

**KKTC
YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ÖZEL EĞİTİM ANABİLİM DALI**

**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN, ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE
YÖNELİK ALGI VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Jale DİNARLI

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Deniz ÖZCAN

Lefkoşa

Haziran, 2016

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne

Bu çalışma jürimiz tarafından Özel Eğitim Ana Bilim Dalında YÜKSEK LİSANS TEZİ olarak kabul edilmiştir.

Başkan:

Prof. Dr. Ayşegül ATAMAN, Lefke Avrupa Üniversitesi

Üye:

Prof. Dr. Hüseyin UZUNBOYLU, Yakın Doğu Üniversitesi

Üye:

Yrd. Doç. Dr. Deniz ÖZCAN, Yakın Doğu Üniversitesi

(Tez Danışmanı)

Onay

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım

Prof. Dr. Orhan Çiftçi

Enstitü Müdürü

BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ

Yüksek Lisans Tezi olarak hazırladığım “Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı ve Görüşlerinin Belirlenmesi” adlı çalışmanın öneri aşamasından sonuçlanmasına kadar geçen süreçte bilimsel etiğe ve akademik kurallara özenle uyduğumu, tez içindeki tüm bilgileri bilimsel ahlak ve gelenek çerçevesinde elde ettiğimi, tez yazım kurallarına uygun olarak hazırladığım bu çalışmada doğrudan ve dolaylı olarak her alıntıya kaynak gösterdiğimi ve yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu beyan ederim.

...../...../2016

İmza

Öğrencinin Adı-Soyadı

Jale DİNARLI

ÖNSÖZ

Bu araştırma, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerini belirlemek amacıyla gerçekleştirilmiştir.

Araştırma, beş bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde çalışmanın problem durumu tartışıldıktan sonra sırasıyla amaç, önem, sınırlılıklar ve tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde ilgili araştırmalar kısaca tanıtılmıştır. Üçüncü bölüm, araştırmanın gerçekleştirilmesinde benimsenen araştırma yöntemini içermekte olup, dördüncü bölümde bulgular ve yorumlar yer almaktadır. Bulgular bağlamında ulaşılan sonuçlar, sonuçların tartışmaları ve öneriler beşinci bölümde sunulmuştur.

Bu araştırmanın gerçekleşmesinde emeğini, zamanını, sabrını ve desteğini benden hiç esirgemeyen, başarabileceğime benden çok inanan, bana her zaman güç verip yanımda olan, aynı zamanda tez sürecinin tamamlanmasına kadar her konuda bilgi ve fikirlerini benimle paylaşan değerli danışmanım Yard. Doç. Dr. Deniz Özcan hocama sonsuz teşekkür ederim. Ayrıca yardımları için, Özel Eğitim Bölüm başkanımız Yrd. Doç. Dr. Mukaddes Demirok hocama ve sevgili arkadaşlarım Tuğba Sin ile Uz. Başak Bağlama'ya teşekkürlerimi sunarım.

Değerli Arkadaşlarım Uz. Cahit Nuri ve Uz. Meyrem Beşgül'e;

Araştırma sürecinde çok değerli öneri ve katkıları ile her türlü bilimsel yardımı yapan, sabırla her derdimi dinleyen, hiçbir kaynağını benden esirgemeyen, her zaman ve her koşulda karşılıksız yanımda ve arkamda olan, elimi hiç bırakmayan, bilgisi ve motivasyonu ile beni ayakta tutan çok değerli yol arkadaşlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Son olarak, hayatım boyunca maddi ve manevi olarak yanımda olan ve her zaman beni destekleyen annem Ersen Dinarlı'ya, babam Mustafa Dinarlı'ya ve kardeşim Mehmet Dinarlı'ya tüm samimiyetimle teşekkür ederim.

Saygılarımla

Jale Dinarlı

ÖZET**ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ALGI VE GÖRÜŞLERİNİN BELİRLENMESİ**

Jale DİNARLI

Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Haziran, 2016 (Sayfa Sayısı: 116)

Danışman: Yard. Doç. Dr. Deniz Özcan

Bu araştırmada özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerini belirlemek amaçlanmıştır.

Tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs'ta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, İlköğretim kademesinde bulunan 6 özel eğitim okulunda, 23 normal okulda, Kuzey Kıbrıs'ta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Ortaöğretim kademesinde 14 okulda 2015–2016 eğitim-öğretim yılında görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve Kuzey Kıbrıs'ta 5 Özel Özel Eğitim okulunda görev yapan 39 özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur.

Araştırmadan elde edilen veriler Demirok ve Özcan (2016) tarafından geliştirilen “Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği” ve Demirok (2012) tarafından geliştirilen “Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği” ile toplanmıştır. Araştırmada verilerin çözümlenmesinde aritmetik ortalama, standart sapma, en düşük ve en yüksek değerler, parametrik testler olan t-testi ve tek faktörlü varyans (One-Way ANOVA), parametrik olmayan testlerden ise Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

Araştırmada, Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde belirlenmiştir. Yani özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine bakıldığında ise özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin ortalama puanı da “katılıyorum” sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu da, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik olumlu görüşe sahip oldukları sonucunu ortaya koymuştur.

Anahtar Kelimeler: *Özel Eğitim, Üstün Yetenek, Özel Eğitim Öğretmeni.*

ABSTRACT**DETERMINING THE PERCEPTIONS AND VIEWS OF SPECIAL
EDUCATION TEACHERS TOWARDS GIFTED STUDENTS**

Jale DİNARLI

Near East University
Atatürk Education Faculty
Department of Special Education

Master Thesis (Page Number: 116)

June, 2016

Supervisor: Assist. Prof. Dr. Deniz Özcan

In this research, it was aimed to determine the perceptions and views of special education teachers towards gifted students.

Survey model was used in this research. Population of the research included a total number of 39 special education teachers working at 6 special education schools from primary education level of Ministry of Education in North Cyprus, 23 normal schools, 14 schools from secondary education level of Ministry of Education in North Cyprus in the academic year of 2015-2016 and 5 private special education schools in North Cyprus.

Data of the research were collected with “Perception Scale Towards Gifted Students” which was developed by Demirok and Özcan (2016) and “View Scale

Towards Gifted Students” which was developed by Demirok (2012). Mean, standard deviation, lowest and highest values, t-test and One-Way ANOVA which are parametric tests and Mann-Whitney U and Kruskal Wallis Tests which are non-parametric tests were used for data analysis.

In this research, it was determined that mean scores of perceptions of special education teachers towards gifted students are in “I agree” borders. In other words, it was figured out that perceptions of special education teachers towards gifted students are positive. When views of special education teachers towards gifted students are examined, it was determined that mean scores of views of special education teachers towards gifted students are in “I agree” borders as well. This result revealed that views of special education teachers towards gifted students are positive.

Keywords: *Special Education, Giftedness, Special Education Teacher.*

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
	No
JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	I
BİLİMSEL ETİK BİLDİRİMİ	II
ÖNSÖZ	III
ÖZET	IV
ABSTRACT	VI
İÇİNDEKİLER	VIII
TABLolar	XII
KISALTMALAR	XIII
BÖLÜM I	
1.GİRİŞ	1
1.1 Problem Durumu	1
1.2 Araştırmanın Amacı	6
1.3 .Araştırmanın Önemi	7
1.4 Sınırlılıklar	8
1.5 Tanımlar	9
BÖLÜM II	
2. KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	10
2.1. Üstün Yeteneklilik	10
2.1.1. Üstün Yeteneklilik Kavramı	10
2.1.2. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi	13
2.1.2.1. Standart Testler	17
2.1.2.1.1. Grup Zeka Testleri	17
2.1.2.1.2. Bireysel Zeka Testleri	18
2.1.2.1.3. Özel Yetenek ve Beceri Testleri	19
2.1.2.2. Gelişim Profilleri	19
2.1.2.3. Anne-Baba Bilgileri	20
2.1.2.4. Öğretmen Gözlem ve Görüşleri	20

2.1.2.5. Arkadaş Gözlemleri	21
2.1.2.6. Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri	21
2.1.2.7. Biyografik Veriler	22
2.1.3. Üstün Yeteneklilerin Eğitimi	23
2.1.4. Üstün Yetenekliler Eğitim Modelleri	24
2.1.4.1. Hızlandırma	24
2.1.4.2. Okula Erken Başlama	25
2.1.4.3. Sınıf Atlama	25
2.1.4.4. Belli Bir Alanda/Alanlarda Üst Sınıfa Katılma	26
2.1.4.5. Zenginleştirme	26
2.1.4.5.1. Ayırma Uygulamaları	27
2.1.5.5.2. Yaratıcı Sanatlar	28
2.1.5. Destekleyici Uygulamalar	28
2.1.5.1. Rehberlik	28
2.1.5.2. Uzaktan Eğitim	29
2.1.6. Ayrı (Farklılaştırılmış) Eğitim	29
2.1.6.1. Tam Gün Homojen Gruplamalar (Sadece Üstünler)	29
2.1.6.1.1. Özel Okul	30
2.1.6.1.2. Özel Sınıf	31
2.1.6.2. Tam Gün Heterojen Gruplamalar (Normal ve Üstünler Karışık)	32
2.1.6.3. Yarım Gün veya Geçici Gruplamalar	33
2.1.6.3.1. Kaynak Merkezleri	33
2.1.6.3.2. Ev Okulu	34
2.1.7. Üstün Zekalı Öğrencilerin Öğretmenleri	35
2.1.7.1. Üstün Zekalı Öğrencilerin Öğretmenleri Üstün Zekalı Olmalı	35
2.1.8. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihsel Gelişimi	41
2.1.8.1. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Dünyadaki Tarihçesi	41
2.1.8.2. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Türkiye'deki Tarihçesi	42
2.1.8.3. Türkiye'de Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Kurumlar	44
2.1.8.4. Üstün Yetenekliler Eğitiminin KKTC'deki Tarihçesi	44
2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	
2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	45
2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar	49

BÖLÜM III

3.Yöntem	52
3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Araştırmanın Evreni	52
3.3. Verilerin Toplanması	53
3.3. 1. Veri Toplama Araçları	53
3.4. Verilerin Analizi	54

BÖLÜM IV

4. Bulgular Ve Yorumları	56
4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri	56
4.1.1. Uyrak	56
4.1.2. Yaş	56
4.1.3. Kurum	57
4.1.4. Kıdem	57
4.1.5. Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Herhangi Bir Eğitime Katılma Durumları	58
4.1.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Ayrı Bir Program Önerip Önermeme Durumları	58
4.2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular	59
4.2.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması	59
4.2.2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması	62
4.2.3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması	63
4.2.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması	66
4.2.5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması	68
4.2.6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasının Gereklik Durumuna Göre Karşılaştırılması	70
4.3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular	72
4.3.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması	73
4.3.2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması	74

4.3.3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması	74
4.3.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması	75
4.3.5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerle İle İlgili Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması	76
4.3.6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasının Gerekliklik Durumuna Göre Karşılaştırılması	77
BÖLÜM V	
5. Sonuç ve Öneriler	79
5.1. Sonuçlar	79
5.1.1 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Sonuçlar	79
5.1.2 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar	82
5.2 Öneriler	83
5.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler	83
5.2.2. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na Yönelik Öneriler	84
5.2.3. Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler	84
KAYNAKÇA	85
EKLER	98
EK 1. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algı Ölçeği	98
EK 2. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Görüş Ölçeği	100
EK 3. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı	102
EK 4. Orjinallik Raporu	103

TABLOLAR

	Sayfa
	No
Tablo 1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Dağılımı	56
Tablo 2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı	56
Tablo 3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kurumlarına Göre Dağılımı	57
Tablo 4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımı	57
Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Eğitime Katılma Durumları	58
Tablo 6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimde Ayrı Bir Program Önerip Önermeme Durumları	58
Tablo 7. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	59
Tablo 8. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	60
Tablo 9. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	62
Tablo 10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	64
Tablo 11. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	66
Tablo 12. Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasını Savunan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Algılarının Karşılaştırılma Sonuçları	68
Tablo 13. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Betimsel İstatistik Sonuçları	71
Tablo 14. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Cinsiyetlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	73
Tablo 15. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	73
Tablo 16. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	74
Tablo 17. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	75
Tablo 18. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	76
Tablo 19. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Zeka İle İlgili Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları	77
Tablo 20. Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasını Savunan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırılma Sonuçları	78

KISALTMALAR

APA	:American Psychiatric Association
BİLSEM	: Bilim ve Sanat Merkezi
KKTC	: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
KMO	: Kaiser-Meyer-Olkin istatistiği
MEB	: Milli Eğitim Bakanlığı
NAGC	: National Association for Gifted Children
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
TC	: Türkiye Cumhuriyeti
YÖK	: Yüksek Öğretim Kurulu
ZB	: Zeka Bölümü

BÖLÜM I

1. GİRİŞ

Bu bölümde araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve tanımlar belirtilmiştir. Ayrıca araştırma kapsamında geçen bazı kavramların tanımlarına yer verilmiştir.

1.1 Problem Durumu

Özel eğitim alanı, son yıllarda Dünya’da hızla yaygınlaşan bir hizmet alanı haline gelmiştir. Özel eğitim kurumlarında üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olan bireylere iş olanakları sunulmaktadır. Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezlerinde çeşitli yetersizlik gruplarına göre bireylere eğitim verilmektedir. Özel eğitim alanı, yapılan işin niteliği ve niceliği göz önüne alındığında çalışma koşulları açısından kolay bir alan değildir (MEB, 2011).

Özel eğitimin çeşitli tanımı yapılmaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği’nde (2012) “Özel eğitim: Özel gereksinime sahip bireylerin, eğitim ihtiyaçlarını, sosyal ihtiyaçlarını karşılamak üzere bu alanda yetiştirilmiş kişiler tarafından, özel gereksinime ihtiyaç duyan bireylerin gelişim alanlarındaki özelliklerine ve akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine dayalı olarak geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile uygun ortamlarda sürdürülen eğitim” olarak tanımlanmaktadır.

Özel eğitime gereksinimi olan birey ise, “Çeşitli nedenlerden dolayı gelişim ve bireysel özellikleri, eğitim yeterlilikleri bakımından yaşlarından beklenen seviyeden anlamlı farklılık gösteren bireydir” şeklinde tanımlanmaktadır. Bu tanımlar ve kavramlar günümüzde resmi olarak kullanılan en yeni ve yaygın tanımlardır (Ataman, 2003).

Günümüzde Zekâ Bölümü “130’un üstünde olan bireyler”, yeni düşünceler üretip karşılaşılan problemlerin çözüm yollarında uygulama yeteneğini gösterenler,

yaratıcılığı olanlar ve verilen bir işi, en başından sonuna kadar götürebilecek üstün motivasyon gücüne sahip, üstün iş ve görev yüklenme yeteneği olanlar üstün yetenekli bireyler olarak kabul edilmektedir. Akarsu (2004); üstün yeteneklileri, “ tüm insanlarda bulunan özelliklerin dağılımı, sıklığı, zamanlaması ve kompozisyonu açısından farklılık gösteren ve bu kişilerin farklı türden insanlar olmadığı, yalnızca farklılık gösteren bireyler” olduğu yönünde tanımlamıştır.

Amerikan Ulusal Üstün Yetenekli Çocuklar Birliği (National Association of Gifted Children, 2006); Üstün yetenekli bireyi, “bir veya birden fazla alanlarda yüksek düzeyde performansa sahip veya var olan bu performansı yüksek düzeyde sergileme potansiyeli olan bireyler” olarak tanımlamaktadır. Özel akademik yetenek, genel entelektüel yetenek, yaratıcılık, liderlik, görsel ve uygulamalı sanatlar gibi alanlar olarak ifade edilmektedir. Bu öğrenciler; yaşıtlarına göre zihinsel, yaratıcı, sanatsal olarak ya da belirli özel akademik alanlarda yüksek performans sergileyen, liderlik özelliklerine sahip (Freeman, 2001), fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel veya insanlığın estetik yaşam kriterlerini artıracak potansiyele sahip bireyler olarak tanımlanmaktadır (Tannenbaum, 2003).

Üstün yetenekli öğrenciler, sahip oldukları özellikleri ve ihtiyaçları bakımından yaşıtlarından farklıdır (Horn, 2000). Dil gelişiminde yaşıtlarından ileri olma (Ataman, 2001), odaklanma ve uzun dikkat süresi (Nordby, 2004), yaratıcılık, eleştirel düşünce ve kuvvetli bir hafıza (Sak, 2010), asenkronize gelişim (Kanlı, 2011), yüksek ilgi düzeyleri, aktiflikleri (Sak ve Eristi, 2012), mükemmeliyetçi ve idealist olmaları (Davashgil, 2004), mantıklı olma, yüksek özgüven, ince mizah duygusu (Akarsu, 2001), olaylara karşı yoğun duyarlılık ve tepkisellik (Yaşar ve Palıncı, 2011) bu özelliklerden bazılarıdır.

Darga (2010)'ya göre, üstün yetenekli özelliklere sahip bireylerin toplumun yararına faydalı bireyler haline gelmesinde temel taş olarak eğitim basamağı gelmektedir. Toplumun prestijini yükseltmek ve sürekliliği sağlamak adına eğitim basamağı zorunluluk olarak görülmektedir. Üstün yetenek olarak ifade edilen bu gizli güç istenilen biçimde eğitilmezse yok olur veya kendisine uygun olabilecek ortamlar bulmaya çalışarak yaşadığı ülkeyi terk eder. Bu gücü korumak ise bir ülkenin görevi halinde olmaktadır. Toplumsal olarak gelişime önem arz eden bu kaynağın

kaybedilmesi sosyolojik, iktisadi, teknolojik v.b alanlarda gelişmenin gerilemesine ya da bir çok alanda dışa olmanıza neden olabilmektedir.

Bütün bu toplumsal etkenler göz önüne alındığında üstün yetenekli bireylerin toplumun ilerlemesine yönelik hareketliliği sağlayacak önemli bireyler haline gelmesi için erken dönemde fark edilmeleri ve var olan gizil güçleri doğrultusunda uygulanacak eğitim programlarına yönlendirmeleri gerekmektedir. Farklı bir deyişle, bu bireylere uygulanacak eğitim için, gereksinimleri ve sahip oldukları yeterlilikler göz önünde bulundurulmalı, hazırlanmış bireysel eğitim programları sunulmalıdır. Sunulan eğitimler her alanda çeşitlendirilmiş eğitim araçlarından olmalıdır.

Toplumların nüfusunun genel olarak ortalama % 5'ini üstün zekâlı ve zekâ geriliği vasıflarına sahip bireyler teşkil eder. Bu % 5'lik grubun yaklaşık % 2-3 kadarı ise üstün yetenekli veya üstün zekâlıdır (Çepni ve Gökdere, 2002). Bu bakımdan üstün yetenekli bireylerin gelişimi açısından büyük önem verilmesi gereken potansiyellerinin farkına varılması ve üretken bir birey olabilmeleri için gelişim ihtiyaçlarının sağlıklı bir şekilde karşılanması gerekmektedir (Burger, 2006). Şüphesiz ki bireysel farklılıklara göre hazırlanmış eğitim-öğretim ortamlarında hem bireyin toplum içinde uyumlu, yararlı ve mutlu bir birey olarak yaşamasına hem de toplumun gelişmesine olanak sağlarlar (Bozgeyikli, Doğan ve Işıklar, 2012).

Üstün yetenekli bireylerin yeteneklerinin geliştirilmesi için sistemli ve düzenli bir eğitime ihtiyaçları vardır. Bir toplum için en değerli kaynak olarak gösterilen ve sayıları az olan, üstün yetenekli bireylerin kaybedilmemesi, verimli ve en sağlıklı düzeyde yetiştirilmesi için eğitim yaşamlarında ihtiyaç duyulan ortam ve olanakların sağlanması gerekmektedir (Çapan, 2010).

Bu çocuklara toplumun farklı sosyo ekonomik ve kültürel tabakalarında rastlanılmaktadır (Gökdere ve Küçük, 2003). Bu tür çocukların mevcut yeteneklerinin en erken zamanda fark edilmesi onların eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için önemlidir (Renzulli ve Reis, 1986; Callahan, Lundberg ve Hunsaker, 1993). Böylelikle sahip olunan yeteneklerin körelmesine etki edecek faktörlerden öğrenci uzak tutulacak ve bu yeteneklerin geliştirebilmesi için ortamlar sağlanacaktır. Bu çocuklar, olağan gelişen (akranlarından) farklı olarak ayrıcalıklı bir grubu oluşturmaktadır. Çünkü bu çocuklar akranlarına göre farklı gelişim gösteren ve öğrenme özelliklerine sahip bireylerdir. Onlarda olan bu farklılıklar, eğitimlerinde de farklı düzenlemeleri gerektirmektedir

(Kontaş, 2009). Bu çocukların eğitimlerinde görev alacak eğitimcilerin, öğretme-öğrenme sürecinde, bu çocukların ihtiyaçlarına ve özelliklerine göre düzenlemeler yapması gerekmekte ve uyguladıkları sürecin etkili ve verimli olmasına özen göstermelidirler (Şenol, 2011).

Öğretmenler her zaman çocuktaki yeteneği, yaratıcılığı ve kabiliyet düzeyini doğru biçimde kestiremeyebilirler. Üstün zekâlı çocukların çoğu okuldan hoşlanmaz, sıkıcı, zaman kaybı olarak görür. Bunlardan bir kısmı tarihi kişilerdir. Bu kişilerin ürünlerini insanlığın elinden çekip alsak mevcut uygarlık düzeyimizin oldukça gerilerde olacağı rahatlıkla söylenebilir. Öğrenme sürecinde, etkili öğrenmenin gerçekleştirilmesinde dört ana ayaktan söz edilebilir. Bunlar, etkin öğrenme, iş birliği yaparak öğrenme, öğrenme sorumluluğunu edinme ve öğrenmeyi öğrenmedir (Özer, 2002). Özel gereksinimli üstün nitelikli bireylere karşı önlemler, önemlerine koşut olarak yeterince alınamamıştır.

Bütün çocukların neden böyle bir eğitime gereksinimleri olduğunu savunmak için özel eğitim konusu, bunları açıklamak için önemlidir. Yapılan bir çok alan içi ve dışı çalışmada birçok araştırmacı, sıra dışı yetenekleri olan bu kişilerin neden özel eğitimin konusu olması gerektiğini benimseyememekte ve en doğal sonuç olarak özel eğitimin görme-ışitme-zihinsel yetersizlik gibi konularında bir çok önemli gelişmelere katkı da bulunurken, sözü geçen grupların örgün eğitimin içerisinde eğitim almasını yönünde görüş belirtirken, üstün yetenekli ve üstün zekalı çocukları uzun yıllardır kapsam dışı tutulmaktadır (Ataman, 2014).

Üstün yeteneklilerin eğitiminde görevli öğretmenlerin özellikleri çok önemlidir. Bunlardan birisi, “üstün yetenekli öğrenciler için öğrenme modelleri ve etkinlikleri hazırlayabilme becerisi” dir (Feldhusen ve Jarwan, 2002). Ataman (1998), öğretmenlerin üstün zekâlı çocukların tanınmasında çok başarılı olamadıklarını söyleyip, öğretmenlerin verilecek olan bazı ipuçlarından yararlanarak bu konudaki yeterliklerini artırmalarının olası olduğunu vurgulamıştır. Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklara öğretmenlik yapacaklarda bulunması gereken yeterlikler konusunda çeşitli araştırmalar yapılmış ve araştırmalar sonucunda belirlenen en önemli öğretmen yeterliklerinin ilk onu “a) Öğrenmeye ilgili ve yeterli olma, b) Öğretimde sıra dışı yöntem ve yeterliliklere sahip olma, c) Adil ve tarafsız olma, d) İşbirlikçi demokratik tutum, e) Esnek davranma, f) Espiri yeteneğine sahip olma, g) Ödül verme ve takdir

etme becerilerine sahip olma, h) İlgi alanında çeşitlilik gösterme, i) İnsanların problemleriyle ilgilenme ve j) Hoş bir dış görünüş ve tavır” sahip olmadır.

Üstün yeteneklilerin eğitimi alanında otorite olarak kabul edilen araştırmacılar, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özel ihtiyaçlarını karşılamak için bu öğrencilerin özelliklerini bilmesi ve öğretimin farklılaştırılması konusunda yeterli eğitim alması gerektiği görüşünü savunmaktadır (Hansen ve Fedhusen, 1990; Copenhaver ve McIntrye, 1992; Davalos ve Griffin, 1999; Toll, 2000; Gallagher, 2000).

Üstün yetenekliler ile ilgili yeterli eğitim almamış öğretmenler, bu özellikleri taşıyan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama konusunda yetersiz kalmaktadır (Archambault ve diğerleri, 1993; Westberg ve Daoust, 2003). Bunun yanında öğretmenlerin mesleklerine başlamadan önce lisans eğitimleri sırasında üstün yeteneklilik hakkında yeterli bilgi verilmemektedir (Copenhaver ve McInttyre,1992).

Bir çok ülkede üstün yetenekliler alanında yapılan araştırmalarla geçmişe dayanmakta ve üstün yeteneklilerin eğitimi için çeşitli projeler ve modeller geliştirilmektedir. KKTC’de; üstün yetenekli çocukların eğitim gereksinimlerinin neler olduğu, bu çocuklar için hangi düzenlemelerin yapılması gerektiği ve diğer çocuklar için uygun olan bir ortamın bu çocuklar için yeterli olmayabileceği konuları ihmal edilmiş ve bunlara yönelik çalışmalarda oldukça geç kalınmıştır.

Son yıllarda teknolojinin hızla ilerlemesi, demokrasi ve yönetim kavramlarını farklılaştırmaktadır. Buna bağlı olarak “bilgi” kavramı ve “bilim” anlayışı da değişmektedir. Tüm bu değişimlere ayak uydurabilmek için toplumların bireylerinden beklediği beceriler de değişmektedir. Global dünyada yaşanan hızlı değişimler, diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da değişimi gerektirmektedir (KKTC Eğitim Sistemi, 2005).

Yaşanan bu hızlı gelişmeler karşısında, Kıbrıs Türk toplumunun hak ettiği yeri alabilmesi, ancak insan kaynaklarına yapılan yatırım ve sosyal alt yapı hizmet sunumlarının iyileştirilmesi ile olabilmektedir. Bu ise Kıbrıs Türk toplumunun her bireyine, örgün ve yaygın eğitim kurumlarında “yaşam boyu öğrenmeyi” esas alan bir yaklaşımla; uluslararası piyasalardaki rekabet ortamına uyum sağlayabilecekleri, zeka işlevlerini geliştiren, araştırmacılığı ve yaratıcılığı ön plana çıkaran bir eğitim

vermesiyle mümkün olacaktır. Bunu sağlayacak en büyük unsurda hiç şüphesiz eğitimidir.

KKTC’de ilkokul-ortaokul ve lise düzeyinde okuyan öğrenciler okul hayatlarının belirli bir kısmında, ilgi, yetenek ve değerler fark gözetmeksizin, öğrenim yaşantılarına ortak alanda tabi tutulmaktadır. Bugün bütün ilköğretim okulları birinci kademesinde bazı ülkelerin birinci ve ikinci kademelerinde öğrenciler ortak öğrenim yaşantılarını paylaşırlar. Söz konusu öğrenim süresince ilgi ve yeteneklerine göre farklılaştırılmamış (zenginleştirilmemiş, bireyselleştirilmemiş) öğretim programlarını da izlerler. Bu eğitimde fırsat eşitliğini doğurmakla birlikte üstün ve özel yetenekli veya özel gereksinime sahip bütün bireylerin eşitsiz bir ortamda bulunmalarını beraberinde getirmektedir (Davaslıgil, 2004).

Özellikle, geçtiğimiz günlerde Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından alınan kararla üstün yetenekli bireylerin eğitimi, özel eğitim bölümü çatısı altına alınarak bu bireylerin eğitiminin de özel eğitim mezunu öğretmenler tarafından verilmesi ön görülmüştür (YÖK, 2016). Dolayısıyla, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerine yönelik çalışmaların gerçekleştirilmesine ihtiyaç duyulmaktadır. Yapılan literatür taraması sonucunda, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti (KKTC)’nde üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili gerçekleştirilmiş sınırlı sayıda çalışmalara rastlanmıştır.

Bu nedenle, Kuzey Kıbrıs’ta bulunan özel eğitim okullarında görevli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerinin belirlenmesine yönelik bu çalışmanın yapılması gerekli görülmüştür.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın genel amacı, Kuzey Kıbrıs’ta görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerinin belirlenmesidir.

Bu genel amaca ulaşabilmek için aşağıdaki araştırma sorularına yanıt aranmıştır:

1. Özel Eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları genel olarak nasıldır?

2. Özel Eğitim öğretmenlerinin öğrencilere yönelik algıları;

2.1. Yaş,

2.2. Uyruk,

2.3. Branş,

2.4.Çalıştığı Kurum,

2.5. Mesleki Kıdem,

2.6. Üstün yetenekliler ile ilgili daha önce eğitim alıp almama durumu,

2.7. Üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanması gerektiği ve gerekmediği inancına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

3.Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri genel olarak nasıldır?

4.Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri;

4.1. Yaş,

4.2. Uyruk,

4.3. Branş,

4.4.Çalıştığı Kurum,

4.5. Mesleki Kıdem,

4.6. Üstün yetenekliler ile ilgili daha önce eğitim alıp almama durumu,

4.7. Üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanması gerektiği ve gerekmediği inancına göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

1.3.Araştırmanın Önemi

Son yıllarda en önemli konulardan bir tanesi üstün yetenekli çocuklar ve bu çocukların eğitimi olmuştur. Toplumsal dinamikler dikkate alındığında üstün yetenekli çocukların ileride toplumsal hareketliliği sağlayacak önemli kişiler haline gelmesi için erkenden fark edilmeleri, yetenekleri doğrultusunda uygulanacak eğitim programlarına yönlendirilmeleri ve üstün yetenekli çocukların gelişim ve öğrenme özellikleri, ilgileri, yaşadıkları sorunlar ve duygusal durumları vb. özelliklerinin öğretmenler tarafından bilinmesi oldukça önemlidir. Üstün yetenekli bireyler toplumların sosyo-ekonomik ve kültürel gelişimlerinde kaynak olarak gösterilmektedir. Üstün yetenekli bireylere dönük eğitim ve öğrenme fırsatları göz ardı edilmemeli ve bu bireylere yönelik çalışmaların olabildiğince erken hayata geçirilmesi gerekmektedir. Özellikle eğitim sisteminin ilk

basamaklarında üstün yetenekli bireylerin eğitimi ve gelişimi önem taşımaktadır. Geçtiğimiz günlerde Türkiye Yüksek Öğretim Kurumu (YÖK) tarafından alınan kararla üstün yetenekli bireylerin eğitimi, özel eğitim bölümü çatısı altına alınarak bu bireylerin eğitiminin de özel eğitim mezunu öğretmenler tarafından verilmesi ön görülmüştür. Bu bağlamda, eğitim sistemimiz içerisinde yeni yer bulmaya çalışan üstün yetenekli öğrencilerin yetiştirilmesi için eğitim programlarının geliştirilmesinde, üniversitelerin özel eğitim bölümlerinin eğitim programlarının revize edilmesinde mevcut özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli bireylere yönelik algılarının ve görüşlerinin belirlenmesi önem kazanmaktadır. Bununla birlikte, araştırmadan elde edilen verilerin, özellikle bilgi toplumunun ihtiyacı olan niteliklerde bireyler yetiştirme sorumluluğunu taşıyan öğretmenlerin üstün yetenekli bireyleri algılamalarına katkıda bulunacağı, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı ve görüşlerine ilişkin farkındalıklarını arttıracığı, üstün yetenekliler ile ilgili bundan sonra yapılacak çalışmalara kılavuzluk edebileceği ve üstün yeteneklilerle ilgili yeni araştırma olanakları yaratacağı bakımından önemlidir.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma;

1. 2015-2016 eğitim-öğretim yılında Kuzey Kıbrıs'ta İlköğretim ve Ortaöğretim dairesine bağlı okullarda görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve özel özel eğitim merkezlerinde görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve öğretmenlerin anket sorularına verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

2. Kapsam açısından; öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşleri, yöntem açısından ise genel tarama modeliyle sınırlıdır.

1.5. Tanımlar

Üstün Yetenekli Birey: Milli Eğitim Bakanlığına bağlı hizmet veren Bilim ve Sanat Merkezleri üstün yetenekli çocukları “Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik kapasitesi ya da akademik olarak akranlarından yüksek başarı gösterdiği uzmanlarca onaylanmış bireyler” olarak ele almaktadır (Bilsem Yönergesi, 2009).

Özel Eğitim: Özel olarak yetiştirilmiş personel, geliştirilmiş eğitim programları ve yöntemleri ile özel eğitime gereksinimi olan kişilerin, eğitim ve sosyal ihtiyaçlarını karşılamak için bütün gelişim alanlarını dikkate alarak özelliklerine ve akademik disiplin alanlarındaki yeterliliklerine bağlı olarak uygun ortamlarda verilen eğitimidir (MEB, 2014).

Öğretmen: Öğrencilere istenilen bilgi, beceri veya bir sanatı, tekniği öğretmek için eğitim ve öğretim kurumlarında görev yapan kişidir.

Eğitim: Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı istendik değişme meydana getirme sürecidir. Bireylerin toplum içerisindeki standartları, inançları ve yaşama yollarını kazanmasında etkili olan tüm sosyal süreçlerdir

Algı: Duyusal bilginin alınması, yorumlanması, seçilmesi ve düzenlenmesi anlamına gelir. Duyu organlarının fiziksel uyarılmasıyla oluşan sinir sistemindeki sinyallerden oluşur.

Görüş: Kişisel yargıları içeren olaylardır. Kişi kendi istek, arzu ve beğendiklerini belirtir. Bireyden biye değişen cümlelerdir.

Özel Eğitim Öğretmeni: “ Özel Eğitim veya Özel Eğitim Öğretmenliği bölümlerinde lisans eğitimi almış, özel eğitim gerektiren bireyler için tanılama ve destekleyici özel eğitim hizmetlerini veren, uygun eğitim önlemleri alınmasını sağlayan” personeldir.

BÖLÜM II

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Çalışmanın bu bölümünde kuramsal esaslar ve konu ile ilgili araştırmalar özetlenerek açıklanmaya çalışılmıştır. Üstün yeteneklilik kavramı, üstün yetenekli bireylerin özellikleri, üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi, üstün yeteneklilerin eğitimi ve tarihçesi konuları üzerinde durulmuştur.

2.1. Üstün Yeteneklilik

2.1.1. Üstün Yeteneklilik Kavramı

Üstün Yeteneklilik ile ilgili alan yazın incelendiğinde üstün yetenekliliğe dair birçok farklı tanım yapıldığı görülmektedir. Zekâ tanımında olduğu gibi üstün yetenek ve zekâ tanımında net bir ifade bulunmamakla birlikte üstün yetenek kavramına ilişkin birçok kuram ve araştırma mevcuttur. Sousa'ya göre (2003), üstün yetenek kavramının net bir tanımının olmamasının sebebi araştırmacıların bu kavramı farklı faktörlerle açıklamaya çalışması ve farklı kültürlerde farklı tanımlamalara gidilmiş olmasıdır.

Roeper'a (1982) göre; Üstün yetenekli olmak algılama, duygusal ve zihinsel tecrübelerle aktarabilme ve anlamaya dair farkındalığın, duyarlılığın ve becerinin üst düzey olması durumu olarak tanımlamıştır.

Silverman'a (1993) göre; üstün yetenek, ileri bilişsel kabiliyet ve fazla uyarılmışlığın genel kurallardan ayrı olarak bir araya gelmesiyle oluşan eşzamansız gelişmedir. Bu eşzamansızlık zihinsel kapasite ile doğru orantılıdır.

Clark'a (2002) göre üstün yetenek; bilişsel, duyuşsal, fiziksel ve sezgisel dört işlevin ileri boyutta ve olması gerekenden hızlı gelişmesinin bir sonucudur.

Tannenbaum'a (2003) göre; Üstün yetenekli çocuk; takdir edilecek bir performans sergileyen ya da ahlaki, fiziksel, duygusal, sosyal, entelektüel veya insanlığın estetik hayat kriterlerini artıracak kapasiteye sahip çocuklardır.

Gagne'ye (2003) göre üstün olmak; kişinin kendi akranlarının en azından %10'undan üst seviyede olan, en az bir kabiliyet alanında eğitim almadan kendiliğinden ortaya çıkan doğal kabiliyetlere sahip olmasıdır.

Dönmez (2004) ise, kişinin doğuştan gelen özelliklerle var olan ve çevreden gelen uyaranlarla gelişen; fiziksel genişleme, hareket gelişimi, algılama ve dikkat kontrolü, analiz, sentez, problem çözme, dil yeteneği, alıcı ve ifade edici dil özellikleri, sosyal, duygusal ve estetik ilerleme alanlarının birinde, birkaçında veya tümünde uzman kişilerce ve ölçme araçlarıyla izlenen veya ölçülebilen akranlarından ilerde olması durumudur.

Zekâ testlerinden alınan puanlara göre tanımlama yapan Terman, geliştirdiği Stanford-Binet ölçeğine göre üstün yetenekli çocukları: 110-120 zekâ bölümü arasındakiler, üstün zekâlı, 120-140 zekâ bölümü arasındakiler, çok üstün zekâlı, 140 zekâ bölümü üzerindeki, deha olarak tanımlanmaktadır (Enç, 2005).

Ülkemizde Milli Eğitim Bakanlığına bağlı, üstün yetenekli bireylere resmi eğitim ve hizmet veren Bilim ve Sanat Merkezleri üstün kabiliyetli çocukları “Zekâ, yaratıcılık, sanat, liderlik yönü ya da akademik olarak yaşitlarından üst düzey başarı gösterdiği uzman kişilerce onaylanmış bireyler” olarak tanımlamaktadır (Bilsem Yönergesi, 2010).

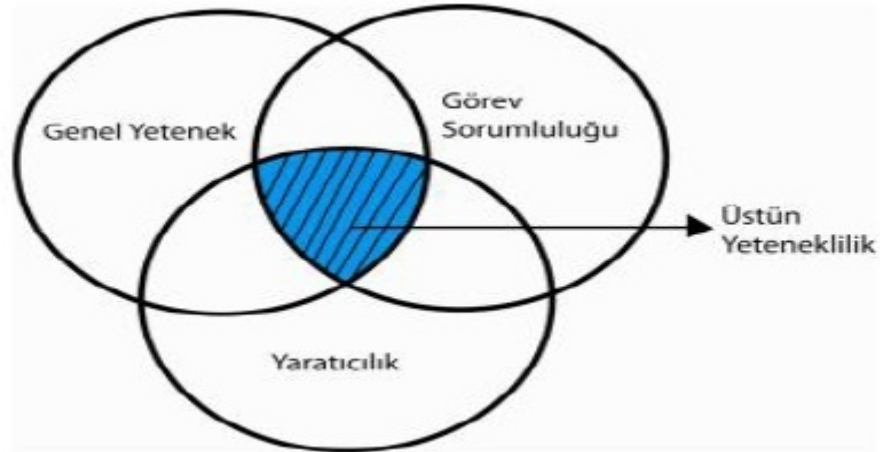
Cleaver'a (2011) göre, standart bir zekâ testinden alınan 100 puanın “normal” , 130 ve üzeri puanın “üstün yetenekliliğe”, 145 puanın ise “ileri derecede üstün yetenekliliğe” işaret etmektedir.

1971 Marland raporuna göre, üstün performans gösteren bireyler; genel zihin yeteneği, özel akademik yeteneği, yaratıcı ve üretken düşünme yeteneği, liderlik yeteneği, psikomotor yeteneği, görsel hafızaya ve performansa dayalı sanat yeteneği özelliklerinden bir ya da birkaçına sahiptirler (NAGC, 1990).

Çeşitli araştırmacılar özellikle psikologlar 1950 yıllara kadar üstün yetenek kavramını sade genel zihinsel yetenek yani IQ olarak ele almışlardır. 1950 yıllardan

sonra yapılan araştırmalar ve tanımlar incelendiğinde geleneksel zeka tanımı anlayışından uzaklaşarak zeka tanımının daha kompleks bir hal aldığı görülmektedir. İleriki dönem tanımlarında genel zeka puanına ek olarak yaratıcılık, motivasyon gibi kavramların üstün yetenek tanımları içerisinde yer aldıkları görülmektedir. Bununla beraber geleneksel testlerin sadece sözel ve mantıksal alanları ölçmesi ilerleyen dönemlerde üstün yeteneği belirme konusunda yetersiz bulunmuştur (Sousa, 2003).

Renzulli (1986), üstün yetenekliliğin; birbiriyle ilişki içerisine olan üç özellik kümesinden oluştuğunu düşünmektedir. Bunlar: genel ve özel yetenek düzeyleri, yaratıcılık, motivasyon kümeleridir. Genel yetenek ise; sözcük akıcılığı, soyut düşünebilme, sözel ve sayısal yetenek ve hızlı düşünme gibi yetenekleri içerir. Özel yetenekler ise; resim, müzik, dans, tiyatro gibi, sanatsal ve matematik, fen gibi teknik alanlardaki yeterli olma durumudur. Yaratıcılık, yeni düşünceler üretmeyi ve bunları yeni problemlerin çözümünde kullanmayı kapsar. Motivasyon ise; üst düzeyde iş ve görev yüklenme yeteneğidir. Yaratıcılık ve motivasyon kümelerinin özellikleri değişkendir. Bunlar uygun eğitim sağlanırsa geliştirilebilir. Normalin üstünde olan yetenek kümesi kalıcıdır. Bireyin üstün olarak nitelenmesi doğuştan var olan yetenek kadar uygun eğitim, çevre ve kişilik özelliklerine de bağlıdır.

Şekil 1: Renzulli'nin Üçlü Halka Modeli

Renzulli' ye göre (1986), herhangi bir alanda üstün yeteneğin oluşabilmesi, yukarıdaki şekilde belirtilen bu üç özellik kümesi arasındaki etkileşime bağlıdır. Şekilde belirtilen üç kümenin kesişiminde kalan kişi bu özelliklerin hepsinde yaşatlarının %

85'inden ve en azından kalan birinden akranlarından %98'inden başarılı olması durumuna bakıldığında üstün yetenekli birisi olarak kabul görebilir.

Renzulli genel ve özel yetenek olarak belirttiği soyut düşünebilme, sözcük akıcılığı, sözel ve sayısal beceriler, dış çevreye uyum sağlayabilme ve bilgilerin hızlı olarak işlenmesi yani hatırlanması kapasitesi olarak açıklarken yaratıcılığı bir düşüncenin akıcı, esnek ve özgün olması, deneyime ve yeniliğe açık olma, estetik algısına ve detaylandırma yetisi olarak tanımlamıştır. Son olarak motivasyon kümesini ise belirli bir konuya veya probleme karşı yüksek düzeyde ilgi ve heves duyma, sabırlı ve kararlı olma, kendini bir işe adayabilme, bir çalışmaya ilişkin yüksek standartlar ve hedefler koyma, bu konularda kendine güven duyma vb. olarak açıklamıştır (Renzulli, 1986).

Koshy'e (2001) göre, üstün yetenek; liderlik, yüksek zekâ, yaratıcılık, mekanik yetenek, sanat yeteneği ve fiziksel yetenek gibi özelliklerle açıklanmalıdır. Şenol'e (2011) göre, uzmanlarca tanımlanabilmiş belli başlı alanlarda akranlarına göre üstün becerilere sahip olmak ve çocuğun akranlarından farklı gelişim özelliklerine sahip olması üstün yetenekliliktir. Uzun (2004), üstün yeteneklileri 130 ZB ve üstü zihinsel kapasiteye sahip bireyler olarak tanımlamaktadır.

Yukarıdaki tanımlarda belirtildiği üzere; üstün yetenekli olmak bireyin belirli alan veya alanlarda akranlarına oranla üst düzey becerilere sahip olması, budurumun uzman kişilerce belirlenebilir nitelikte olması ve bireyin yaşlılarından farklı gelişim özellikleri göstermesinden dolayı özel eğitime ihtiyaç duyması durumudur. Toplumun yararı bazında oldukça önemli olan üstün yeteneklilik, bir süreç olarak görülmekte ve bu sürecin nasıl değerlendirileceği, geliştirileceği konularında önem taşımaktadır.

2.1.2. Üstün Yeteneklilerin Belirlenmesi

Üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi süreci üstün yetenekli bireylerin eğitiminin büyük bir kısmını oluşturmaktadır. Üstün yetenekli çocukların erken yaşta belirlenmesi ve tanınması, bu çocukları gelecekte önemli roller oynayacak bireyler haline getirebilmek açısından oldukça önemlidir. Sosyal, ekonomik ve kültürel seviyesi düşük ailelerde, azınlık olan gruplarda, okula gidememiş ya da erken ayrılmak zorunda

kalanlarda üstün yetenekliliğin farkedilmesi daha güç olmaktadır. Hatta okula devam edenler arasında fark edilmeyip tam tersi yargılarla damgalanmış, gerçek yetenek ve kapasiteleri daha sonradan açığa çıkmış olanlar bulunmaktadır. Bu gruba verilebilecek en önemli örneklerden bazıları, Galton, Churchil ve Edison'dur. Bu açıdan bakıldığında üstün yetenekli bireylerin belirlenmesi ve tanınması önemli bir konu haline gelmektedir (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002).

Geleceğin bilimadamlarını, yazarlarını, ressamlarını üstün yetenekli çocukların oluşturacağı düşünülmektedir. Bu çocukların, ülkelerinin çağdaş ülkeler seviyesinde olabilmesi açısından ülkelere büyük katkıları olacaktır. Böyle çocukları görmezden gelmek, geleceğimizi önemsememek anlamına gelir. Bu çocukların bir kısmı yaşlılarından daha hızlı gelişmeleri ve daha başarıları olmaları sebebiyle kendilerini daha kolay seçilebilir hale getirirler. Fakat bazılarının üstün yetenekleri bir takım sebeplerden dolayı gizli kalır (Nazik, 2003).

Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi ve tanınması oldukça zor olabilmektedir. Birçok özel ve üstün yetenekli çocuğun okuldaki yetenekleri belirlenemez ve küçük yaşlarında geliştirilemez. Yeteneği fark olunmayan çoğu özel ve üstün yetenekli çocuk, yaşlılarından farklı olması sebebiyle sosyal hayatta kabuledilmeyeceğini düşünerek veya arkadaşlarının baskısıyla yeteneklerini saklamayı seçebilirler. Bu seçimi yapan üstün yetenekli çocuklar, okullarının ilk yıllarında belirlenmelidir, aksi halde bu yetenekleri ileriki yıllarda fark edilemeyebilir (Meyen ve Skrtic,1988). Bu sebepten dolayı üstün yetenekli çocukların okul öncesi dönemde belirlenmesi ve yeteneklerinin geliştirilmesine fırsat verilmesi oldukça önemlidir (Porter,1999).

Resim, müzik, yaratıcılık, liderlik yeteneği olan çocukları belirlerken kullanılan tanılama yöntemi ile zihinsel alanda yeteneği olan çocukların bu yeteneğinin belirlenmesinde kullanılan tanılama araçlarının birbirinden değişik olması gerekmektedir. Çünkü bu çocuklar belirlenirken zekanın; genel zihin yeteneği, üstün başarı, özel akademik yetenek, yaratıcılık, liderlik, görsel ve performans dayalı sanat yeteneği gibi yönlerine de yer vermek gerekmektedir. Üstün ve düşük başarı gösterilen alanlar, çocukların bireysel farklılıklarından dolayı değişim göstermektedir (Davaslıgil, 2004b). Bu sebeple çocukların, yeterliliklerinin farkında oldukları kadar

sınırlılıklarında farkında olmaları sağlanmalıdır. Üstün zihinsel düzeydeki çocukları belirlemek için belirli zeka testlerini uygulamanın yanında, konunun uzmanı kişilerce incelenecek uzun süreli gözlemler de yapılmalıdır. Durum Tespiti Komisyonu Ön Raporu (2004)'nda, üstün yetenekli bireylerin belirlenmesinde dikkat edilmesi gereken noktalar aşağıdaki gibi belirtilmiştir:

- Yapılan ölçmeler birden fazla boyutlu ve yönlü olmalıdır.
- Yapılan ölçmeler toplumun o anki koşullarına ve çağdaş bilimsel verilere uygun olmalıdır.
- Yapılan ölçmelerde, nesnel ölçme araçları, aile ve öğretmen görüşü ile süreç içinde izlenen üstün yetenekli çocukların ilgi oldukları alanlar ve dikkat süreleri de göz önünde bulundurulmalıdır.
- Belirleme prosedürü çok aşamalı şekilde düşünülmelidir.
- Evrensel kapsamlar düşünülerek Türkiye'de çeşitli nesnel ölçekler geliştirilmeli, geçerlilik ve güvenilirlik sağlanmalı, standartlaştırma muameleleri yapılmalıdır.
- İl ve ilçelerde üstün yetenekli bireyleri belirleme çalışmaları Rehberlik ve Araştırma Merkezlerinde yürütülmelidir. Rehberlik ve Araştırma Merkezleri idari ve örgütsel yapı, teknik materyal, donanım ve fiziki şartlar ile çalışanların niteliği gibi işlevsel konularda desteklenip ve geliştirilmelidir.
- Mevcut duruma bakılıp ülkemizdeki üstün yetenekli bireylerin eğitimini sürdüren kurumların kadrolarına gereken testleri uygulayabilecek yeterliliğe sahip uzmanlar dahil edilmeli ve bu uzmanlar hizmetiçi eğitim ile desteklenmelidir.
- Ailenin, öğretmenlerin ve çevrenin düşünce ve değerlendirilmesiyle birlikte testler ve ölçme araçları kullanılmalıdır.

Üstün yetenekli çocuğun yeteneği olması gerekenin fazlasıyla üstünyeyse, herhangi bir test yapılmadan çocuğun kabiliyeti hakkında kesin olmasa bile bir takım şeyler söylenebilir. Örneğin; çocuk temel dört işlemi üç yaşındayken yapıyor, dört yaşından önce kendiliğinden okumaya başlıyorsa, bu çocuğun üstün zekalı olduğunu herhangi bir test yapmadan söylemek mümkün olabilir. Buna ek olarak, üç yaşında her türlü müzik aletini çalabilme veya olağanüstü resim yapabilme yeteneğine sahip bir çocukta da olağanüstü müzik ve resim yeteneği bulunduğu apaçık ortadadır. Bu

çocuklar okul sistemi içine bakılarak kolaylıkla tanınır. Bu çocuklara uygulanacak olan testler yeteneği belirlemek için değil kanıtlamak için yapılacaktır.

Zeka ve yetenek kuramlarında bulunan çeşitlilik, üstün yetenekli olan çocukların özellikler açısından, bu çocukların tek bir yöntemle belirlenmelerini olumsuz hale getirmektedir. Çok yönlü arama, tarama ve inceleme, geçerli ve güvenilir bir sonuç almak için gereklidir (Sayler, 1994). Üstün yetenekli çocukların belirlenmesi için kullanılan yöntemlerin büyük bir kısmı bu alanda öncülük eden çalışmalar yapan Terman'ın 30 yıl süren dikey genetik yöntemle (boylamasına) yaptığı araştırmayla elde ettiği veriler ve yöntemleri esas alıp belirlenmiştir. Okul öncesi dönemde üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde kullanılan yöntemlerin geçerlilik ve güvenilirlikleri oldukça düşüktür. Çünkü çocuğun yeteneğinin hangi düzeyde olduğu henüz netleşmemiştir (Ataman, 2003a). Bu duruma bağlı olarak, Enç (1979) de üstün yetenekli çocuklar üzerine yapılan çalışmaların büyük bir kısmının altı yaş ve daha yukarısında bulunan çocuklar üzerinde yapıldığını belirtmektedir. Bunun sebeplerinin başında 0-6 yaş düzeyindeki üstün yetenekli çocukların yeteneklerini herhangi bir araç veya testle ortaya çıkarmanın zor olması gelmektedir. Altı yaş ve daha büyük çocukların belirlenmesinde kullanılan zeka testleri daha geçerli ve güvenilirlerdir (Hodge ve Kemp, 2002). Zeka testi belirleme sürecinin bir parçası olmasına rağmen, tek başına bu gösterge tüm üstün ve özel yetenekli çocukları ortaya çıkarmaz. Üstün yetenekli bireyleri tanılama, belli ölçütlerin kullanıldığı bileşimden oluşur. Bu sebeple üstün yetenekli bireylerin tanınmasında birden fazla çeşitli yöntem kullanılmalıdır. Bu yöntemler genel olarak iki grupta toplanmaktadır.

Geleneksel Belirleme Yöntemleri: Bu yöntemin ilk aşamasında, grupta bulunan tüm çocuklar izlenir ve üstün yetenekli olabilecek çocuklar aday olarak gösterilir. Yöntemin ikinci aşamasında ise aday gösterilen çocuklar arasından, standart başarı ve yetenek testleri v.b. kullanılarak değerlendirme yapılır ve üstün yetenekli olan çocuklar belirlenir.

Geleneksel Olmayan Belirleme Yöntemi: Bu yöntem çocuklar hakkında yeterli derecede bilgi, gözlem, veri, araç-gereç ve donanıma sahip bölgelerde kullanılan yöntemdir. Daha çok, vaka çalışmaları şeklinde yapılmaktadır. Vaka çalışmalarında çocukların genel durumu, yetenekleri, yaratıcı potansiyeli, sosyal olgunluğu, duygusal

gelişimi, akademik başarı durumu incelenir. Her iki yöntemde de potansiyel üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde aşağıda gruplandırılarak verilen bilgi kaynakları kullanılabilir.

2.1.2.1. Standart Testler

Bu yöntem belirleme en yaygın kullanılan yöntemdir. Bu grupta grup zeka testleri, bireysel zeka testleri, özel yetenek ve beceri testlerine yer verilmektedir.

2.1.2.1.1. Grup Zeka Testleri

Grup zeka testleri çok sayıda çocuğa aynı anda uygulanan testlerdir. Amaç aynı anda fazla sayıda çocukta güvenilir ve geçerli sonuçlar almaktır. Bu testlerin en temel olumsuz yanı çocukla ilgili detaylı sonuç almak gerektiği durumlarda yeterli veriyi sağlamaz. Bu sebepten testler tek başına çocuğu tanımlamak için kullanılmamalıdır. Bu testin eğitim almış öğretmenler tarafından uygulanması daha iyi sonuçlar verir (Akkanat, 1999). Bir çok ülkede ilk seçimlerde grup zeka testlerini kullanmaktadır. Ancak grup zeka testlerinin uygulandığı ülkeler birbirinden farklı oldukları için, bu testlerin uygulandığı kültüre göre yeniden adapte edilmesi anlamlı olacaktır. Ülkemizde ilk olarak 1952 yılında görece Türkiye'ye uyarlanmış testler kullanılmaya başlamıştır. Bu testlerin standart olmasının yanında güvenilirlik ve geçerlilik analizlerinin bilinmesi, o ülkenin şartlarına uygun olarak hazırlanmış olması gerekir. Bazı grup zeka testleri ülkemizde, 1952 yılında Türkçe'ye çevrilmiş ve geçici normları alınmış şekilde uygulanmaktadır. Sözü edilen grup zeka testleri (Özsoy, Özyürek ve Eripek, 2002);

- 7-11 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- 11-17 Yaş Temel Kabiliyetler Testi
- Otis Alfa Testleri
- Otis Beta Testleri
- Khulman Anderson Testleri
- Thurstone Sürat Kavrayış Testi
- Mücerret Kavrama Testi

Testlerin alanında uzman kişilerce, şartlarına uygun olarak uygulanması ve yorumlanması ilk şarttır. İkişer vey üçer ay ara ile grup zeka testlerini uygulamak ve her uygulamada grup içinde her zaman üst % 10 arasında bulunan kişilerin tanınması uygun olacaktır. Sadece bir grup testi uygulamasına bakılarak herhangi bir seçim yapmak son derece yanlış bir tutum olacaktır. Bundan dolayı en az üç veya dört tür grup zeka testi uygulaması yapmak gerekmektedir (Çağlar, 2004b). Türkiye’de okul öncesi dönemde bulunan çocuklar için kullanılan grup zeka testleri arasında ise; Temel Kabiliyetler Testi 5-7, Peabody Kelime Hazinesi Testi, Goodenough-Harris Adam Çizme Testi bulunmaktadır (Özgüven, 1999).

2.1.2.1.2. Bireysel Zeka Testleri

Üstün zekalı kişinin yetenekleri ve gizil gücü hakkında klasik ve geleneksel anlamda daha kesin yargılara varmayı mümkün kılan ölçekler olarak bilinmelerine karşın, bireyin okul içerisindeki sınıf ortamında ne derece performans sergileyebileceğini kestirmede kullanılamaz. Bireysel zeka testlerinin uygulanması daha pahalı olması ve çok zaman almasına karşın grup zeka testlerinden daha güvenilir sonuç verdiği için tercih edilmelidir (Metin, 1999). Amerika’da bir çok okul, öğrencilere grup zeka testi uyguladıktan sonra üstün yetenekli olabileceği düşünülen öğrencilere bireysel zeka testi de uygulayarak öğrenciler hakkında daha ayrıntılı ve güvenilir bir sonuç elde etmektedir. Bunların yanında, bu testlerin kültürel sınırlılık ve yanlılıklarının da bulunduğu bilinmektedir. Çocuk, ancak ilköğretime başladıktan sonra bu test çocuğa uygulanabilir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Okul öncesi dönemde bireysel zeka testleri tek başına üstün yetenekliliği tanılamakta yeterli değildir, ancak üstün yetenekli olduğundan şüphelenilen çocuklar hakkında kesin yargıya varılabilmesi için bir başvuru kaynağı olarak kullanılabilir (Porter, 1999). Bu testler içinde yaşanan ülkenin olağan durumuna göre hazırlanmış testlerden oluşmalıdır. Ülkemizde, aşağıdaki testlerin uygulanması gerekli görülebilir. Bunlar (Çağlar, 2004c):

- Stanford-Binet Zekâ Testi L. – M Formları ve L M formu
- Goodenough İnsan Resmi Çizme Testi
- Çocuklar için Wechsler Zekâ ölçeği

- Yetişkinler için Wechsler Zekâ Ölçeği
- Beynelmillel Leiter Performances Testi
- Columbia Zihin Olgunluk Testi
- Kohs Testi
- Porteus Dolambaçlı Yollar Testi
- Peabody Resimle Sözcük Hazinesi Testi
- Dearbon Testi
- Anadolu-Sak Zeka Ölçeği

Türkiye’de okul öncesi dönemine devam eden çocuklara uygulanabilecek bireysel zeka testleri arasında ise Kaufman Çocukları Değerlendirme Bataryası, Wechsler Okul ve Okul Öncesi Zeka Ölçeği ve Stanford Binet Zeka Testi de bulunmaktadır (Özgüven, 1999).

2.1.2.1.3. Özel Yetenek ve Beceri Testleri

Üstün yeteneklilikte, özel akademik yetenek, oldukça önemli bir kategoridir (Davis ve Rimm, 1994). Bu testlerin, kişinin farklı akademik alanlardaki becerilerini belirleme açısından önemli ipuçları vermesine rağmen grup testleriyle aynı sınırlılıkları taşıdığı bilinmektedir (Ataman,2003). Öğrenme yetersizliği sergileyen üstün zekalı çocuklar ve yaratıcı çocukların tanınmasında pek işe yaramaz. Bu araçlar da ilköğretim dönemine devam eden çocuklara uygulanması gereken ölçeklerdir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Ülkemizde okul öncesi döneme devam eden çocuklara uygulamaya yönelik özel yetenek ve beceri testlerinin oldukça az olduğu bilinmektedir. Torrance Yaratıcı düşünme Testi, Okuma Olgunluğu Testi ülkemizde ana sınıfa devam eden çocuklara uygulanabilecek özel yetenek ve beceri testlerindedir (Öner, 1997).

2.1.2.2. Gelişim Profilleri

Bireyin bilişsel, duyuşsal, devinimsel alanlarındaki seviyesini testler kullanılarak (bilişsel toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar için gösterdiği performansın profillerinin çıkarılması, üstün yetenekli çocukların taranmasında ve belirlenmesinde en

sağlıklı olan ve tüm sosyoekonomik katmanlardaki üstün zekalı çocukların belirlenmesinde çok kolay uygulanabilecek bir yöntemdir. Bahsedilen gelişim alanlarının bazılarında ilişkin standartlaştırılmış ölçekler kullanmanın yanında (bilişsel toplumsal alanlarda olduğu gibi) bazı alanlar (aritmetik, dil, görsel, devimsel alanlarda olduğu gibi) için ise ölçüt bağımlı ölçeklerle betimsel ölçümler kullanılması söz konusu olabilir (Akkanat, 1999). Üstün yetenekli çocuğun bütün gereksinimlerinin güvenli ve sevgi dolu bir ortamda aile tarafından sağlanması, okul öncesinde bu çocuklar hakkında gerekli eğitimi almış öğretmen kadroları oluşturuluncaya kadar düşünülebilir. Üstün yetenekli çocukların erken eğitim almaları, sahip oldukları yeteneklerini üst düzeye kadar çıkartmalarını sağlamak açısından tıpkı akranları gibi oldukça önemlidir. Bunun yanında ülkemizdeki ailelerin eğitim düzeylerine, çocuk yetiştirmeyle ilgili bilgi düzeylerine, çocuğun yetenek düzeyine uygun ortam hazırlamayı gerektiren ekonomik koşullarına bakıldığında, okul öncesi eğitimin özellikle üstün yetenekli çocuklar için ne derece yararlı olduğu görülecektir (Ataman, 2003a).

2.1.2.3. Anne-Baba Bilgileri

Aileler, çocukların yetenek, beceri, odaklanma, kişilik özellikleri, özel ilgileri ve sorunları hakkında çokça ayrıntılı bilgiye sahip olmalıdırlar. Yapılan çalışmalar üstün yetenekli çocuk ailelerinin, çocuklarının üstün yetenekliliğini tahmin etmedeki başarı oranının %76 olduğunu göstermektedir (Davis ve Rimm, 1994; Porter, 1999). Ailelerden edinilen bilgiler, üstün yetenekli çocuğu belirleme sürecinde uzman kişilere bilgi sağlayacak en önemli kaynaklardan biri olmasına rağmen bu çocukları belirlemede tek başına değerlendirme kriteri olarak kullanılamamaktadır (Metin, 1999).

2.1.2.4. Öğretmen Gözlem ve Görüşleri

Üstün yetenekli olmak için eğitimci gözlemleri ön bilgi olarak sıkça kullanılmaktadır. Yapılan çalışmalar eğitimci değerlendirmelerinin %44 -%48 oranında yerinde olduğunu ortaya koymaktadır. Bu oran okul öncesi dönemde %10'dur (Porter, 1999). Öğretmenlere öncelikle araştırmaların bulguları ile belirlenen üstün yetenekli çocukların oldukça belirgin olan bedensel, zihinsel, sosyal ve kişilik özellikleri hakkında ayrıntılı bilgi verilmelidir. Daha sonra öğretmenlere sınıflarında bulunup üstün

özelliklere sahip çocukları belirlemek için hangi yöntemler doğrultusunda gitmesi gerektiği ve hangi fişleri doldurması gerektiği hakkında sağlıklı ve ayrıntılı bilgiler verilmelidir. Bu şekilde izlenen bir yol sonucunda sınıf öğretmenlerinin sınıflarında üstün yeteneklilik için belirlenen özellikleri sıkça ve net bir şekilde sergileyen çocukların üstün yetenekli çocuk adayı olarak belirlenmeleri kolaylaşır (Çağlar, 2004).

Öğretmenlerden; sınıflarında yaşı büyük fakat ortalama başarı düzeyinde olan çocuklarla, sınıflarında bulunan en zeki ve yetenekli öğrencilerini ve akademik konularda düzeyinin oldukça üstünde başarı gösteren çocukları belirlemeleri istenebilir. Böylelikle daha kolay saptama yapılabilir. Yapılan araştırmalar, sınıfın yaşı küçük fakat ortalama başarı sergileyen öğrenciler arasında üstün yetenekli çocukların en çok görüldüğünü ortaya koymaktadır (Ataman, 2003; Montgomery, 1996). Bu üstün yetenekli çocuğu belirleme yöntemi, okul öncesi dönemin yanında ilköğretim aşamasında da kullanılabilir. Fakat sadece bu işaret olarak dikkate alınmamalıdır.

2.1.2.5. Arkadaş Gözlemleri

Dikkatli düzenlenmiş sosyometrik testler, özellikle liderlik, psikomotor alanlardaki üstün yetenekli bireyleri belirlemede kullanılabilir. Güvenirliği yeterli olmayan bir saptama yöntemidir (Akkanat, 1999; Ataman, 2003a). Çocuğun arkadaşlarının görüşleri alınırken sorulacak sorulara özen gösterilmelidir. Sorular çocukların seviyesine uygun ve çocukların anlayabileceği nitelikte olmalıdır. Çocuğun arkadaşlarına, aday çocuğu rencide edici, alay edilmeye sebebiyet verici nitelikte sorular sorulmamalıdır. “Çalışmasını her zaman kim önce bitirir?, Kimin çok değişik fikirleri vardır?, Kim hikayeler uydurup anlatır?, Kim yeni oyunlar uydurur?” gibi sorular sınıfta aday çocukları belirlemek amacıyla sorulabilecek nitelikte sorulardan bazılarıdır (Davis ve Rimm, 1994).

2.1.2.6. Kontrol Listeleri ve Değerlendirme Ölçekleri

Üstün yetenekli çocukların belirgin tipte gösterdikleri davranışların izlenebilmesi kontrol listeleri ve değerlendirme ölçekleri çok fazla olanak vermektedir. Buna karşın geçerlik ve güvenirliliğiyle ilgili olarak çok az denecek sayıda yapılan

çalışmalar vardır. Yapmış oldukları çalışmanın sonucunda Johnsen, Haensly ve Ryser(1993) değerlendirme ölçekleri ve zeka bölümü puanları arasında düşük bir korelasyon olduğunu ortaya çıkarmışlardır (Porter, 1999).Üstün yetenekliler konusunda yeterli bilgi sahibi olmayan öğretmenler üstün yetenekli çocuk adaylarını kontrol listeleri ve değerlendirme ölçeklerini kullanarak değerlendirmekte sıkıntı yaşayabilirler.

2.1.2.7. Biyografik Veriler

Çocuğun potansiyel üstün kabiliyetine yönelik değişik yönde kıymetli bilgiler veren kaynaklardan birisi de çocuklar için iyi ve sistemli tutulmuş biyografik kayıtlardır. Çocuğun erken döneme ait psikomotor, dil gelişimi, sayılar ve okuma ile ilgili becerilerin ve ilgi duyduğu alanlar hakkında bilgilerin hepsini biyografik veriler içermektedir (Metin, 1999). Bu kayıtları içeren biyografik veriler yoluyla çocuğun belirli özelliklerinin aynı ortamda bulunduğu yaşlılarıyla karşılaştırılarak değerlendirme yapılması mümkün olabilecektir. Ancak tek başına bu yöntem çocuğu belirlemek amacıyla kullanılacak bir yöntem değildir. Öğrencinin var olan performans düzeyini belirleyen, değerlendirme raporu yazımı ve bu raporlar dikkate alınarak öğrenci için bireysel eğitim programı hazırlanması bütün bu verilerin sonucunda ortaya çıkmaktadır. Uzun ve kısa vadeli eğitim hedefleri, çocuk için en uygun yerleştirme tipi, sağlanacak destek hizmetler ve bu programın geçerlilik süresi gibi konulara bu programda yer verilmektedir. Genel olarak Türkiye’de üstün yetenekli çocukların belirlenmesi aşağıdaki aşamalar izlenerek yapılmaktadır (Ersoy ve Avcı, 2001). Öğretmen bildirim/adlandırması, yetenek testleri, bireysel zeka testleri ve yardımcı testler.

Ülkemizde özel eğitime ihtiyaç duyan kişilere yönelik olarak eğitim, ihtiyaç ve çalışmalarını değerlendirmek üzere 1991 yılında toplanmış I. Özel Eğitim komisyonu içerisindeki üstün yetenekliler komisyonu, “üstün yeteneklilerin tanınmasına yönelik bir model taslağı” ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda üstün yetenekli şahısları belirleme çalışmalarında aşağıda belirtilen alanlardan sistematik ve bilimsel yollarla, alanında uzman kişiler aracılığıyla veriler toplanarak incelenmelidir (MEB, I. Özel Eğitim Konseyi, 1991).

I. Kişilerin erken gelişimi, yetenekleri, şu andaki durumuna yönelik ailelerinin, yakınlarının, öğretmenlerinin görüş ve düşünceleri, gözlemlerle bilgi toplama

II. Bu amaca göre ortaya çıkarılmış, ülkemizin durumuna uygunluğu sürekli gözden geçirilen ve yenilenen grup testleri

III. Bireysel tetkikler

1. Tıbbi

2. Psikolojik (Bu amaçla ortaya çıkarılmış, bireysel zeka, ilgi, yaratıcılık, uyum ve bireysel özelliklerinin incelenmesi, ölçeklerin uygulanması)

3. Sosyal tetkikler

4. Psiko-devinimsel tetkikler

IV. Çeşitli alanlarda hazırlanmış başarı testleri

V. Vak'a toplantıları ve sonuçlarının incelenmesi

2.1.3. Üstün Yeteneklilerin Eğitimi

Özel eğitime verilen değer toplumların çağdaşlık ölçütlerinden biridir. Sürekli olarak değişen, gelişen ve genişleyen dünyamıza doğdukları andan getirdikleri bazı özellikleriyle değişik bir statüye sahip olan üstün kabiliyetli şahısların özel eğitime gereksinimi vardır (Malkoç, 2004).

Eğitim, öğrencilerin özelliklerine göre farklılaştırıldığında bütün öğrenciler öğrenebilir ve gelişebilir. Aksi halde tek tür öğrenme modelini benimseyen öğrencilerin sadece öğretimi gerçekleşmiş olur (Sak, 2012). Farklılaştırılmış eğitimin amacı; öğrencinin gelişimini ve başarısını en üst düzeye çıkarmaktır (Akçamete, 2012).

Üstün yeteneklilik özel eğitim kapsamında bilimsel olarak ele alınmış olmasına rağmen birçok toplumda olduğu gibi Türkiye’de de ikinci planda ve biraz da lüks olarak ele alındığından üstün yetenekli çocukların belirlenmesinden, bunlara yönelik programların ve eğitim içeriklerinin sunulmasına kadar birçok alanda oldukça yavaş davranıldığı görülmektedir (Palancı, 2004). Oysa, üstün yetenekli çocukların eğitimsel ihtiyaçları ve gelişimsel özellikleri göz önünde bulundurularak eğitim sürecinde bu çocuklar için özel uygulamalara yer verilmelidir. Bu, çocukların ileride en iyi şekilde yetişerek topluma kazandırılmasına katkıda bulunacaktır.

Güvenç (1991)’e göre üstün yeteneklilerin eğitimi toplumun sorumluluğu altındadır. Bu sorumluluğun nedenlerini şu şekilde sıralayabiliriz;

1. Üstün yetenekli bireyler toplumunda nadir bulunan kimselerdir.
2. Üstün yeteneklilerin eğitimi maliyetli bir iştir, bu sebeple ticari kaygıdan uzak bir şekilde yönetilmelidir.
3. Üstün yetenekli bireyler eğitim gördükleri okullarda devlete hizmet mantığıyla ve topluma yararlı bireyler olarak yetiştirilmelidir.
4. Üstün yeteneklilerin belirlenmesi ve toplumun istifadesine sunulması önemli bir iş olduğu gibi tüm ülke halkına fayda sağlayacaktır (Şirin ve arkadaşları, 2004).

2.1.4. Üstün Yetenekliler Eğitim Modelleri

Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde hem yurt içinde hem de ülkemizde birçok eğitim modeli denenmiştir. Bu modellerle üstün yeteneklerin ihtiyaçlarına cevap aranmış onların ilgi, yetenek ve düzeylerine göre bir eğitim amaçlanmıştır. Bu modellerin şu şekilde sıralanabilirler:

2.1.4.1.Hızlandırma

Hızlandırma üstün zekâlı, öğrencilerin eğitimlerinde kalıcı öğrenmeyi destekleyen ve sınıfta sıkılmayı engelleyen en etkili stratejilerden biridir. Ne var ki bu denli etkisine karşın hızlandırma bir takım yanlış inanışlar ve bazı ülkelerde genel eğitimin yapısına kolaylıkla uymaması nedeniyle üstün zekâlı öğrencilerin eğitimlerinde çok fazla kullanılmamaktadır. Oysa hızlandırmanın o kadar çok farklı türü vardır ki, her okul için hatta her öğrenci için en azından ideal bir tür belirlenebilir. Eğitimde hızlandırmanın üstün zekâlı öğrencilerin akademik ve bilimsel gelişimleri üzerinde önemsenecek düzeyde pozitif etkisinin olduğu, söylentilerin aksine sosyal ve duygusal gelişimleri üzerinde ise iddia edildiği kadar zararlı bir etkisinin olmadığı, yapılan araştırmalarla da ortaya konmuştur (VanTassel-Baska, 2005).

Eğitimi hızlandırılan üstün zekâlı öğrencilerin daha fazla akademik ödül kazandıkları, daha saygın üniversitelere girebildikleri, özellikle ortaöğretim yıllarında üs; sınıflardan ve üniversiteden ders alan üstün zekâlı öğrencilerin üniversite yıllarında daha başarılı oldukları görülmektedir. Bir meta-analitik araştırmada hızlandırmanın üstün zekâlı öğrencilerin akademik başarıları üzerindeki etkisi incelenmiştir (Steenbergen-Hu ve Moon, 2011). Bu araştırma- da 1984 ve 2008 yılları arasında yapılan 28 farklı bilimsel araştırmanın bulguları analiz edilmiştir. Sonuç

olarak, eğilimi hızlandırılan üstün zekâlı öğrencilerin diğer üstün zekâlı öğrencilerden akademik olarak çok daha başarılı oldukları saptanmıştır. Ancak çok fazla genellenemese de bazı hızlandırma türlerinin sosyal ve duygusal olarak iyi gelişim göstermeyen bazı üstün zekâlı öğrencilerin sosyal duygusal gelişimleri üzerinde çok ender de olsa olumsuz etkinin olabileceği göz önünde bulundurulmalıdır.

Hızlandırma uygulaması; okula erken başlama, sınıf atlama ve belli bir dalda üst gruba katılma olmak üzere üç şekilde uygulanmaktadır:

2.1.4.2.Okula Erken Başlama

Hızlı gelişim gösteren bazı öğrenciler ana okula veya ilk okula akranlarından daha erken yaşta başlayabilirler. Bu seçeneği okul öncesi dönemde çok hızlı gelişim kaydeden özellikle okulöncesi yıllarında okumayı ve yazmayı öğrenen üstün zekâlı çocuklar için ideal bir model olduğu söylenebilir.

Türkiye’de ilköğretime kayıtlar Milli Eğitim Bakanlığı ilköğretim kurumları Yönetmenliğine göre yapılmaktadır. (MEB, 2011). Buna göre ilköğretim okullarının birinci sınıfına o yılın 31 Aralık tarihinde 72 ayını dolduracak olan çocukların kaydı yapılır. Ancak okulda oluşturulan bir komisyon çocuğun daha erken yaşta ilköğretim birinci sınıfa kaydına karar verebilir. Bu komisyonda okul müdürü rehber öğretmen, sınıf öğretmeni ve diğer uzmanlar yer alabilir (Ataman, 2003, Özsoy, Saldıroğlu ve Sever, 1991).

2.1.4.3. Sınıf Atlama

Bir üst sınıfa atlatılacak öğrenciler yaşlarına göre daha üst bilişsel yapıya sahip olan çocuklardır. Fakat bir çocuğu üst bir sınıfa almadan önce bazı sınavlara tabii tutmak ve eksikliklerini belirlemek çocuk için yapılacak ek çalışmaların belirlenmesi açısından oldukça önemlidir. Çocuk bir üst sınıfa geçirilirken sadece bilişsel gelişmişliğine bakmak çeşitli sıkıntılar doğuracaktır. Çocuğun bu tür sıkıntılarla karşılaşmaması için duygusal gelişim düzeyini de göz önünde bulundurulmalıdır (Baykoç, 2011). Öğrencinin zeka bölümünün 130 olmasının yanında, diğer gelişim özellikleri de önemlidir. Bu süreçte yapılan gözlemlerde öğrencinin el-göz koordinasyonuna, kesip-yapıştırma işlemlerindeki başarısına, sağlık alanında bir

sorununun olup olmamasına, duygusal ve sosyal gelişiminin uygun olmasına özellikle, dikkat edilmesi önemlidir (Davaslıgil, 1995). Sınıf atlama yöntemi uygulanırken çok dikkatli olunması gerekir. Çocuk diğer yönlerden yeterince olgunlaşmamış ise bazı sıkıntılar ortaya çıkabilir. Dolayısıyla bu yöntemin en sıkıntılı yönü çoğun sadece zihinsel gelişimine bakılarak bedensel ve duygusal gelişimi farklı olanların içine konularak eğitmeye mecbur bırakılmasıdır. Bu durum çocukta giderilmesi zor yaralanmalara sebebiyet verebilmektedir. Yöntemin avantajı ise artı bir masrafa gerek duyulmadan uygulanılabilesidir (Smutny, 2001)

2.1.4.4. Belli Bir Alanda/Alanlarda Üst Sınıfa Katılma

Bu yöntemde üstün yetenekli çocuklar bir veya iki sınıf üst sınıfa devam etmek yerine üstün olan yeteneklerine göre üst sınıflardaki derslere katılmaktadırlar (Smutny, 2001). Olumlu tarafları fazla olan bir yöntemdir. Öğrenciye ileri olduğu alanda ilerleme fırsatı sağlarken, sınıf düzeyindeki diğer bazı alanlarda sahip olduğu becerileri, akranlarıyla birlikte geliştirmesine imkan verir (Özsoy, 1989). Ders atlamamanın olumsuz yanı ise belirli derste ki hızlandırmayı devam ettirmede gerekli ayarlamamanın yapılamaması sonucunda ortaya problemin çıkabilmesidir.

Hızlandırmada özellikle ABD daha değişik uygulamalarda bulunmaktadır. Amerika'da orta ve lise düzeyinde mali yükümlülük getirmeden uygulanan bir diğer hızlandırma şekli ise, dersi okumadan sınavına sokmak ve başarılı olma halinde de o dersin kredisine sahip olmaktır. Bir başka hızlandırma şekli ise, ortaöğretimde öğrenim görürken üniversiteden bazı dersler aldırılmaktır. Bunun gerçekleşmesi için öğrenci günün bir kısmını ileri de ders almak için üniversitede geçirir, ya da ortaöğretimde aynı dersi alan bir sınıfı oluşturacak sayıda öğrenci varsa, öğretim üyesi bizzat gelerek lisede ders verebilir. Böylece öğrenciler üniversiteye başlamadan bazı kredilere sahip olabilirler (Davaslıgil, 2004). Hızlandırma programları, olumlu ve olumsuz yanlarıyla birlikte, üzerinde en çok tartışılan konulardan biri olmuştur.

2.1.4.5. Zenginleştirme

Zenginleştirme; eğitim olanaklarını ve müfredatı çeşitlendirerek genel müfredatın içeriğinin ötesine taşımak amacıyla kullanılan eğitimi faklılaştırma stratejisidir.

Farkılaştırma derslerin içeriklerini öğretim yöntemlerini ya da müfredatın diğer boyutlarını kapsayabilir (Schiever ve Maker, 2003). Öğrencilerin bireysel özelliklerine göre ya da grup özelliklerine göre yapılan farklılaştırmalar eğitim uygulamalarında en uygun olan farklılaştırma türleridir. Zenginleştirme ve hızlandırma stratejileri konusunda anlam karmaşası vardır. Hızlandırma uygulamalarında öğrenciler ya üst sınıflara yerleştirirler ya da üst sınıflardan dersler alıp bu dersler karşılığında kredi kazanırlar. Sınıf atlama, okula erken başlama ve üstten ders alma stratejileri hızlandırmaya örnek olarak verilebilir. Zenginleştirme stratejisi ile müfredatın kapsamı genişletilir, ileri düzey konulara yer verilir. Ancak bu uygulamalar karşılığında öğrenciler ders kredisi kazanmazlar veya üst sınıflara yerleştirilmezler. İçerik transferi, seminerler, konferanslar, saha gezileri, mentörlük, öğrenme merkezleri ve olimpiyatlar zenginleştirme stratejilerine örnek olarak verilebilir (Ataman, 2003).

Zenginleştirme uygulamalarında sürece dayalı zenginleştirme, içeriğe dayalı zenginleştirme ve ürüne dayalı zenginleştirme olmak üzere üç tür yaklaşım kullanılmaktadır (Howley, Howley ve Pendarvis, 1986). Sürece dayalı zenginleştirme yaklaşımı öğrencilerin yaratıcı düşünme ve kritik düşünme gibi ileri düşünme becerilerini geliştirmeyi hedefler. Özel öğretim teknikleri kullanılarak öğrencilere çeşitli düşünme ve problem çözme becerilerinin aşamaları öğretilir. Ancak bu yaklaşımı uygulayan eğitim programlarının çoğunun düşünme becerilerini akademik içerikten ayrı olarak öğrettikleri görülmektedir. Hatta bu beceriler bazı programlarda oyunlarla öğretilmektedir (Schiever ve Maker, 2003; Sak, 2013). Düşünme becerilerinin akademik içerikten bağımsız olarak öğretilmeleri öğrencilerin bu becerileri farklı ortamlarda ve farklı akademik konularda kullanmalarına pekte yardımcı olmamaktadır. Bu ise öğrenmede transfer sorunu yaratmaktadır.

2.1.4.5.1. Ayırma Uygulamaları

Bu uygulamalar üstün yetenekli çocukların akranlarıyla birlikte eğitim gördüğü sınıftan ayrılarak okulda kendileri gibi diğer üstün yeteneklilerle birlikte eğitim gördükleri yarı zamanlı uygulamalardır. Bu uygulamalar özel olarak eğitilmiş bir öğretmen tarafından yapılır. Bu uygulamaların en önemli avantajı çocukların kendileri gibi olan diğer arkadaşlarıyla birlikte çalışabilmesidir. Ancak bu uygulamalar üstün yetenekli çocuğun sınıftan ayrıldığı zaman dilimi içerisinde yapılan etkinlikleri

kaçırmasına da neden olmaktadır. Bu çalışmalar çok iyi bir şekilde uygulanır, öğretmenler birlikte çalışarak verilen ödevler, özel durumlar, üstün yetenekli çocuğun sürekli devam ettiği sınıfta meydana gelen önemli konularda bilgilendirme konularında işbirliği içerisinde olurlarsa; üstün yetenekli çocuklar etkinlikleri kaçırmaz ve kendilerine fazladan çalışmalar yüklediği hissine kapılmazlar. (Şenol, 2011).

2.1.4.5.2. Yaratıcı Sanatlar

Bu uygulama tüm okullarda uygulanabilecek bir uygulama değildir. Ancak sanatta, müzikte, drama da zenginleştirme uygulamaları yaratıcılığın ve ıraksak düşünme gibi üst düzey zihinsel becerilerin gelişimine önemli katkılarda bulunmaktadır. Bu uygulamada, zenginleştirilmiş sanat uygulamalarından sadece üstün yetenekli çocuklar değil çocuğun devam ettiği sınıfta bulunan bütün çocuklar yararlanacağı gibi, her çocuk kendi kapasitesine ve ihtiyaçlarına göre yararlanma olanağına sahiptir (Şenol, 2011).

2.1.5. Destekleyici Uygulamalar

Destekleyici uygulamalar; hafta sonları, yaz tatilleri gibi okulun tatil olduğu günlerde yapılmaktadır. Bu uygulamalar okul tarafından, herhangi bir üniversite tarafından veya öğretmenler ve veliler tarafından düzenlenebilir. Destek sınıflarında genellikle geniş çeşitlilikte ve daha çok okulda islenmeyecek türde konular sunulmaktadır. Burada; konuları irdeleyici-araştırmacı ve yaratıcı düşünme, uygulama, keşfetme, yaparak öğrenme ve bağımsız projeler vurgulanmaktadır. Çocukların her zaman yeni bir ilgi alanı geliştirme veya farklı bir yeteneğini keşfetme fırsatları vardır. Okul programlarında olduğu gibi, destek programlarında da hedefler titiz bir şekilde belirlenmeli ve programlar bu hedefler doğrultusunda yapılandırılmalıdır (Şenol, 2011).

2.1.5.1. Rehberlik

Rehberlik; çocuğun, arkadaş ve rehber olarak görev yapan bir öğretmen, veli veya daha büyük bir öğrenci ile bağlantılı olmasıdır. Rehberlik; özellikle mimarlık, müzik, fen, sanat, bilgisayar, zooloji gibi konularda yoğun ilgisi olan üstün yetenekli çocuklar için oldukça yararlıdır. Genellikle; bu süreç sınıf öğretmeni veya üstün yetenekli eğitim koordinatörü tarafından dikkatle takip edilir. Çocuğun rehberiyle birlikte haftada bir gün

öğleden sonra çalışması, velisiyle haftada bir gün sabahleyin çalışması gibi farklı şekillerde uygulanabilir(Şenol, 2011).

2.1.5.2. Uzaktan Eğitim

Uzaktan eğitim uygulamasıyla bir öğretmen aynı anda bir okuldan daha fazla okulda eğitim verebilmektedir. Çocuklar uzaktan eğitime bilgisayar veya televizyon aracılığıyla katılabilmektedirler. Uzaktan eğitim; köylerde yaşayan üstün yetenekli çocukların zenginleştirme ve ileri düzeyde bilgilendirme olanaklarını arttırmak için gelişmiş ülkelerde sıklıkla kullanılmaktadır.

2.1.6. Ayrı (Farklılaştırılmış) Eğitim

Üstün yetenekli bireyler bu uygulamada özellik ve düzeylerinin benzerliğine göre gruplandırılmakta daha sonra ise bu grubun var olan özelliklerine ve ihtiyaçlarına göre özel eğitim programları hazırlanmakta ve bu programlara çeşitli eğitsel düzenlemeler yapılarak uygulanmaktadır (Ataman, 2003). Bu eğitimin uygulama boyutu açısından özelliğinin amacı; aynı özelliklere sahip çocukların bir arada olarak onlara çalışma ortamı sağlamak ve daha fazla süreli değişik düzenlemeler sağlamaktır. Tam Gün Homojen Sınıflar (sadece üstünler), Tam Gün Heterojen Sınıflar (normal ve üstünler karışık), Yarım Gün veya Geçici Gruplar olmak üzere 3'e ayrılabilir.

2.1.6.1. Tam Gün Homojen Gruplamalar (Sadece Üstünler)

Üstün yetenekli öğrenci kendisi gibi üstün yetenekli çocuklarla normal programdan tamamen farklı hızlandırılmış veya zenginleştirilmiş bir müfredat ile eğitim görmektedir. Ancak yaşlarıyla bir arada olma fırsatı kısıtlıdır ya da hiç yoktur (Ersoy ve Avcı, 2001). Bu tür önlem, normal sınıf çalışmalarından bir süre öğrencileri ayırması sonucunda bazı konuları isleyemedikleri için, öğretmenlerin tepkilerine maruz kalabilmekte ve bile bile ayrıcalık tanınması nedeniyle de normal düzeydeki öğrencilerin üstünlere karşı olumsuz bir tutum içinde olmalarına neden olabilmektedir (Enç, 1979; Davis ve Rimm, 1994). Bu şekilde, sadece üstün öğrencilerden oluşan homojen sınıflara yapılan eleştirileri hafifletecek bir durum yaratılmış olur. Bu grupta özel sınıflar ve özel okullar sayılabilir.

2.1.6.1.1. Özel Okul

Üstün ve özel yetenekli çocukların belirli amaçlar doğrultusunda toplanıp eğitilmesi için oluşturulmuş okullardır. Üstün zekalı ve yetenekli çocukları eğitmek için açılan okullar ilkokuldan liseye kesintisiz eğitim vermek için kurulabilir. Bu tarz okullar genellikle büyük şehirlerde veya yakınında açılır. Öğrenciler tüm ülkeden seçilir. Çeşitli testlerle 130 ZB'ye sahip öğrenciler alınır. Program ve diğer öğrenme ortamları üstün yetenekli öğrencilere yönelik düzenlenir. Yöntemin en büyük sakıncası öğrencileri normal öğrencilerden soyutlamasıdır. Bu yöntem dünyada gittikçe terk edilmektedir (Çağlar, 1978).

Bu okulların önemine değinenler şu noktalara dikkat çekmektedirler:

1. Üstün yeteneklilere yönelik düzenlenmiş bir okul istenirse ilkokuldan ortaöğretimin sonuna kadar bütünsel olarak planlandığından öğrencinin öğrenme hızı dikkate alınarak, yaratıcı gücü ve diğer öğrenmeleri geliştirilebilir.
2. Ülke genelinde toplanacak üstün çocukların bu okullarda yatılı kalarak okumaları ve bir arada olmaları sağlanabilir.
3. Bu okullar bütünsel bir planlamayla çocukların çok yönlü gelişmelerine olanak tanıyabilir. Resim, müzik, işlik vb. atölyeler oluşturularak çocukların çok yönlü gelişmeleri sağlanabilir.
4. Yetenekleri benzer olan çocukların, toplumla ve birbirleriyle olan ilişkileri geliştirilebilir.
5. Okul olanakları daha çok yaşayarak ve pratik yaşam üzerine geliştirilebilir.
6. Özel okulların yararları ve sakıncalarını Göyle sıralayabilir (Akkanat,1999,).

Bu okulların yararları ve sakıncaları şunlardır:

Yararları:

1. Öğrenmeler daha bütünsel ve hızlıdır.
2. Çocukların kendi gibi olanlarla birlikte olmaları, onları yalnız olmaktan kurtarır.
3. Öğrenme ve diğer ihtiyaçlarını daha hızlı karşılayabilirler.
4. Öğrenme ortamı düzenlendiğinde öğrenmeler daha derin ve geniş olur.
5. Öğrenmeler özel olarak seçildiğinden başarı ve performans artar.
6. Kendi öğrenme hızlarında öğrenirler.
7. Ülkenin kırsal alanları da dahil her bölgesinde uygulanabilir.

Sakıncaları:

1. Yaşıtlarından ayrıldıkları ve eğitimleri için özel bir alan oluşturulduğu için toplumla uyumları sıkıntılı olabilir.
2. Erken dönemde belirli alanlara kanalize edilmeleri ilerde bazı problemlerin ortaya çıkmasına sebep olabilir.
3. Akranlarına ve topluma katkılarında azalma olabilir.
4. Diğer öğrenmeler içinde en pahalı olanıdır (Enç, 1995).

2.1.6.1.2. Özel Sınıf

Özel sınıf modeli, düzenli sınıfların bulunduğu bir okulda, bir sınıfın üstün yetenekliler için ayrıldığı özel gruplama modelidir (Metin, 1999). Bu sınıftaki çocukların sayısı 20'yi geçmez. Bu çocukların eğitimleriyle üstün yetenekli çocukların eğitimi alanında eğitim almış bir öğretmen ilgilenmektedir. Bu sınıfta bulunan üstün yetenekli öğrenciler liderlik, özel akademik yetenek gibi birbirlerinden farklı üstün yeteneklilik tipleri sergileyebilirler. Bu çeşitlilik öğrenciler için oldukça yararlıdır (Smutny, 2001).

Üstün yeteneklilerin eğitiminde kullanılan yöntemlerden biride özel sınıf uygulamasıdır. Özel sınıf oluşturulurken öğrenci sayısı yirmiyi geçmemelidir. Sınıfların özel araçlarla donatılması ve özel programların uygulanması, küçük grup çalışmalarıyla öğrenmelerin üst düzeye çıkartılması, öğrencilerin öğrenmelerinde doyum yaşaması amaçlanır. Öğrencilerin, ders dışı etkinliklerinde normal sınıflarla işbirliği yapması, öğrencilerin sosyalleşmelerinde etkili olur. Bütün bunlar yapılırken öğretmenin alanında uzman olması, düzenlemelerin iyi yapılması gerekir. Aksi durumda yapılan çalışma içerikten yoksun boş bir uygulanmadan başka bir durum ifade etmez (Tekbaş, 2004).

Öğretmen bir veya iki öğrenciyle çalışmak yerine birçok üstün yetenekli çocukla çalıştığı zaman, programda her bir çocuk için ayrıca çeşitli farklılaştırmalar uygulamakta ve bunlardan diğer çocuklar da faydalanmaktadır.

Yöntemin başlıca yararları ve sakıncaları şu başlıklar altında incelenir:

Yararları:

1. Üstün çocukların eğitimi için gerekli bütün unsurların bir arada olması; öğretmenin ve programın.

2. Birbirine benzeyen çocukların bir arada olması aralarındaki ilişkiyi arttırdığından proje ve diğer çalışmalarda daha başarılı olmalarını sağlar.
3. Çocukların kendi öğrenme hızında ilerlemesine olanak tanınması, öğrenme doyumunu arttırması.
4. Her bir öğrencinin kendi bireysel çalışmasına olanak tanınması.

Sakıncaları:

1. Üstün olarak belirlenmiş çocukları bir araya toplamak, akranlarından ayrı düşmelerine sebep olmakla birlikte, çocuklarda gurur ve kibirin oluşmasına sebep olabilmektedir.
2. Çocuklar bir alanda üstün seçilirken yaptıkları bütün çalışmalarda veya yeteneklerde üstün bir performans beklentisine girilmektedir.
3. Kendi yaşlarından soyutlanmaktadırlar.
4. Maliyeti yüksek bir eğitimidir (Akkanat, 1999)

2.1.6.2. Tam Gün Heterojen Gruplamalar (Normal ve Üstünler Karışık)

Bu tür sınıflar hem üstün zekalı hem de normal öğrenciler ile oluşturulurlar. Bu gruplama uygulamalarında bir sınıf düzeyindeki üstün zekalı öğrencilerin tamamı tanınır ve bu öğrenciler kendi sınıf düzeyindeki normal gelişim gösteren öğrenciler ile birlikte aynı sınıfa yerleştirilirler. Genel olarak bu sınıfların üçte biri veya dörtte biri üstün zekalı öğrencilerden oluşur. Bu sınıflarda görev alan eğitimciler üstün zekalı çocuklara eğitim verebilecek niteliklere sahip ve onların eğitimini farklılaştırmaya gönüllü olmalıdır. Karma sınıf uygulaması üstün zekalı öğrencilere diğer öğrenciler ile beraber olma olanağı vermesi nedeni ile olumlu karşılanmaktadır. Sekiz on kadar üstün zekalı öğrencinin bulunduğu bir sınıfta öğretmenin dersleri farklılaştırması için geçerli bir neden vardır. Oysa öğretmenler sadece bir veya iki üstün zekalı öğrencinin bulunduğu normal sınıflarda eğitimi farklılaştırmaya daha uzak durabilmektedirler.

Karma sınıfların öğrencilerin başarıları üzerindeki etkisi oldukça değişkenlik göstermektedir. Kimi araştırmacılar bu tür gruplamaların hem üstün zekalı öğrencilerin hemde normal gelişim gösteren öğrencilerin akademik başarılarını arttırdığını bulmuşlardır (Gentry ve Owen, 1999; Sak, 2013)

2.1.6.3. Yarım Gün veya Geçici Gruplamalar

Bu grupta, üstün yetenekli çocuklar, haftada bir defa ve öğleden sonraları için iki veya üç saatlik sürede normal sınıflardan alınarak, bu alanda eğitim alan bir öğretmenin rehberliğinde veya koordinatör eğitimci desteğiyle zenginleştirme etkinliklerine tabi tutulur. Bilim ve Sanat Merkezlerinde devam eden etkinlikler bu uygulamaya bir örnektir (Kaplan, 1986).

Bu başlık altında "Pullout" programlardan da söz edilebilir. Genellikle tek bir koordinatör, haftanın her öğleden sonrası farklı bir okulda "pullout" sınıfını yürütür. Diğer gruplamalarda ve özel sınıflarda olduğu gibi, bu tür sınıflarda da yaratıcılığın, yüksek düşünce becerilerinin ve kişiliğin geliştirilmesi üzerinde yoğunlaşmakta, bireysel projelere önem verilmektedir (Davaslıgil, 1995). Böyle bir düzenlemeye katılan çocuklar genellikle kaynak odası adı verilen bir yerde toplanırlar. Buraya böyle bir ad verilmesinin nedeni, burada okuma ve aletlere ilişkin kaynakların olmasındandır.

2.1.6.3.1. Kaynak Merkezleri

Bu tür uygulamaların yapıldığı okullarda üstün zekalı öğrenciler haftada bir veya birkaç kez normal sınıflardan alınarak ayrı bir sınıfta ya da okul binası içerisinde bir odada diğer üstün zekalı öğrenciler ile birlikte zenginleştirilmiş eğitim etkinliklerine katılırlar. Kaynak odalarına gelen üstün zekalı öğrencilerin aynı sınıf düzeyinde olmalarına gerek yoktur. Bu odalarda her sınıf düzeyinden üstün zekâlı öğrenci aynı saatlerde eğitim etkinliklerine katılabilir. Kaynak odada üstün zekâlıların eğitimi alanında uzmanlığı olan bir öğretmen eğitim vermelidir. Etkinlikler, normal müfredat ile bağlantılar kurularak paralel yürütülebileceği gibi müfredattan tamamen bağımsız da olabilir. Ancak kaynak oda uygulamalarının çoğunda üstün zekâlı öğrencilerin yalnızca bilişsel becerilerini geliştirmeye yönelik, genel eğitimle pek bağlantısı olmayan etkinliklere yer verildiği görülmektedir. Bu etkinlikler daha çok "zekâ atölyeleri" ve "akıl oyunları" türündeki etkinlikleri kapsarlar. Üstün zekâlı öğrencilerin kaynak odalarına gidişleri belirli programlar dâhilinde yapılmalıdır. Programların oluşturulmasında sınıf öğretmeni ile kaynak oda öğretmeni arasında iyi koordinasyon kurulmalıdır. Öğrenciler kaynak odada buldukları saatlerde sınıf öğretmeni diğer

öğrenciler ile yeni konulara başlamamalı, düzey belirleyici değerlendirmelerde bulunmamalıdır. Sınıf öğretmenleri bu saatlerde konu tekrarlanabilirler.

Kaynak oda uygulaması, daha çok ilköğretimin ilk kademesinde uygulanabilmektedir. İlköğretimin ikinci kademesinde ve lisede kaynak oda modelini uygulamanın öğrenciler için pek yarar olmayabilir. Çünkü bu yıllarda hem dersler daha özelleşmekte ve derinleşmekte hem de derslere branş öğretmenleri girmektedir. Kaynak oda modeli diğer gruplama türlerine nazaran üstün zekâlı öğrencilerin eğitimlerinde daha az etkili olmasına rağmen daha sık kullanılan bir modeldir (Cox, Daniel ve Boston, 1985). Kaynak odalarına katılım bazı öğrenciler için sorun bile oluşturabilir. Kaynak odalarına giden öğrencilerin bazıları normal sınıftaki derslerden geri kalabilir, ödevlerini takip edemeyebilirler. Diğer yandan bazı öğretmenler, kaynak odaya giden öğrencilerin önemli ders etkinliklerini kaçırdıklarını ya da en iyi öğrencilerinin sınıflarından alınmalarından hoşlanmadıklarını ileri sürerek üstün zekâlı öğrencilerin kendi sınıflarından alınıp kaynak odalarına gönderilmelerine karşı çıkabilirler. Kaynak oda öğretmenlerinin sınıf öğretmenleri ile iyi iletişim içinde bulunmaları bu tür isteksizlikleri en aza indirebilir (Sak, 2013).

2.1.6.3.2.Ev Okulu

Ev okulu (homeschooling); haftanın geleneksel okul günleri ve saatleri süresince, çocukların eğitiminin, anne-babalar tarafından kontrol edilmesi ve yönlendirilmesi uygulamasıdır (Temel ve Çaltık, 2002).

Ev okulu uygulaması, okul ortamının, zenginleştirme, farklılaştırma, hızlandırma uygulamalarının birçok üstün yetenekli çocuk için faydalı olurken söz konusu çocuk için en iyi seçenek olmadığına karar verildiği zaman başvurulabilecek bir uygulama yöntemidir (Rivero, 2002).

Ev okulu uygulaması Amerika Birleşik Devletleri'nde sadece okul öncesi dönemde değil, ilköğretim ve ortaöğretimde de üstün yetenekli, normal, özürlü olan ve evde eğitim almasının uygun olacağı düşünülen çocuklara uygulanmaktadır (Dobson, 1999). Bu yöntemde aileler çocukları için uygun olabilecek nitelikte bir eğitim müfredatı seçmekte ve bu doğrultuda, çocuğunun eğitimsel ihtiyaçlarını ve özel ilgi alanlarını da göz önünde bulundurarak çocuklarına eğitim vermektedirler. Ev okulu

yönteminde öğrenme daha esnek ve kendiliğinden gerçekleşmektedir (Dori, 2000). Çünkü üstün yetenekli çocuk ilgi duymuş olduğu alanlara daha fazla zaman ayırabilmektedir. Bu uygulamanın en sakıncalı yanı çocuğun arkadaş grubundan uzakta izole bir eğitim almasıdır, ancak bu durum çocuğun akranlarıyla sık sık birlikte olmasını sağlayacak bir program geliştirilmesiyle çözümlenebilir (Dobson, 1999).

Ev okulu, tam zamanlı olmanın yanı sıra yarı zamanlı olarak da uygulanabilmektedir. Bu durumda çocuklar yarım gün devlet okuluna veya özel okula devam etmekte, günün diğer yarısında da evde eğitim almaktadırlar (Dobson, 1999). Yarı zamanlı ev okulu, ailelerin kendilerini yetiştirmesi ve gerekli bilgi ve donanımlara sahip olması koşuluyla üstün yetenekli çocuklar için iyi bir zenginleştirme seçeneği olabilir.

2.1.7. Üstün Zekalı Öğrencilerin Öğretmenleri

Üstün zekâlı yetişkinler, yaşamları boyunca unutamadıkları öğretmenleri anlatırlarken hayatlarına yön veren, onları güdüleyen ve onların farklılıklarını fark ettiren öğretmenlere işaret etmişlerdir. Gerçekte öğrencilerini seven, onların dünyalarına yeni pencereler açan ve onların penceresinden dünyayı seyreden öğretmenler hayat kurtarırlar. Üstün zekalı öğrenciler diğer öğrencilere göre öğretmen tutumlarından daha fazla etkilenebilmektedir. Bu öğrencilerin öğretmenlerinin, tüm iyi öğretmenlerin sahip oldukları niteliklere sahip olmalarının yanı sıra eğitim verdikleri branşta uzmanlığa, üstün zekalı öğrencilerin özellikleri ve bu öğrencilerin eğitimlerinde uygulanan modeller, stratejiler ve teknikler konusunda derin bilgiye sahip olmaları ve de en önemlisi üstün zeka olgusunun benimsemiş olmaları gereklidir (Sak, 2013).

2.1.7.1.Üstün Zekâlı Öğrencilerin Öğretmenleri Üstün Zekâlı Olmalı

Üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenlerinin de üstün zekâlı olmaları konusunda bir yargıya varabilmemiz için öncelikle üstün zekâyâ yüklemiş olduğumuz anlamı irdelememiz de yarar vardır. Eğer üstün zekâ, üstün genel zihinsel potansiyel olarak algılanıyorsa, üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenleri de üstün zekâlı olmalıdırlar. Eğer üstün zekâ farklı yetenek alanlarında üstünlük olarak algılanıyorsa, üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenlerinin de üstün zekâlı olmalarına gerek yoktur; fakat eğitim

verdikleri alanlarda uzman düzeyinde yeteneğe sahip olmaları gereklidir. Örneğin müzik alanında olağanüstü yeteneğe sahip bir öğrenciye sıradan bir müzik öğretmenin, matematik alanında sıradışı yeteneğe sahip bir öğrenciye sıradan bir matematik öğretmenin eğitim vermesi beklenmemelidir.

Üstün zekâlı öğrencilerin eğitimleri için öğretmen seçilirken öğrencilerin yetenek düzeyleri ve eğitim kademeleri dikkate alınmalıdır. İlköğretimin ilk kademesindeki üstün zekâlı öğrencilere sıradan bir matematik öğretmeni eğitim verebilir. Fakat lise düzeyindeki üstün zekâlı öğrencilere sıradan bir matematik öğretmenin eğitim vermesi düşünülmemelidir. Çünkü bu kademe hem matematik dersi içerik ve öğretim olarak ilköğretim matematiğinden çok farklılaşmakta hem de üstün zekâlı öğrenciler üniversite düzeyinde akademik ve bilişsel gelişime ulaşmaktadırlar. Öte yandan aynı eğitim kademesinde olsalar bile sıradan bir matematik öğretmeni sıradan bir öğrenciye rahatlıkla eğitim verebilirken, matematikte üstün zekâlı bir öğrenciye aynı rahatlıkta eğitim veremez. Çünkü birinci tipteki öğrenci sürekli alıcı durumunda iken ikinci tipteki öğrenci sürekli eleştiren ve arayış içinde olmaktadır.

Bütün öğrenciler gibi üstün zekâlı öğrencilerde öğretmenlerinin bir öğretici olmalarının yanısıra onlarla paylaşan bir arkadaş ve onlara yol gösteren bir rehber olmalarını istemektedirler. Yapılan bazı araştırmalar bu düşünceyi destekler niteliktedir. Örneğin bir araştırmada üstün zekâlı öğrenciler öğretmenlerinde bulunması gereken bazı özellikleri şöyle ifade etmişlerdir (Lewis, 1982):

- Öğrencileri gibi hissetmeli, onlar gibi olmalı (empati özelliği).
- Normal öğretmenlerden farklı, daha yetenekli ve daha zengin bir hayal gücüne sahip olmalı.
- Neyi öğreteceğinden çok, öğretecekleri konular hakkında nasıl düşünüleceğini öğretmeli.

Kısacası üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenlerinin alanlarında derin bilgiye sahip, etkili öğretim tekniklerini bilen, araştırmacı, farklılığı kabullenen, eleştiriye açık, rol modelliği yapabilen ve düşünsel olarak sıradışı olmaları gerektiği söylenebilir.

Öğretmen Özellikleri Ve Uygulamaları

Öğrencilerin yaratıcı düşüncelerini geliştirmek, üstün zekâlı öğrencilerin öğretmenlerinin ana hedefi olmalıdır. Bir araştırmada üstün zekâlı öğrencilere eğitim

veren öğretmenlerin mesleki başarı düzeyleri araştırılmıştır (Clark, 1996). Başarılı oldukları belirlenen öğretmenlerin üstün zekâ ile yaratıcılık arasında ilişkiler kurdukları ve öğrencilerin yaratıcılıklarını geliştirmeye çalıştıkları saptanmıştır. Bu öğretmenler yaratıcı üretkenliğe değer vermişler, alternatif düşünceleri hoş karşılamışlar hatta teşvik etmişlerdir. Öte yandan bu öğretmenlerin kendileri de yaratıcı bulunmuştur. Öğrencilerin yaratıcılığını teşvik eden öğretmenler şu özellikleri gösterirler:

- Öğrencileri için kendileri yaratıcı davranış modeli oluştururlar.
- Öğrencilerin yaratıcı davranışlarını pekiştirirler.
- Yaratıcı davranışı destekleyen sınıf atmosferi oluştururlar.
- Yaratıcı öğrencileri konformist öğrencilerin baskılarından korurlar.
- Öğrencilerin bağımsız çalışmalarını desteklerler.
- Alan bilgisi öğrenimine önem verirler.
- Farklı düşünmeyi cesaretlendirirler.
- Yanlışa karşı tolerans gösterirler.
- Özdeğerlendirmeyi ve özdeğeri teşvik ederler.
- Öğrenci sorularına önem verirler.
- Cesareti ödüllendirirler.
- Farklı ortamlarda farklı materyallerle çalışma olanakları yaratırlar.
- Öğrenci fikirlerini peşinen yargılamazlar.
- Eleştirilerinde önyargılı davranmazlar.

Üstün zekâlı öğrencilere eğitim veren öğretmenler sınıf içinde kendi davranışlarının ve uyguladıkları etkinliklerin bu öğrencilerin özelliklerine ne denli uygun olduklarını ve yaratıcı potansiyellerini ne denli geliştirdiklerini sistematik olarak incelemeli ve sorgulamalıdır. Üstün zekâlı öğrenciler için yaratıcılık yalnızca iyi fikir üretmek olarak düşünülmemelidir. Yaratıcı yeteneğin gelişimi bütünsel olarak ele alınmalı, öğrencinin bütün boyutları ile gelişimi hedeflenmelidir. Bu gelişime yaratıcı süreç de dâhil edilmelidir.

Üstün zekâlı öğrencilere eğitim veren öğretmenler öğrencilerin yeteneklerini geliştirmeye yönelik olarak sınıfta neler yaptıklarını belirli periyotlarla değerlendirmelidirler. Bu, bir bakıma özdeğerlendirme olarak düşünülebilir. Bu tür özdeğerlendirmeler gelişigüzel değil, belirli kıstaslar ya da parametreler temel alınarak

yapılmalıdır. Cropley ve Urban (2000), öğretmenlerin yaratıcılığı teşvik düzeylerini değerlendirmeleri için özdeğerlendirme soruları geliştirmişlerdir. Bu sorular, aşağıda temalara göre ele alınmıştır:

Çoğul Düşünme

- Soru sormaya izin veriliyor mu?
- Sorgulama teşvik ediliyor mu?
- Öğretmen, öğrencilerin ortaya attıkları problemlere karşı duyarlı ve açık mı?
- Açık uçlu sorular hakkında öğrenciler bilgilendiriliyor mu?
- Problemler yalnızca sunuluyor mu yoksa keşfediliyor mu?
- Problemlere çözüm üretmek için yeterince zaman veriliyor mu?
- Konular, sorunlar ve sorular farklı bakış açılarından ele alınıyor mu?
- Öğrenciler, buldukları ilk yanıtlarla yeti nmemeleri ve yeni yanıtlar üretmeleri konusunda cesaretlendiriliyorlar mı?
- Aykırı, sıradışı fikirler, çözümler ya da yöntemler hoş karşılanıyor mu?
- Sınıf ortamı farklı düşüncelere karşı yeterince hoşgörülü mü?

Genel Bilgi ve Genel Düşünme

- Öğrenme etkinlikleri farklı algılamaları gerektirecek biçimde geniş kapsamlı mı?
- Deneyim ve bilgiyi bellekten farklı şekillerde çağırarak öğrenme etkinliklerinde farklı duyuşsal kanallar ve yöntemler kullanılıyor mu?
- Öğrenme çıktısının yanısıra öğrenme sürecine de yeterince önem veriliyor mu?
- Neden-sonuç ilişkilerini tartışmak amacıyla "niçin" ve "nasıl" soruları sorulup yanıtlanıyor mu?
- Analiz ve sentez etkinlikleri sistematik olarak yapılıyor mu?
- Hem tümdengelim hem tümevarım etkinlikleri yapılıyor mu?
- Öğrenciler kendi öğrenme süreçleri üzerine değerlendirmeler yapıyorlar mı?

Spesifik Bilgi ve Beceriler

- Öğrencilerin özel ilgileri dikkate alınıp gelişimleri teşvik ediliyor mu?
- Bireysel çalışmalarda bireysel ilgilere yer veriliyor mu?
- Derinlemesine çalışmalara yeterince olanak sağlanıyor mu?

- Genel olarak sınıfta öğrencilerin ilgilerinin ve özel yeteneklerinin gelişmelerinin teşvik edildiği söylenebilir mi?

Görev Yükümlülüğü

- Öğrencilerin bir görev (proje veya ödev) üzerinde uzun süre odaklanmaları ve meşgul olmaları teşvik ediliyor mu?
- Öğrencilerin, ödevler ve projeler ile uzun süre meşgul olmaları destekleniyor mu?
- Öğrencilerin yerine getirdikleri yükümlülükler ödüllendiriliyor mu?
- Öğrencilere verilen ödevleri veya görevleri sonuçlandırmaları isteniyor mu?
- Öğretimde özdeğerlendirme ve ödüllendirme rol oynuyormu?

Motivasyon

- Öğrencilerin soruları hoş karşılanıp daha da detaylandırmaları isteniyor mu?
- Sınıfiçi uygulamalar öğrencilerin zihinsel meraklarını uyarıyor mu?
- Öğrencileri içsel olarak motive etmek amacıyla keşfetmeye dayalı ve bireysel tercihlere göre öğrenme olanakları sunuluyor mu?
- Bireysel ilgiler hoş karşılanıp destekleniyor mu?
- Gereksiz tekrarlardan kaçınılıyor mu?

Hoşgörü

- Sınıf yalnızca geleneksel eğitimin yapıldığı bir yer mi yoksa bir yaşam, eğlence, macera ve öğrenme alanı mı?
- Öğretimle sınıf ortamına gerçek yaşam taşmıyor mu?
- Fantezi ve hayal kurmaya yer veriliyor mu?
- Eşpriler hoş karşılanıyor mu?
- Bireysel farklılıklara saygı duyuluyor mu yoksa yalnızca konformist davranışlar mı hoş karşılanıyor?
- Hatalara karşı tolerans gösteriliyor mu yoksa yalnızca doğrular mı teşvik ediliyor?

Öğretmenlerin özdeğerlendirmeler ve özeleştiriler yapmalarının olumlu sonuçlar doğuracağı konusunda bir kuşkumuz olmamalıdır. Bu sonuçlardan biri, öğretmenlerin, öğrencilerin yarana yeteneklerini nasıl geliştirebilecekleri konusunda yeni arayışlara girmeleri olacaktır ki, bu belki de en önemli sonuçtur. *Cropley* ve *Urban* (2000)'in

derledikleri bazı, stratejiler vardır. Aşağıda maddeler halinde verilen bu stratejiler öğrencilerin yaratıcı yeteneklerini geliştirmek amacıyla öğretmenler tarafından kullanılabilirler.

- Öğrencilerin kaygı duymadan ve korkmadan düşünebildikleri ve konuşabildikleri bir sınıf iklimi oluşturulmalıdır.
- Öğrencilerin birbirleri üzerindeki ve öğrenci gruplarının öğrenciler üzerindeki bireysel baskılan önlenmelidir.
- Rekabetten ve kıskançlıktan kaynaklanan özentiler engellenmeli, işbirliği teşvik edilmelidir.
- Öğrencilerin sınıf arkadaşlarının yaratıcı davranışlarına karşı olan olumsuz tepkileri önlenmelidir.
- Mizah öğretmeli ve teşvik edilmelidir.
- Olasılıksal düşünme desteklenmelidir.
- Hipotetik düşünme cesaretlendirilmelidir.
- Soru sorma ve sorgulama teşvik edilmelidir.
- Yaratıcı düşünmeyi kıvılcımlayıcı, yaratıcı davranışı özendirici ortamlar oluşturulmalıdır.
- Çok çabuk geribildirim vermekten kaçınılmalı, düşünmeye zaman verilmelidir.
- Yalnızca evet ya da hayır yanıtı gerektiren sorular yerine açık uçlu sorular sorulmalıdır.
- Gerekliğinde soru sormak yerine öğrencilerin zihinlerinde sorular oluşturulmalıdır.
- Öğrencilere problemlerin çözümlerini çok çabuk göstermek yerine aşama aşama ipuçları vererek keşfetme teşvik edilmelidir.
- Yanlışlara karşı toleranslı olunmalı, yanlışlar doğrulara ulaşmak için kullanılmalıdır.
- Alana özgü bilginin ediniminin yanısıra genel bilginin öğrenimi de desteklenmelidir.
- Fikirler araştırılmalı, farklı perspektiflerden değerlendirilip yeniden tanımlanmalıdır.
- Sıradışı, özgün fikirlerin üretimi teşvik edilmelidir
- Öğrencilere hem kendi yaratıcı davranışlarını hem de başkalarının yaratıcı davranışlarını hoş karşılama öğretilmelidir.
- Yaratıcı fikirler ödüllendirilmelidir.
- Eleştiriler yapıcı olmalıdır.
- Yaratıcı fikirlerin ayrıntılandırılmaları teşvik edilmelidir.

Yaratıcı yeteneği geliştirici stratejiler yukarıdakiler ile sınırlı değildir. Pek çok strateji burada ele alınmamıştır. Öte yandan bu stratejilerin çoğu yalnızca üstün zekâlı

öğrencilerin eğitimlerinde değil diğer öğrencilerin eğitimlerinde de etkili olarak kullanılabilirler. Ancak üstün zekâlı öğrencilerin diğer öğrencilere göre yaratıcı yetişkin olma potansiyellerinin daha yüksek olması, bu stratejilerin onların eğitimlerinde kullanımının önemini daha da artırmaktadır.

2.1.8. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Tarihsel Gelişimi

2.1.8.1. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Dünyadaki Tarihçesi

Tarihsel olarak üstün yeteneklilerin eğitimi yönetici sınıfların çocuklarının eğitimi ile başlama ihtimali yüksektir. Platonun “Devlet” adlı yapıtı yöneticilerde bulunması gereken özellikler üzerinde durarak yöneticilerin eğitiminde nelere dikkat edilmesi gerektiğini anlatır. Platon’a göre “ ilkökul, savaşçıların ve zanaatkarların okutulacağı” kurumlarken orta ve yüksek öğretim yöneticilerin ve filozofların eğitileceği kurumlardır. Bu dönemde orta sınıfın çocukları daha erken yaşlardan itibaren üretici olmak üzere yetiştirilirdi. Bu durum aynı zamanda bir zorunluluk ifade etmekteydi. Bu zorunluluk yönetici sınıfın çocukları için söz konusu değildi. Yönetici sınıfın çocukları ileride yönetici olmak üzere gerekli becerileri geliştirmek, gerekli bilgileri almak üzere uzun yıllar eğitime tabi tutulurlardı. Daha sonra kurulan okullar da Platon’nun bu görüşü çerçevesinde kurgulanmış okullardır (Enç, 1979).

Amerika Birleşik Devletlerinde üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili Batı, 20.yy da önemli adımlar atmıştır. ABD de 1958 yılında çıkartılan bir kanunla üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili önemli bir adım atılmış, sonraki çalışmalar bu kanun çerçevesinde geliştirilmeye çalışılmıştır. Üstün yeteneklilerin eğitimiyle ilgili çeşitli yöntemler kullanılmış olup bu yöntemler; okula erken başlatma, hızlandırma sınıfları, sınıf atlama vb. yöntemlerdir. Aynı zamanda ailelerinde desteği sağlanarak çeşitli dernekler kurulmuş, çocukların tespiti ve eğitimi için önemli çalışmalar yapılmıştır. ABD günümüzde de kuramsal çalışmaların yapıldığı ve yeni yöntemlerin geliştirilmeye çalışıldığı ülkelerin başında gelmektedir (Akarsu, 2001).

İngiltere’de üstün yeteneklilerin eğitimiyle yakından ilgilenen ülkelerden biridir. Bu ülkede devlet okullarının yanında özel okullarda yaygın olarak bulunmaktadır. Üstün yeteneklilerden oluşan okullar bulunduğu gibi karma eğitim yapan okullarda bulunmaktadır. Bu okullara müfredat hazırlayan özel birimler

oluşturulmuş olup, ailelerin desteği ile kurulmuş ulusal dernekleri de bulunmaktadır. Bu okullarda mezun olanlar ülkenin üst düzey kademelerinde görev almaktadırlar (Aydın, 1994).

İsrail ise Dünyada üstün yetenek konusunun en ciddiye alındığı ülke İsraildir. Eğitim bakanlığın bünyesinde Üstün yetenekliler müdürlüğü oluşturularak ülkedeki çalışmaları koordine etmekle görevlidir. Üstünleri tespit etmek için yetişkinlerde testlerden geçirilerek, tespit edilenler eğitimden geçirilir (Akarsu, 2001).

Almanya ise üstünlerle ilgili çalışmalara 20.yy başından itibaren çalışmaya başlamıştır. Üstün yeteneklileri desteklemek için özel fonlar oluşturulmuş, federal ve merkez hükümet birlikte çalışmışlardır (Akarsu, 2001).

2.1.8.2. Üstün Yetenekliler Eğitiminin Türkiye’deki Tarihçesi

Türkiye Cumhuriyeti’nin kurulmasıyla birlikte, öncelikle iktisadi ve eğitim alanında ciddi çalışmalar görülmektedir. 1930’lu yıllarda önemli iktisadi çabalar ortaya konulurken, bu çabaların gerçek anlamda sonuca ulaşması, eğitilmiş insan gücüne dayanması gerçeğini ortaya çıkarmıştır. Bu doğrultuda 1950’li yıllardan itibaren bu yönlü önemli çalışmalar başlatılmıştır (Mardin, 2004).

Anayasamızın 42. Maddesi özel eğitime ihtiyacı olanların ihtiyacını karşılamak üzere devleti görevlendirmiştir. Devlet Planlama Teşkilatı da, Beşinci Beş Yıllık Kalkınma Planında İnsan gücü ihtiyaçları açısından, üstün zekâlı ve özel yetenekli çocuklara özel eğitim hizmetlerinin götürülmesi bir programa bağlanacaktır. Şeklinde ifade etmesine karşın bu konuyla herhangi bir çalışma yapılmamıştır. Devlet Planlama Teşkilatı (DPT) Beşinci kalkınma planında işin niceliksel boyutuna değinmişken, altıncı, yedinci ve sekizinci kalkınma planında üstün yeteneklilerin eğitiminin niteliksel boyutuna da değinmiştir (Bilgili, 2000). Ülkemizde, 1997 Genel Nüfus Sayımına göre üstün yeteneklilerin genel nüfusa oranı % 2.00'dir. 1997 verilerine göre; 0-2 yaş grubunda 80. 400, 3-5 yaş grubunda 78.000, 6-10 yaş grubunda 131400, 11-13 yaş grubunda 80.800, 14-16 yaş grubunda ise 81400 olmak üzere toplam 452.000, 0-16 yaş grubu üstün yetenekli birey olduğu saptanmıştır (Ersoy ve Avcı, 2001).

Dünyada ve Türkiye’de, üstün yetenekli ve yaratıcı çocukların eğitiminde 1957 yılı bir dönüm noktasıdır. 1957 yılında Sovyetler Birliği ilk uzay aracı, Sputnik’i uzaya gönderdi. Bu gelişme dünyada çok geniş yankı uyandırdı. Batı dünyası bu gelişme

karşısında şaşkına döndü. Öyle ki Sovyetlerle birlikte Batı, uzay yarışında geri duruma düşmüştü. Sovyetlerin uzay yarışında ileri gitmesinin öncülleri araştırıldığında, Üstün yetenekli ve yaratıcı çocukların eğitiminde özel bir çaba sarf ettikleri gözlemlenmiş, Batıda da özel yeteneklilerin eğitimine yönelik çalışmalar daha disiplinli bir boyuta taşınmıştır. Türkiye de bu gelişmelerden etkilenerek, üstün yeteneklilerin eğitimi için fen ve matematik ağırlıklı fen liselerini kurdu. İlk olarak da 1964 yılında Ankara Fen Lisesi kuruldu (Akkanat, 1990).

Türkiye’de 1964-1972 yılları arasında üstün yetenekli öğrencilere yönelik olarak çeşitli programlar yürürlüğe konmuş, ancak kamuoyunun engelli çocuklara karşı gösterdiği duyarlılık üstün yeteneklilere gösterilmemiştir. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik belirtilen tarihler arasında, Ankara, İstanbul ve Eskişehir’de uygulanmaya çalışılan, üst özel sınıf uygulamaları başarısızlığa uğramıştır. Bunun yanında 222 ve 1739 sayılı yasalarda yer alan türdeş yetenek kümeleri uygulaması öğretmenlerin bu konularda eğitilmemelerinden kaynaklı olarak başarısızlığa uğramıştır (Ataman, 1996).

Ankara Fen Lisesi’nin kurulmasından önce çıkarılan, çeşitli yasalarla üstün yetenekli öğrencilerin yurt dışına gönderme çalışmaları yapılmıştır. Bu yasalardan biri 1948 yılında çıkarılan İdil BİRET ve Suna KAN Yasası’nı belirtmek gerekir. Belirtilen yasa 1957 yılında genişletilerek, 6660 Sayılı Müzik ve Plastik Sanatlarda Olağanüstü Yetenek gösteren Çocuklar Hakkında Kanun” yürürlüğe girmiştir. Bu kanun günümüzde halen yürürlüktedir. Fakat 1978 yılından beri bu kanundan yararlanan kimse olmamıştır. Bu kanundan yararlanan yurt dışına giden yaklaşık 20 kişi her biri kendi alanında dünya çapında üne kavuşmuştur.

Günümüzde ise Bilim ve Sanat Merkezleri üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik kurumlar olarak örgütlenmiştir. Güzel Sanatlar Liseleri de sanatta üstün yeteneğe sahip öğrencilerin eğitilmesine yönelik oluşturulmuş ortaöğretim kurumlarıdır. Devlet kurumlarının yanında üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik özel vakıflarında çeşitli eğitim kurumları bulunmaktadır. Bunlardan, ilköğretime yönelik “Yeni Ufuklar Koleji”, ortaöğretimde “Özel İnanç Lisesi” ve “Coşku Koleji”dir. “Petek Anaokulu” okul öncesi üstün yeteneklilere yönelik eğitim yapan bir eğitim

kurumudur (Akkanat,1990).

2.1.8.3.Türkiye’de Üstün Yeteneklilere Eğitim Veren Kurumlar

Genel olarak üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri yetenekleri doğrultusunda hazırlanmış olan tam ya da yarı zamanlı okullarda ya da okul harici programlarda normal öğrencilerle birlikte ya da üstün yetenekli akranlarıyla birlikte sürdürülmektedir. Üstün yetenekli öğrencilerin eğitimleri amacıyla kurulmuş ve halen eğitim vermekte olan farklı özel okullar ve programlar aşağıda ayrıntılı bir şekilde ele alınmıştır:

- Özel sınıflar ve Türdeş Yetenek Sınıfları
- İnanç Koleji (Türk Eğitim Vakfı İnanç Türkeş Özel Lisesi- TEVİTÖL)
- Yeni Ufuklar Koleji
- Petek Çocuk Evi
- Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Eğitim Vakfı (TÜYÇEV)
- Fen Liseleri
- Anadolu Liseleri
- Anadolu Güzel Sanatlar Liseleri
- Türkiye Bilimsel ve Teknik Araştırma Kurumu (TÜBİTAK) Özel Eğitim Bölümü
Üstün Zekâlıların Eğitimi Anabilim Dalı
- Bilim ve Sanat Merkezleri (BİLSEM)
- Bilim ve Sanat Merkezleri.

2.1.8.4. Üstün Yetenekliler Eğitiminin KKTC’ deki Tarihçesi

Zorunlu eğitim çağında her çocuğun yaş gruplarından kopmadan eğitim görmesi esastır. Ancak, bu durum üstün yetenekli çocukların ileri öğrenimden yararlanmasını engellemez (Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası, 1986).

2.2. İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.2.1. Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar

Gökdere ve Ayvacı (2004), sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilik kavramı hakkındaki bilgi düzeylerini belirlemeye yönelik yaptıkları çalışmada, ilköğretim okullarında görev yapan 55 öğretmen çalışmışlardır. İlköğretim öğretmenlerine, üstün yeteneklilerin özelliklerini içeren bir test uygulanmış ve öğretmenlerle görüşmeler yapmışlardır. Örnekleme yer alan sınıf öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin özellikleri ile ilgili yeterli bilgi seviyesine sahip olmadıkları belirlenmiştir. Çalışma sonucunda öğretmenlerin bu bilgi eksikliğinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitim sürecini olumsuz etkilememesi için hem hizmet öncesi, hem de hizmet içi eğitim sürecinde bu konu üzerinde önemle durulması gerektiği vurgulanmıştır.

Kontaş (2010), üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin öğrenme sürecinde hangi öğrenme stratejilerini kullandıklarının belirlenmesi yönündeki çalışmada, ilköğretim ikinci kademedeye devam eden 101 (50 kız, 51 erkek) üstün yetenekli öğrenci ile çalışmıştır. Araştırma sonucunda üstün yetenekli öğrencilerin duyuşsal stratejileri sıklıkla kullandıkları, kız öğrencilerin, anlamlandırma, örgütleme ve duyuşsal stratejileri erkek öğrencilere göre anlamlı düzeyde daha fazla kullanmadıkları saptanmıştır. Erkek öğrenciler yineleme stratejilerini kızlara göre anlamlı düzeyde daha fazla kullanmakta olduğunu, altıncı sınıf öğrencileri anlamayı izleme stratejilerini yedinci sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha fazla kullanmakta oldukları saptanmıştır. Altıncı sınıf öğrencileri örgütleme stratejilerini yedinci ve sekizinci sınıf öğrencilerinden anlamlı düzeyde daha fazla kullanmaktadır.

Yıldız (2011) Araştırmasında üstün yeteneklilerin eğitiminde bir model olan BİLSEM'lerin (Bilim ve Sanat Merkezi) amaç, yapı ve işleyişlerine ilişkin bilgi verilerek BİLSEM'lerin amaçlarına ulaşma durumları öğretmen, öğrenci ve veli görüşlerine göre değerlendirilmiş ve görüşler arasında anlamlı fark olup olmadığı incelenmiştir. Araştırmada BİLSEM programlarından Bireysel yetenekleri fark ettirici program, özel yetenekleri geliştirici program ve proje programında öğrenci bulunan 17 BİLSEM'den 170 öğretmen, 269 öğrenci ve 238 velinin görüşü alınmıştır. Araştırmadan

elde edilen veriler geliştirilen 3 ölçek aracılığıyla değerlendirilmiştir. Öğretmen görüşleri açısından değerlendirildiğinde BİLSEM'lerin donanımı öğretmenlere göre yetersiz bulunmuştur. Öğretmenler BİLSEM'lerin çevreyle işbirliğini yetersiz bulmakta ve BİLSEM'lere öğretmen ve öğrenci seçimini orta düzeyde yeterli buldukları yönünde görüş bildirmişlerdir.

Şenol, (2011), “Üstün Yetenekliler Eğitim Programlarına İlişkin Öğretmen Görüşleri” isimli yüksek lisans tezinde, Bilim ve Sanat Merkezleri'nde görev yapan öğretmenlerin üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin görüşlerini irdelemek için yapmıştır. Araştırmaya, Türkiye'deki Bilim ve Sanat Merkezleri'nden rastgele örnekleme yöntemiyle seçilen 24 Bilim ve Sanat Merkezi'nde görev yapmakta olan 337 öğretmene uygulanmıştır. Yanlış işaretlemeler ve yetersiz doldurmalar nedeniyle 318 anket işleme alınmış, yapılan analiz sonuçlarında, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik öğretmen görüşlerinin genel olarak olumlu yönde olduğu ortaya çıktığı, öğretmenlerin, Bilim ve Sanat Merkezlerinde uygulanan üstün yetenekliler eğitim programlarına yönelik görüşlere genel olarak katıldıkları belirlenmiştir. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde başvurulan yöntem ve teknikleri kullanma sıklıklarına ilişkin bulgularda, öğretmenlerin gözlem yöntem-tekniklerini en fazla, yapılandırılmış grid yöntem-tekniklerini ise en az sıklıkta kullandıkları ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin, üstün yetenekliler eğitiminde karşılaştıkları sorunlara ilişkin bulguları incelendiğinde, öğretmenlerin çoğunluğunun, Bilim ve Sanat Merkezleri'nin fiziki ortam şartları ile ilgili sorunlarla karşılaştıkları belirlenmiştir. Sonuçlar doğrultusunda, üstün yetenekli öğrencilerin yeteneklerini ortaya koyabilmek amacıyla merkezdeki eğitim programları gözden geçirilerek teknik ve içerik olarak yerel ve bireysel özelliklere uygun materyaller merkezlerde bulundurulmalıdır.

Akar ve Akar (2012)'ın, ilköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek hakkındaki görüşlerini belirlemek için yaptıkları çalışmada, ilköğretim okullarında görev yapan 155 öğretmene ulaşımlardır. Öğretmenlerin görüşleri açık uçlu anket görüşmesi yapılarak toplanmış ve alanın en önde gelen bazı kuramlarıyla karşılaştırmalı olarak yorumlamaya çalışmışlardır. Çalışmanın sonucunda, ilköğretim öğretmenlerinin üstün yetenek kavramı ve üstün yetenekli öğrenciler hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıklarına ce üstün yetenekli

öğrencileri fark etme ve onları ilgili programlara aday gösterebilme konularında yeterli başarıyı sağlayamayacakları yönünde görüşe ulaşılmıştır.

Sakallı Demirok, (2012) “Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Görüş ve Eğitim İhtiyaçlarının Belirlenmesi” adlı doktora çalışmasında, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları, görüşleri ve eğitim ihtiyaçlarını saptamak amaçlanmıştır. Araştırmada üstün yetenekli öğrencilerle ilgili veli, denetmen ve yönetici görüşleri de alınmıştır. Tarama modeli niteliğinde olan araştırmanın evrenini Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan 86 ilköğretim okulunda görev yapan 1330 öğretmen bu çalışmanın evrenini oluşturmuştur. Tabakalama örnekleme yöntemi ile belirlenen araştırmanın örnekleminde 490 öğretmen, 30 yönetici, 24 denetmen ve 15 öğrenci velisi yer almıştır. Araştırmada öğretmenlerin genel olarak üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili tüm konularda eğitim ihtiyaçları vardır. Elde edilen bulgulara göre öğretmenlerin en belirgin ihtiyaçları, üstün yetenekli öğrencilere uygun ölçme değerlendirme yapma, ölçme araçlarını seçme, öğrencilere uygun yaklaşımlar ve yöntemlerdir. Öğretmenler üstün yetenekli öğrencilerin “grup içerisinde lider olarak yer aldıklarını”, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme özellikleri” faktörüne ilişkin algı puanlarının “katılıyorum” sınırları içerisinde olduğu belirlenmiştir.

Şahin (2013) yapmış olduğu çalışmada, okul öncesi yardımcı öğretmen adaylarına üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konusunda verilen bir eğitimin etkililiğinin belirlenmesini amaçlamış ve 48 okul öncesi yardımcı öğretmen adaylarını çalışma grubuna almıştır. Uygulama, haftada iki saat olmak üzere toplam on iki saat sürmüştür, ve araştırma sonucunda en son bitirilen lisede üstün yetenekli öğrenciler konusunda ders alma durumu ile ders alanların aldıkları ders süresine bağlı olarak gruplar arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Bunun yanısıra, uygulanan eğitim programı sonrası katılımcıların bilgi düzeyinde anlamlı orta düzeyde bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Şahin ve Kargın (2013), yaptıkları çalışmada genel eğitim okullarında derslere giren sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda uygulanan bir eğitim programının etkililiği ve uygulanan eğitim programının güçlü yönleri ile sınırlılıklarına ilişkin öğretmen görüşlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır, Araştırma grubunu 14’ü deney, 15’i kontrol grubu olmak üzere toplam 29 öğretmen oluşturmuştur. Katılımcılara, üç gün üst üste 3’er saat olmak üzere, toplamda 9 saatlik

bir eğitim uygulanmışlardır. Araştırma sonucunda ise, deneyin uygulandığı grupta yer alan öğretmenlerin bilgi testinden aldıkları uygulama öncesi ve sonrası puanları arasında anlamlı yüksek düzeyde bir fark olduğu belirlenmiştir. Ayrıca, uygulamanın güçlü yönleri ile sınırlılıklarına ilişkin öğretmen görüşleri de belirlenmiştir.

Sürmeli (2015), “Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler hakkındaki farkındalık düzeyleri” adlı yüksek lisan tez çalışmasında, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı resmi ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerinin, üstün yeteneklilik kavramı hakkındaki farkındalık seviyelerini belirlemesini amaçlamıştır. 298 sınıf öğretmenine uygulanmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklar hakkında yeterli bilgi düzeyine sahip olmadıkları görülmüştür.

Elcik (2015), “Üstün yetenekli öğrencilerin çevresinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal duygusal becerileri arasındaki ilişki” adlı doktora çalışmasında, üstün yetenekli öğrencilerin çevresinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal-duygusal becerileri arasındaki ilişki incelenmiş ve araştırmanın evreni Ankara ilindeki 5, 6, 7 ve 8. sınıfa devam eden tanılanmış 378 üstün yetenekli öğrenci, örnekleme ise 94 kız ve 98 erkek olmak üzere 192 üstün yetenekli öğrenci oluşturmuştur. Çalışmada ilişkisel tarama ve karma araştırma yöntemleri kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, algılanan sosyal destek düzeyi ile sosyal-duygusal beceriler arasında pozitif yönlü doğrusal bir ilişki olduğu, en yüksek sosyal desteğin aileden, en az sosyal desteğin ise öğretmenden algılanmıştır. Kız öğrencilerin sosyal-duygusal beceri puanları erkeklerden yüksek çıkmıştır. Kendilik değerini artıran beceri puanları stresle başa çıkma beceri puanlarından yüksek çıkmıştır. Sosyo-ekonomik düzey (SED) sosyal-duygusal beceriler üzerinde etkili olmamıştır. Anne baba birlikteliği, algılanan sosyal destek üzerinde pozitif etki yapmıştır. Diğer demografik özelliklere göre yapılan karşılaştırmalar istatistiksel olarak anlamlı bulgulanmamıştır. Özetle, Türkiye'de üstün yetenekli öğrencilerin sosyal-duygusal ihtiyaçlarının yeterince karşılanmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Şahin (2015), yılında yapmış olduğu yüksek lisans tez çalışmasında “Üstün yetenekli öğrencilerin (ilkokul 3. ve 4. sınıf düzeyinde) (BİLSEM'lere) seçim sürecine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Kocaeli ili İzmit ilçesi örneği)” konu edinmiş, üstün yetenekli öğrencilerin Bilim ve Sanat Merkezlerine (BİLSEM) seçim sürecine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşlerini incelenmiştir.

Araştırmaya Kocaeli ili İzmit ilçe sınırları içinde bulunan ilkokullarda görev yapan 424 öğretmen ve 36 yöneticiye uygulanmıştır. Araştırma sonucunda; yönetici ve öğretmenlerin BİLSEM' lere öğrenci seçimine ilişkin görüşlerinde netlik olmadığı, seçim sürecine ilişkin yönetici ve öğretmenlerin çok olumlu düşünmediği, ancak tamamen de olumsuz görüşlerde olmadığı belirlenmiştir. Yönetici ve öğretmenlerin sosyo-demografik özelliklerine göre de görüşlerinde farklılaşmalar tespit edilmiştir.

Şayir (2015), “Üstün Yetenekli Çocuklara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans çalışmasında, üstün yetenekli çocuklara ilişkin sınıf öğretmenlerinin bilgi düzeylerini belirlemek amacıyla yapmıştır. İstanbul İli Küçükçekmece İlçesinde görev yapan 363 sınıf öğretmenleri oluşturmuştur. Araştırmanın sonucunda sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara ilişkin bilgi düzeylerinde cinsiyetlerine, sınıf düzeylerine, eğitim düzeylerine, hizmet yıllarına, ilgili kurumlara yönlendirilen öğrenci sayılarına göre anlamlı düzeyde fark oluşmadığı gözlenmiştir. Bu durum araştırmanın örnekleminde olan sınıf öğretmenlerinin benzer görüşte olmaları ile yorumlanmıştır. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli çocuklara ilişkin bilgi düzeyi üstün yetenekli çocuk raporu alan öğrenci sayılarına göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

2.2.2. Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Brown ve Meslektaşları (2005) Araştırmalarında, eğitim liderleri, akademisyenler, üstün yeteneklilik alan uzmanları, yöneticiler ve sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencileri belirlerken kullandıkları varsayımları tespit etmeye çalışmışlardır. Araştırmaya dahil edilen denekler üstün yeteneklilik konusunda ulusal konferans ve atölye çalışmalarına en az iki defa katılanlar arasından seçilmiştir. Araştırma kapsamında 6000 deneye e- mail yoluyla 20 madden oluşan bir form gönderilmiştir. Anketlerin 2918'i analize dahil edilmiştir. Veri toplama aracı olarak 5'li likert ölçeğinin kullanıldığı araştırmanın sonucunda üstün yetenekli çocukların değerlendirme sisteminde esnek olunması, sadece IQ ve başarı testleri ile sınırlı bir tanılama sisteminin yeterli olmadığı değerlendirilmedi çoklu kriter kullanılması gerektiği belirlenmiştir.

Milligan (2001) personel gelişimi programından önce ve sonra, öğretmenlerin kırsal kesimde yaşayan üstün zekalı öğrencileri keşfetme ve algılayabilme seviyelerini

araştırmıştır. Ayrıca bu çalışma, personel eğitiminin üstün zekalılığı geliştiren öğretmen kaynaklı stratejiler üzerindeki etkisini araştırmıştır. Arkansas'ın kırsal kesimlerinde bulunan K-4 okullarından 5 tane öğretmen bir yıllık bir çalışmayakatılmışlardır, Çalışmanın başlangıcında her öğretmen üstün zekalılığı keşfetmeye yarayan üstün zekalı çocukların 4 özelliğinden (üstün düşünme yeteneği, yaratıcılık, akademik mükemmeliyet ve liderlik yetenekleri) bir ya da ikisine inanıyordu. Çalışma süresince; katılan bütün öğretmenlerin üstün zekalılığı algılama yaklaşımlarında belirli gelişmeler olmuştur. Çalışmanın başlangıcında öğrenme potansiyelini nasıl etkiledikleri konusunda her öğretmenin farklı görüşleri varken çalışma sonunda öğretmenler üstün zekalı çocukların eğitiminde düşünme gerektiren sorular, yaratıcılık isteyen deneysel etkinlikler ve toplumsal gereksinimlerin yer aldığı bir eğitim sisteminin etkili olacağı düşüncesinde birleşmişlerdir.

Pyryt (2004) makalesinde Pegnato ve Birch'in yaptığı çalışmayı ele almıştır, ilgili araştırmada okul ortamında zihinsel açıdan üstün yetenekli çocukların belirlenmesinde tarama prosedürünün etkisinin nasıl arttırılacağı ele alınmıştır. Araştırmada sekiz potansiyel tarama modelinin etkililiğini ve etkisini incelenmiştir (Grup IQ testleri, başarı testleri, öğretmen aday gösterme, Honor Roll ile yerleştirme, aritmetikte özel yetenekler, liderlik, sanat ve müzik). Pegnato çalışmasını kendi kriterlerini karşılayan ve IQ puanı 136 ve üzeri olan 68 öğrenci üzerinde sürdürmüştür. Araştırma sonucunda grup testlerinin ve başarı testlerinin üstün yetenekli çocukları belirlemede önemli bir katkıya sahip oldukları gözlenmiştir.

Pfeiffer, Kumtepe ve Rosado (2006) Üstün zekalı öğrencileri aday gösterme sürecinde kullanılan dereceleme ölçeklerinin teknik yönden karşılaştırdıkları bir araştırma yapmışlardır. Söz konusu araştırmanın temel amacı üstün zekalı dereceleme ölçeğinin geçerlik ve güvenilirliğinin tekrar test edilmesidir. Ölçek çok boyutlu zeka modeline dayalı olarak geliştirilmiştir. Testin 5 alt faktörlü yapısının geçerliliğini koruduğu ve güvenilirliğinin. 90 olduğu görülmüştür. Testin aday gösterme sürecinde kullanılabilceği doğrulanmıştır.

Neumeister ve arkadaşları (2007), deneyimli öğretmenlerin azınlık olan üstün yetenekli öğrencilere karşı olan algıları ve üstün yeteneklileri belirlemeye yönelik kullandıkları teşhis prosedürleri ile ilgili çalışmışlardır. Çalışmada üstün yetenekli 27 4.

sınıf öğretmeni ile çalışılmış ve şehir okul sistemi içerisinde olan azınlık ve ekonomik olarak dezavantajlı öğrenciler ankette yer almıştır. Çalışmanın sonucunda deneyimli öğretmenlerin üstün yetenekle ilgili dar fikirlere sahip oldukları belirlenmiş ve öğretmenler kültürün ve çevrenin bu azınlık ekonomik olarak dezavantajlı öğrencileri ne kadar etkileyip tepkilerini değiştirebileceğinin farkında olmadığı belirlenmiştir. Öğrencilerin 1/3'ünün üstün yetenekli program niteliğine kabul edilmesi öğretmenlerde endişe uyandırmıştır.

Bain ve arkadaşları (2007)'nin, çalışmalarında öğretmen eğitimini önkoşul tutarak 285 lisans öğrencisi ile anket kullanarak çalışmıştır. Çalışmaya katılan katılımcıların alguları ilköğretim sınıflarında eğitim alan üstün öğrencilerin sınıf ortamlarının ayarlaması gerektiği sonucu ortaya çıkmıştır. Lisans öğrencileri ise üstün yetenekli öğrencilerin nadiren üstün yetenekli olmayanlarla farklılık gösterdiğini belirtmişlerdir. Çalışmanın sonuçlarında ise üstün yetenekli programların ve okulların yenilenmesi ve uygun hizmetin üstün yetenekli olan öğrencilere de verilmesi önerilmektedir.

Hargrove ve Seay (2011), Kuzey Karolina'da görev yapan 370 öğretmenle çalışmış ve çalışmada anketlerle bilgi toplamıştır. Buradaki amaç okula bağlı olmayan ya da bağlı olan faktörlerin Afrikalı-Amerikalı erkek çocuklarının üstün yetenekli programına katılımların sayısının öğretmenler tarafından algılanmasıdır. Çalışmaya katılan çoğu öğretmen 3. ve 5. sınıf öğrencilerine ders vermektedir. Öğretmen katılımcıların %29.8'i Afrikalı-Amerikan, İspanyol ve azınlıktır gruptandır. Beyaz ırklı öğretmenler okula, personeline, uygulamalara ya da politikalara bağlı olmayan önemli engeller olduğunu savunurken, azınlık olan öğretmenler ise okula bağlı olan ve olmayan engelleri önemli olarak belirlemiştir. Öğretmenler tarafından üstün yetenekte gelişen etkinliklerin engeller arasında farklılıklar bulunmadığını ortaya koymaktadır.

BÖLÜM III

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın modeline, evren ve örnekleme, veri toplama araçlarına, verilerin çözümlenmesine ve yorumlamasına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını ve görüşlerini belirlemek amacıyla, evren hakkında genel bir yargıya varma olanağı sağlayan modellerden genel tarama modeli kullanılmıştır.

Genel tarama modeli, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir (Karasar, 2005).

3.2. Araştırmanın Evreni

Bu araştırmanın evrenini, Kuzey Kıbrıs'ta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, İlköğretim kademesinde bulunan 6 özel eğitim okulunda, 23 normal okulda, Kuzey Kıbrıs'ta Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Ortaöğretim kademesinde 14 okulda 2015-2016 eğitim-öğretim yılında görev yapan özel eğitim öğretmenleri ve Kuzey Kıbrıs'ta 5 Özel Özel Eğitim okulunda görev yapan 39 özel eğitim öğretmeni oluşturmuştur. Evreni oluşturan öğretmen ve sayısına ilişkin veriler Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı, İlköğretim Dairesi müdürlüğü ve Ortaöğretim Daire Müdürlüğü istatistik defterlerinden edinilen bilgilere dayanılarak toplanmıştır.

Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinde bulunan ilköğretim kademesinde, ortaöğretim kademesinde ve özel özel eğitim okullarında görev yapan 103 öğretmen, bu çalışmanın evrenini oluşturmuştur.

Büyüköztürk ve arkadaşları (2008) evreni "Araştırma sorularını cevaplamak için ihtiyaç duyulan verilerin (ölçümlerin) elde edildiği canlı ya da cansız varlıklardan

oluşan büyük bir grup” olarak açıklamaktadır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmanın başlangıcında planlanan 103 öğretmene bilgi formu ve ölçek elden dağıtılmasına rağmen, 90 ölçek toplanabilmiştir. Ölçeğin hatalı ya da eksik doldurulması, doldurmak istenmemesi gibi nedenlerle uygulama 76 öğretmenle gerçekleşmiş, toplam 14 öğretmen evren dışı kalmıştır.

3.3. 1. Veri Toplama Araçları

Araştırmayı gerçekleştirebilmek için gereksinim duyulan verilerin toplanmasına yönelik bilgi toplama araçları olarak öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını belirlemede Demirok ve Özcan (2016) tarafından geliştirilen “**Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği**” ve görüşlerini belirlemek için ise Demirok (2012) tarafından geliştirilen “**Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği**” kullanılmıştır.

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği beş boyuttan ve 34 maddeden oluşmaktadır. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği “Öğrenme İstekliliği”, “İfade Etme Özellikleri”, “Kişisel Özellikleri”, “Öğrenme Özellikleri”, ve “Zihinsel Özellikleri” boyutlarından oluşmaktadır (KMO .87). Ölçeğin geçerlik güvenilirlik dağılımını incelemek için öncelikle ölçek toplam puanlarının dağılımına bakılmıştır. Ölçekte toplam 33 ifade olduğu için minimum alınabilecek puan 33, maksimum alınabilecek puan 159 ve ranj 126 olarak belirlenmiştir. Ölçek ortalaması 118.22, ortancası 119 ve standart sapması 19.60 olarak hesaplanmıştır. Yapılan analizlerde çarpıklık değeri -.924, basıklık değeri ise 2.12’dir. Bu bulgular 175 öğretmenden elde edilen verilerin normal dağılıma sahip olduğunu göstermektedir. Ölçeğin güvenilirliği için madde analizine dayalı olarak hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ölçeğin bütünü için 0.956, iki yarı test güvenilirlik katsayısı 0.906, birinci faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.929, iki yarı test güvenilirlik katsayısı 0.896, ikinci faktör için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.896, iki yarı test güvenilirlik katsayısı 0.875, üçüncü faktör için alfa iç tutarlılık katsayısı 0.907, iki yarı test kat sayısı 0.871, dördüncü faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.861, iki yarı test

güvenirlik katsayısı 0.821, ve beşinci faktör için alfa iç tutarlılık kat sayısı 0.680, iki yarı test güvenirlilik katsayısı 0.678'dir. Elde edilen bu bulgulara göre ölçeğin tümü ve alt boyutları güvenilir olduğu belirtilmiştir.

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği ise 31 maddeden oluşmaktadır (KMO .92). Üstün yetenekli öğrencilere yönelik literatür taranması, uzmanlar ve öğretmenlerin kompozisyonlarıyla yapılan içerik analizi sonucunda üstün yeteneklilerin özellikleri ile ilgili 43 algı maddesi yazılmıştır. Ölçeğin geliştirme sürecinde özellikle ölçeğin kapsam geçerliğine yönelik sorulara yanıt bulmak için görüşleri alınan uzmanlar her soruya yönelik %90'ı fikir birliği sağlamıştır. Ölçeğin kapsam geçerliği için gerekli olan uzman görüşünün en az 5 en fazla 40 olmasına ihtiyaç duyulmaktadır (Yurdagül,2005). Bu nedenle çalışmanın kapsam geçerliğinin belirlenme sürecinde 15 uzman görüşü yeterli görülmüştür. Üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ölçeği taslak formu 50 maddeden oluşmuştur. Uzman ve öğretmen görüşleri tekrar alındıktan sonra 43 madde olarak yeniden düzenlenmiştir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik analizinin yapılabilmesi için hazırlanan veri toplama aracı deneme formu, ön deneme grubu olarak 175 öğretmene uygulanmıştır. Araştırmada, görüş maddelerine verilecek tepkiler için 5'li likert tipi tercih edilmiştir. Katılımcılardan ölçekte yer alan her bir madde için kesinlikle katılmıyorum-katılmıyorum-kararsızım-katılıyorum-kesinlikle katılıyorum gibi beş kategoriden biriyle sınıflaması istenmiştir.

3.4. Verilerin Analizi

Araştırmada elde edilen veriler istatistik uzmanlarının görüşleri doğrultusunda uygun istatistiksel teknikler kullanılarak analiz edilmiştir. Ayrıca analiz edilen veriler, çizelgeler oluşturularak açıklanmış ve yorumlanmıştır. Araştırmada, Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği ve Üstün Yeteneklilere İlişkin Öğretmen Görüş Ölçeği'nden elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Demografik bilgiler açıklanırken, frekans ve yüzdelik kullanılmıştır ve yorumlanmıştır. Üstün yeteneklilere ilişkin algılarının ve görüşlerinin alt faktörlerini açıklarken ise aritmetik ortalama ($\bar{X}$), standart sapma (s), en düşük ve en yüksek değerler kullanılmıştır.

Araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin demografik özelliklerinin

farklılıklarına göre üstün yeteneklilere ilişkin algı ölçeğinden elde edilen veriler normal dağılım göstermeleri durumunda parametrik testler olan t-testi kullanılarak analiz edilmiş ve tablolaştırılarak açıklanmıştır. Elde edilen veriler normal dağılım göstermediği durumlarda ise parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U ve Kruskal Wallis Testi kullanılmıştır.

Araştırmada, özel eğitim öğretmenlerinin demografik özelliklerinin farklılıklarına göre üstün yeteneklilere ilişkin öğretmen görüş ölçeğinden elde edilen veriler normal dağılım göstermeleri durumunda parametrik testler olan t-testi ve tek faktörlü varyans (One-Way ANOVA) analiz teknikleri kullanılarak analiz edilmiş ve tablolaştırılarak açıklanmıştır. Elde edilen veriler normal dağılım göstermediği durumlarda ise parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney U Testi kullanılmıştır.

Grupların birbirleriyle olan ilişkilerinin ya da ortalamalar arasındaki farkların anlamlılık testinde 0.05 düzeyi esas alınmıştır.

BÖLÜM IV

4. BULGULAR VE YORUMLARI

4.1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Bu bölümde, algı ölçeği için araştırma kapsamına alınan özel eğitim öğretmenlerinin demografik özelliklerine yer verilmiştir.

4.1.1. Uyrak

Arştırmayı katılan özel eğitim öğretmenlerinin uyraklarına yönelik frekans (f) ve yüzdelerik (%) dağılımları Tablo 1’de sunulmaktadır.

Tablo 1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyraklarına Göre Dağılımı

Uyrak	N	%
TC	24	31.6
KKTC	52	68.4
Toplam	76	100.0

4.1.2. Yaş

Arştırmayı katılan öğretmenlerin yaşlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelerik (%) dağılımları Tablo 2’de sunulmaktadır.

Tablo 2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Dağılımı

Yaş	N	%
22-30	42	55.3
31-39	17	22.4
40-48	13	17.1
48 yaş ve üzeri	4	5.31
Toplam	76	100.00

Tablo 2’de görüldüğü gibi, özel eğitim öğretmenlerinin %55.3’ü (42 kişi) 22-30 yaş aralığında, %22.4’ü (17 kişi) 31-39 yaş aralığında, %17.1’i (4 kişi) 40-48 yaş aralığında ve %5.3’ü (4 kişi) 48 ve üzeri bir yaş aralığına sahip olmaktadır.

4.1.3. Kurum

Araştırmayı katılan özel eğitim öğretmenlerinin kurumlarına yönelik frekans (f) ve yüzdeler (%) dağılımları Tablo 3’de sunulmaktadır.

Tablo 4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kurumlarına Göre Dağılımı

Uyruk	N	%
Özel	37	48.7
Devlet	39	51.3
Toplam	76	100.0

4.1.4. Kıdem

Araştırmanın örneklem grubunu oluşturan özel eğitim öğretmenlerinin kıdemlerine yönelik frekans (f) ve yüzdeler (%) dağılımları Tablo 5’de sunulmaktadır.

Tablo 4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Kıdemlerine Göre Dağılımı

Kıdem	N	%
1-5 Yıl	28	36.8
6-10 Yıl	20	26.3
11-15 Yıl	9	11.8
16-20 Yıl	9	11.8
21 Yıl ve üzeri	10	13.2
Toplam	76	100.0

Tablo 4’te görüldüğü gibi, özel eğitim öğretmenlerin %36.8’i (28 kişi) 1-5 yıldır hizmet vermekte, %26.3’ü 6-10 yıldır hizmet vermekte, %11.8’i 11-15 yıl ve 16-20 yıldır hizmet vermekte, %13.2’si 21 yıl veya daha uzun süredir hizmet vermektedir.

4.1.5. Üstün Yetenekli Öğrencilerle İlgili Herhangi Bir Eğitime Katılma Durumları

Özel eğitim öğretmenlerinin daha önce düzenlenen üstün zekalı/yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitimlere katılım durumlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları aşağıdaki tabloda verilmektedir

Tablo 5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Eğitime Katılma Durumları

	N	%
Evet	27	35.5
Hayır	49	64.5
Toplam	76	100.0

4.1.6. Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitiminde Ayrı Bir Program Önerip Önermeme Durumları

Özel eğitim öğretmenlerinin daha önce düzenlenen üstün zekalı/yetenekli öğrenciler ile ilgili eğitimlere katılım durumlarına yönelik frekans (f) ve yüzdelik (%) dağılımları aşağıdaki tabloda verilmektedir

Tablo 6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilerin Eğitimde Ayrı Bir Program Önerip Önermeme Durumları

	N	%
Evet	66	86.8
Hayır	10	13.2
Toplam	76	100.0

Tablo 6'da görüldüğü gibi, öğretmenlerin %86.8'i üstün yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını önermektedir. Elde edilen bu bulgulara göre öğretmenlerin büyük bir çoğunluğunun üstün yetenekli öğrenciler için ayrı program hazırlanmasını

önermektedir.

4.2. Özel Eğitim Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere algılarına ilişkin bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır. Özel eğitim öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Ölçeği'ne ilişkin betimsel istatistiksel sonuçları ise tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Betimsel İstatistik Sonuçları

Üstün Algı	N	Madde Sayısı	Min Puan	Mak Puan	Ortalama	S
Öğrenme İstekliliği	76	9	1	5	3.49	.692
İfade etme özellikleri	76	8	1	5	3.99	.846
Kişilik özelliği	76	6	1	5	3.42	.803
Öğrenme özelliği	76	6	1	5	3.75	.723
Zihinsel özellikleri	76	4	1	5	3.80	.891
Genel Ortalama	76	33	1	5	3.57	.669

Tablo 7'de görüldüğü gibi özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı "katılıyorum" ($\bar{X}= 3.57$, $S=.669$) sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.2.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t- testi analizi kullanılmıştır. Tablo 8'de özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 8. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Uyruk	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	TC	24	3.43	.922	74	-.477	.635	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	3.51	.564				
İfade Etme Özellikleri	TC	24	3.85	1.031	74	-.985	.328	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	4.06	.748				
Kişilik Özellikleri	TC	24	3.40	.996	74	-.115	.909	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	3.43	.708				
Öğrenme Özellikleri	TC	24	3.76	.891	74	.095	.924	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	3.74	.641				
Zihinsel Özellikleri	TC	24	3.81	1.111	74	.043	.965	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	3.80	.781				
Genel Puan	TC	24	3.53	.854	74	-.422	.675	P>0.05 Fark anlamsız
	KKTC	52	3.60	.573				

Tablo 8’de görüldüğü gibi, TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($X = 3.43$ $S = .922$) KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin algı puan ortalamaları ($X = 3.51$, $S = .564$)’dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t = -.477$, $p > 0.05$).

TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X} = 3.85$ $S = 1.031$), KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin algı puanları ise ($\bar{X} = 4.06$, $S = .748$)’dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t = -.985$, $p > 0.05$).

TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X} = 3.40$ $S = .996$) KKTC kökenli özel eğitim

öğretmenlerinin algı puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.43, S=.708)dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-.115$, $p>0.05$).

TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}$ =3.76 S=.891) KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin algı puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.74, S=.641)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.095$, $p>0.05$).

TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}$ =3.81 S=1.111) KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin algı puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.80, S=.781)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.965$, $p>0.05$).

Tablo 8'ye tekrar bakıldığında ise TC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin algılarına ilişkin genel puanları ($\bar{X}$ =3.53 S=.854) KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin genel algı puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.60, S=.573)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin algılarına yönelik genel puanlarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-.422$, $p>0.05$).

4.2.2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi analizi kullanılmıştır. Tablo 9’da, Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 9. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algi Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Yaş	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	P
Öğrenme İstekliliği	22-30	42	37.23	3	1.268	.737
	31-39	17	38.62			
	40-48	13	44.12			
	49 ve üzeri	4	32.50			
	Toplam	76				
İfade Etme Özellikleri	22-30	42	37.00	3	.919	.821
	31-39	17	37.74			
	40-48	13	43.15			
	49 ve üzeri	4	42.38			
	Toplam	76				
Kişilik Özellikleri	22-30	42	38.70	3	1.569	.666
	31-39	17	34.74			
	40-48	13	44.23			
	49 ve üzeri	4	33.75			
	Toplam	76				
Öğrenme Özellikleri	22-30	42	36.58	3	1.196	.754
	31-39	17	39.68			
	40-48	13	43.88			
	49 ve üzeri	4	36.13			
	Toplam	76				
Zihinsel Özellikleri	22-30	42	34.50	3	3.339	.342
	31-39	17	43.12			
	40-48	13	45.00			
	49 ve üzeri	4	39.75			
	Toplam	76				
Genel Toplam	22-30	42	36.85	3	1.132	.769
	31-39	17	38.41			
	40-48	13	44.27			
	49 ve üzeri	4	37.50			
	Toplam	76				

Tablo 9’da görüldüğü gibi, özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)= 1.268$; $P=.737$; $P>0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algıları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)=.919$; $P=.821$; $P>0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algıları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)=1.569$; $P=.666$; $P>0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algıları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)=1.196$; $P=.754$; $P>0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algıları arasında da anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)=3.339$; $P=.342$; $P>0.05$).

Yine Tablo 9’a bakıldığında genel olarak özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(3)= 1.132$; $P=.769$; $P>0.05$).

4.2.3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t-testi analizi kullanılmıştır. Tablo 10’da özel eğitim öğretmenlerinin kurumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 10. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Kurum	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama																																																												
Öğrenme İstekliliği	Özel	37	3.37	.713	74	-1.393	.168	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	39	3.59	.662					İfade Etme Özellikleri	Özel	53	3.86	.877	74	-1.312	.194	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	4.11	.808	Kişilik Özellikleri	Özel	53	3.30	.835	74	-1.313	.193	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.54	.763	Öğrenme Özellikleri	Özel	53	3.60	.729	74	-1.713	.091	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.88	.699	Zihinsel Özellikleri	Özel	53	3.60	.821	74	-1.918	.059	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.99	.923	Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097
İfade Etme Özellikleri	Özel	53	3.86	.877	74	-1.312	.194	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	23	4.11	.808					Kişilik Özellikleri	Özel	53	3.30	.835	74	-1.313	.193	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.54	.763	Öğrenme Özellikleri	Özel	53	3.60	.729	74	-1.713	.091	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.88	.699	Zihinsel Özellikleri	Özel	53	3.60	.821	74	-1.918	.059	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.99	.923	Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.70	.639								
Kişilik Özellikleri	Özel	53	3.30	.835	74	-1.313	.193	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	23	3.54	.763					Öğrenme Özellikleri	Özel	53	3.60	.729	74	-1.713	.091	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.88	.699	Zihinsel Özellikleri	Özel	53	3.60	.821	74	-1.918	.059	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.99	.923	Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.70	.639																					
Öğrenme Özellikleri	Özel	53	3.60	.729	74	-1.713	.091	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	23	3.88	.699					Zihinsel Özellikleri	Özel	53	3.60	.821	74	-1.918	.059	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.99	.923	Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.70	.639																																		
Zihinsel Özellikleri	Özel	53	3.60	.821	74	-1.918	.059	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	23	3.99	.923					Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097	P>0.05 Fark anlamsız	Devlet	23	3.70	.639																																															
Genel Puan	Özel	53	3.44	.683	74	-1.682	.097	P>0.05 Fark anlamsız																																																												
	Devlet	23	3.70	.639																																																																

Tablo 10’da görüldüğü gibi, Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.37$ S=.713) Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.59$, S=.662)’dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (t=-1.393, p>0.05).

Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.86$ S=.877), Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=4.11$, S=.808)’dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir (t=-1.312, p>0.05).

Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.30$ $S=.835$) Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.54$, $S=.763$)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-1.313$, $p>0.05$).

Tablo 10'a tekrar bakıldığında ise Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.60$ $S=.729$) Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.88$, $S=.699$)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-1.713$, $p>0.05$).

Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algı puanları ise ($\bar{X}=3.60$ $S=.821$), Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.99$, $S=.923$)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-1.918$, $p>0.05$).

Tablo 10'da görülebileceği gibi genel olarak Özel kurumda görev yapan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.44$ $S=.683$), Devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.70$, $S=.639$)'dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda öğretmenlerin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-1.682$, $p>0.05$).

4.2.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için Kruskal Wallis H testi analizi kullanılmıştır.

Tablo 11’de, Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 11. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Mesleki Kıdem	N	Sıra Ortalaması	SD	χ^2	P
Öğrenme İstekliliği	1-5 yıl	28	32.43	4	3.887	4.21
	6-10 yıl	20	43.20			
	11-15 yıl	9	41.06			
	16-20 yıl	9	44.78			
	21 ve üzeri	10	38.15			
	Toplam	76				
İfade Etme Özellikleri	1-5 yıl	28	33.61	4	2.207	.698
	6-10 yıl	20	40.95			
	11-15 yıl	9	42.22			
	16-20 yıl	9	41.39			
	21 ve üzeri	10	41.35			
	Toplam	76				
Kişilik Özellikleri	1-5 yıl	28	37.43	4	.273	.991
	6-10 yıl	20	37.70			
	11-15 yıl	9	40.89			
	16-20 yıl	9	39.28			
	21 ve üzeri	10	40.25			
	Toplam	76				
Öğrenme Özellikleri	1-5 yıl	28	33.68	4	2.178	.703
	6-10 yıl	20	41.13			
	11-15 yıl	9	42.11			
	16-20 yıl	9	40.22			
	21 ve üzeri	10	41.95			
	Toplam	76				

Zihinsel Özellikleri	1-5 yıl	28	31.71	4	7.454	.114
	6-10 yıl	20	37.73			
	11-15 yıl	9	52.44			
	16-20 yıl	9	45.78			
	21 ve üzeri	10	39.95			
	Toplam	76				
Genel Toplam	1-5 yıl	28	33.43	4	2.480	.648
	6-10 yıl	20	40.33			
	11-15 yıl	9	43.56			
	16-20 yıl	9	42.06			
	21 ve üzeri	10	41.30			
	Toplam	76				

Tablo 11’de görüldüğü gibi, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(4) = 3.887$; $p = 4.21$; $p > 0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(4) = 2.207$; $p = .698$; $p > 0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(4) = .273$; $p = .991$; $p > 0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(4) = 2.178$; $p = .703$; $p > 0.05$).

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($\chi^2(4) = 7.454$; $p = .114$; $p > 0.05$).

Yine Tablo 11’de bakıldığı zaman, genel olarak özel eğitim öğretmenlerinin üstün zekalıların eğitimine yönelik algıları arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir ($\chi^2(4) = 2.480$; $p = .648$; $p > 0.05$).

4.2.5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t- testi analizi kullanılmıştır. Tablo 12’de özel eğitim öğretmenlerinin üstün zeka eğitimine yönelik bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarıyla ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 12. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerin Eğitimine Yönelik Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algı Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Boyut	Eğitim	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama
Öğrenme İstekliliği	Evet	27	3.60	.618	74	1.103	.274	P>0.05
	Hayır	49	3.42	.727				Fark anlamsız
İfade Etme Özellikleri	Evet	53	3.94	.916	74	-.385	.702	P>0.05
	Hayır	23	4.02	.814				Fark anlamsız
Kişilik Özellikleri	Evet	53	3.42	.801	74	.004	.997	P>0.05
	Hayır	23	3.42	.812				Fark anlamsız
Öğrenme Özellikleri	Evet	53	3.74	.629	74	-.047	.963	P>0.05
	Hayır	23	3.75	.776				Fark anlamsız
Zihinsel Özellikleri	Evet	53	3.88	.838	74	.600	.550	P>0.05
	Hayır	23	3.76	.924				Fark anlamsız
Genel Puan	Evet	53	3.60	.663	74	.271	.787	P>0.05
	Hayır	23	3.56	.679				Fark anlamsız

Tablo 12’de görüldüğü gibi, üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliğine yönelik algı puanları ($\bar{X}$ =3.60 S=.618) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.42, S=.727) dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin

öğrenme istekliliğine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=1.103$, $p>0.05$).

Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.94$ $S=.916$) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=4.02$, $S=.814$)'dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-.385$, $p>0.05$).

Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.42$ $S=.801$) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.42$, $S=.812$)dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.004$, $p>0.05$).

Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.74$ $S=.629$) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.75$, $S=.776$)'dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özelliklerine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=-.047$, $p>0.05$).

Üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.88$ $S=.838$) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamalarıdır ($\bar{X}=3.76$, $S=.924$). Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine

yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.600$, $p>0.05$).

Tablo 12’de görüldüğü üzere, genel puanlara bakıldığında üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik herhangi bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik algı puanları ($\bar{X}=3.60$ $S=.663$) katılmayan öğretmenlerin algı puan ortalamaları ($\bar{X}=3.56$, $S=.679$) dir. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerin eğitimine yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik olarak algılarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir ($t=.271$, $p>0.05$).

4.2.6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarının Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasının Gereklik Durumuna Göre Karşılaştırılması

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik algılarının arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi analizi kullanılmıştır.

Tablo 13’de üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarının karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 13. Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasını Savunan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Algılarının Karşılaştırma Sonuçları

Boyut	PGD	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	p
Öğrenme İstekliliği	Evet	66	40.20	2653.50	217.500	.083
	Hayır	10	27.25	272.50		
	Toplam	76				
İfade Etme Özellikleri	Evet	66	40.52	2674.50	196.500	.040
	Hayır	10	25.15	251.50		
	Toplam	76				
Kişilik Özellikleri	Evet	66	40.23	2655.00	216.000	.079
	Hayır	10	27.10	271.00		
	Toplam	76				
Öğrenme Özellikleri	Evet	66	41.42	2734.00	137.000	.003
	Hayır	10	19.20	192.00		
	Toplam	76				
Zihinsel Özellikleri	Evet	66	39.92	2634.50	236.500	.146
	Hayır	10	29.15	291.50		
	Toplam	76				
Genel Toplam	Evet	66	40.73	2688.00	183.000	.024
	Hayır	10	23.80	238.00		
	Toplam	76				

Tablo 13’de görüldüğü gibi, üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme istekliliği boyutuna yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=217.500$, $p>0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin ifade etme özelliği boyutundaki algıları arasında üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanmasını savunan öğretmenler lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=196.500$, $p<0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin kişilik özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=216.000$, $p>0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme özellikleri boyutundaki algıları arasında ayrı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=137.000$, $p<0.05$).

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin zihinsel özelliklerine yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır ($U=236.500$, $p>0.05$).

Görüldüğü üzere genel olarak üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarına bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik algıları arasında farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=183.000$, $p<0.05$).

4.3. Özel Eğitim Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Bulgular

Bu başlık altında, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere görüşlerine ilişkin bulgular ve yorumlar sırasıyla açıklanmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Ölçeği'ne

ilişkin betimsel istatistiksel sonuçları ise tablo 14’de verilmiştir.

Tablo 14. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Betimsel İstatistik Sonuçları

Görüş	N	Madde Sayısı	Min Puan	Mak Puan	Ortalama	S
Toplam	76	31	1	5	3.79	.573

Tablo 14’de görüldüğü gibi özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin ortalama puanı “katılıyorum” ($\bar{X} = 3.79$, $S=.573$) sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir.

4.3.1. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t testi analizi kullanılmıştır. Tablo 15’de özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleriyle ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 15. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Uyruklarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Uyruk	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama
ÜYÖG	TC	26	3.81	.600	74	.248	.805	P>0.05
	KKTC	50	3.77	.564				Fark anlamsız

Tablo 15’de görüldüğü gibi, TC’li özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X} = 3.81$ $S=.600$) KKTC’li özel eğitim öğretmenlerinin görüş puan ortalamaları ($\bar{X} = 3.77$, $S=.564$) dür. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda TC ve

KKTC’li özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur ($t=.248, p>0.05$).

4.3.2. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için One Way Anova yapılmıştır. Tablo 16’da özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleriyle ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 16. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Yaşlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Yaş	N	M	SD	df	F	P
22-30	40	3.81	.564	2	.103	.902
31-39	17	3.76	.505			
40 ve üzeri	19	3.75	.669			
Total	76	3.79	.673			

Tablo 16’da görüldüğü gibi özel eğitim öğretmenlerinin UYOG yönelik görüşleri arasında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($F_{(4;205)}=.103, p>0.05$).

4.3.3. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t- testi analizi kullanılmıştır. Tablo 17’de özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleriyle ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 17. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Çalıştıkları Kurumlara Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Kurum	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama
ÜYÖG	Özel	36	3.74	.606	74	-.682	.497	P>0.05
	Devlet	40	3.83	.546				Fark anlamsız

Tablo 17’de görüldüğü gibi, özel kurumlarda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}$ =3.74 S=.606) devlet kurumunda çalışan özel eğitim öğretmenlerinin görüş puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.95, S=.546) dır. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda özel ve devlet kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (t=-.682, p>0.05).

4.3.4. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için One Way Anova yapılmıştır. Tablo 18’de özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleriyle ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 18. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Mesleki Kıdemlerine Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

Mesleki kıdem	N	M	SD	df	F	P
1-5 yıl	26	3.80	.674	4	.612	.655
6-10 yıl	20	3.89	.326			
11-15 yıl	9	3.60	.514			
16-20 yıl	10	3.87	.571			
21-üzeri	11	3.65	.716			
Total	76	3.79	.573			

Tablo 18’de görüldüğü gibi özel eğitim öğretmenlerinin UYOG yönelik görüşleri arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. ($F_{(4;205)} = .612$, $p > 0.05$).

4.3.5. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yeteneklilerle İle İlgili Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Karşılaştırılması

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yeteneklilerle ilgili bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için bağımsız t- testi analizi kullanılmıştır. Tablo 19’da özel eğitim öğretmenlerinin üstün zeka ile ilgili bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleriyle ilgili betimsel veriler verilmiştir.

Tablo 19. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Zeka İle İlgili Bir Eğitime Katılıp Katılmama Durumlarına Göre Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüş Genel Ortalama Puanlarının Karşılaştırılma Sonuçları

	Eğitim	N	$\bar{X}$	S	Sd	T	P	Açıklama
ÜYÖG	Evet	26	3.85	.577	74	.737	.464	P>0.05
	Hayır	50	3.75	.573				Fark anlamsız

Tablo 19’da görüldüğü gibi, üstün yeteneklilerle ilgili bir eğitime katılan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş puanları ($\bar{X}$ =3.85 S=.577) üstün yeteneklilerle ilgili bir eğitime katılmayan özel eğitim öğretmenlerinin görüş puan ortalamaları ($\bar{X}$ =3.75, S=.573) dür. Yapılan istatistiksel analiz sonucunda üstün yeteneklilerle ilgili bir eğitime katılan ve katılmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur (t=.737, p>0.05).

4.3.6. Özel Eğitim Öğretmenlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerinin Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasının Gereklik Durumuna Göre Karşılaştırılması

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik görüşlerinin arasında anlamlı bir farkın olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U-testi analizi kullanılmıştır.

Tablo 20’da üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerinin karşılaştırma sonuçları verilmiştir.

Tablo 20. Üstün Yetenekli Öğrencilere Farklı Bir Program Uygulanıp Uygulanmamasını Savunan Özel Eğitim Öğretmenlerinin Görüşlerinin Karşılaştırma Sonuçları

Ayrı Program Önerisi	N	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	U	P
Evet	66	42.48	2803.50	67.500	.000
Hayır	10	12.25	122.50		
Toplam	76				

Tablo 20’da görüldüğü gibi, üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerine bakıldığında, farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin arasında ayrı bir program önerisini savunanların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($U=67.500$, $P<0.05$).

BÖLÜM V

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları ve görüşlerinin belirlenmesi amacıyla gerçekleştirilen araştırmanın sonuçları ve elde edilen sonuçlara bağlı olarak geliştirilen tartışma ve önerilere yer verilmiştir.

5.1. Sonuçlar

Araştırmadan elde edilen sonuçlar alt amaç ve bulgularla tutarlı olacak şekilde sırasıyla açıklanmıştır.

5.1.1 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Algılarına İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının kesinlikle katılıyorum aralığında olmasa dahi olumlu yönde olduğu şeklinde yorumlanabilir. Bohner ve Wanke, 2002 yılında yapmış oldukları araştırmada, kesin ve açık bilgi eksikliğinin algıyı olumsuz şekilde etkilediğini ortaya koymuşlardır. Bu sonucunda, kesinlikle katılıyorum düzeyinde olmamasının nedeninin bir tanesinin özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerle ilgili bilgi eksikliğinden kaynaklanmış olabileceği şeklinde düşünülebilir. Yine Demirok, 2012 yılında yapmış olduğu çalışmada ilköğretim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarının da katılıyorum sınırları arasında olumlu yönde olduğunu ortaya koymuştur.

Özel eğitim öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ilişkin algı puanları ortalamalarına bakıldığında ise kadın ve erkek özel eğitim öğretmenlerinin algıları arasında anlamlı bir farklılık görülmemiştir. Özel eğitim öğretmenlerinin genel olarak üstün yetenekli öğrencilere yönelik algıları incelendiği zaman kadın özel eğitim öğretmenleri ile erkek özel eğitim öğretmenlerinin algıları arasında anlamlı bir farklılık olmadığı saptanmıştır. Bu Sonuç, öğretmenlerin cinsiyetlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Daha önce tartışıldığı üzere, algının daha çok bilgi eksikliğinden

kaynaklandığı göz önünde bulundurulursa, özel eğitim öğretmenlerinin algılarının cinsiyetlerine göre farklılık göstermemesi normal olarak karşılanabilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarına bakıldığında, TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ve genel algılarına ilişkin algılarında TC ve KKTC kökenli öğretmenler arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, öğretmenlerin uyruklarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediğini göstermektedir. Yani, TC ve KKTC’de yetiştirilen özel eğitim öğretmenlerinde yaratılan eğitim algısında bir farklılık olmadığı söylenebilir. Farklı kökenler olarak ele alınılsa dahi eğitim politikalarının benzerliği bu sonucun bu şekilde çıkmış olmasını düşündürebilir. Yine buna ek olarak benzer kültürlenme araçlarını takip ettikleri için bir farkın olmamasının normal olduğu söylenebilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı genel ortalama puanlarının karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında ise özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ve genel algılarına ilişkin algılarında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, diğerlerinde olduğu gibi özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında bir etki yaratmadığı şeklinde yorumlanabilir. Demirok, 2012’ de yaptığı çalışmasında da, ilköğretim öğretmenlerinin yaşlarının üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında bir farklılık yaratmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı genel ortalama puanlarının karşılaştırılma sonuçlarına göre özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kuruma göre üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ve genel algılarına ilişkin algı puanları arasında çalıştıkları kurumlara göre anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, özel ya da devlet kurumunda çalışıyor olmanın özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı genel ortalama puanlarının karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilerin, “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ve genel algılarına ilişkin algı puanları arasında anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Bu sonuç, özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarını etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Ancak Demirok, 2012 de yapmış olduğu çalışmasında ilköğretim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında 16-20 yıl mesleki kıdeme sahip öğretmenlerin daha olumlu algıya sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün zeka eğitime yönelik bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik algı sonuçlarına bakıldığında, üstün zeka eğitime yönelik bir eğitime katılan ve katılmayan öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “ifade etme özellikleri”, “kişilik özellikleri”, “öğrenme özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına ve genel algılarına ilişkin olarak anlamlı bir fark olmadığı belirlenmiştir. Az sayıda öğretmenin hizmetiçi eğitime katıldığından dolayı veya alınan hizmetiçi eğitimlerinin içeriği net olarak bilinmediğinden ötürü algılarından bir farklılık yaratmamış olduğu düşünülebilir.

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin algılarının karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında, üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin “öğrenme istekliliği”, “kişisel özellikleri”, “zihinsel özellikleri” boyutlarına yönelik algıları arasında anlamlı bir farklılık bulunmazken, “ifade etme özelliği”, “öğrenme özelliği” boyutlarında ve genel algılarında, üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanması gerektiğini savunan özel eğitim öğretmenleri lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuca bağlı kalarak, ayrı bir program uygulanması gerektiğini savunan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilerin öğrenme, kişisel ve zihinsel özellikleri hakkında daha çok bilgiye sahip oldukları söylenebilir.

5.1.2 Öğretmenlerin Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Görüşlerine İlişkin Sonuçlar

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerine bakıldığında özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinin ortalama puanı “katılıyorum” sınırları içerisinde belirlenmiştir. Bu bulgu, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik olumlu görüşe sahip oldukları şeklinde yorumlanabilir. Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarında olduğu gibi görüşlerinde de “katılıyorum” aralığında görüş bildirdikleri görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenlerinin cinsiyetlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş sonuçlarına bakıldığında kadın ve erkek özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Özel eğitim öğretmenlerinin algılarında cinsiyetlerinin etki yaratmadığı gibi görüşlerinde de bir etki yaratmadığı görülmektedir.

Özel eğitim öğretmenlerinin uyruklarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş sonuçlarına bakıldığında TC ve KKTC kökenli özel eğitim öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Özel eğitim öğretmenlerinin yaşlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş genel ortalama puanlarının karşılaştırılma sonuçlarına bakıldığında ise özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında yaşlarına göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Yine bu sonuç algıda olduğu gibi, TC ve KKTC’de yetiştirilen özel eğitim öğretmenlerinde yaratılan eğitim algısında bir farklılık olmadığı söylenebilir. Farklı kökenler olarak ele alınılsa dahi eğitim politikalarının benzerliği bu sonucun bu şekilde çıkmış olmasını düşündürebilir. Yine buna ek olarak benzer kültürlenme araçlarını takip ettikleri için bir farkın olmamasının normal olduğu söylenebilir.

Özel eğitim öğretmenlerinin çalıştıkları kurumlara göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş sonuçlarına bakıldığında özel ve devlet kurumlarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur.

Özel eğitim öğretmenlerinin mesleki kıdemlerine göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş sonuçlarına bakıldığında, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Özcan, Beşgöl, Kaptanoğlu ve Argün, 2015'te yapmış oldukları çalışmalarında, sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinde öğretmenlerin mesleki kıdemlerine göre anlamlı bir farklılık olmadığını ortaya koymuşlardır.

Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenek ile ilgili bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş sonuçlarına bakıldığında, üstün zeka ile ilgili bir eğitime katılan ve katılmayan özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşleri arasında anlamlı bir fark olmadığı bulunmuştur. Demirok, 2012'de yapmış olduğu çalışmada da, ilköğretim öğretmenlerinin üstün yetenek ile ilgili bir eğitime katılıp katılmama durumlarına göre üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinde anlamlı bir farklılık bulunmamıştır.

Üstün yetenekli öğrencilere farklı bir program uygulanıp uygulanmamasını savunan özel eğitim öğretmenlerinin görüşlerinin karşılaştırma sonuçlarına bakıldığında ise farklı bir program uygulanmasını savunan özel eğitim öğretmenleri ile farklı bir program uygulanmasını savunmayan özel eğitim öğretmenlerinin arasında ayrı bir program önerisini savunanların lehine anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Bu sonuç, özel eğitim öğretmenlerinin, üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi için ayrı bir program oluşturulmasını ve üstün yetenekli öğrencilere bu program doğrultusunda eğitim verilmesi gerektiğini savundukları şeklinde yorumlanabilir.

5.2 Öneriler

5.2.1. Araştırma Bulgularına Yönelik Öneriler;

1. Özel eğitim öğretmenlerinin üstün yeteneklilere yönelik görüş ve algılarını artırmaya yönelik hizmet içi eğitimler düzenlenebilir.
2. Özel eğitim öğretmenleri yüksek lisans ve doktora programlarına başlamaları konusunda teşvik edilebilir.
3. Özel Eğitim öğretmeni yetiştiren üniversitelerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik ders sayısı arttırabilir ve içeriği zenginleştirebilir.

5.2.2. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı'na Yönelik Öneriler,

1. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı tarafından, özel eğitim öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler ile ilgili farkındalıklarını artıracak uygulamaya dönük hizmet içi eğitim kursları ve seminerler düzenlenebilir.

2. KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı üstün yetenekli öğrencilerin eğitimine yönelik ayrı bir eğitim programı geliştirilebilir. .

3. Üniversitelerle işbirliği sağlanıp, üstün yeteneklilik konusunda uzman kişi, kurum ve kuruluşlardan destek alınarak, üstün yetenekli öğrencilerin okul sonrasında gidebileceği ve bu öğrencilere eğitim verebilecek olan dernek, kurum ve kuruluşlar açılabilir.

5.2.3. Yeni Araştırmalara Yönelik Öneriler;

1. Denetmenlerin, yöneticilerin ve velilerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüş ve algılarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

2. Öğretmenlerin eğitim üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitimleri konusundaki eğitim ihtiyaçlarını ve tutumlarını belirlemeye yönelik çalışmalar yapılabilir.

3. Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri ve eğitimleri konusunda deneysel çalışmalar yapılabilir.

4. Farklılaştırılmış eğitim programının nasıl geliştirileceği ve uygulanacağı konusunda öğretmen eğitimleri yapılabilir.

KAYNAKÇA

- Akar, İ., ve Akar, Ş.Ş. (2012). İlköğretim okullarında görev yapmakta olan öğretmenlerin üstün yetenek kavramı hakkındaki görüşleri. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, Cilt:20 No:2 423-436.
- Akarsu, F. (2001). *Üstünyetenekliler, yetişemediğimiz çocuklar: üstün yetenekli çocuklar ve sorunları*. Ankara: Eduser Yayınları.
- Akarsu, F. (2004). "Enderun: Üstün yetenekliler için saray okulu". *I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi bildiriler kitabı*, 97-101. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Akçamete, G. A. (2012). *Genel eğitim okullarında özel gereksinimi olan öğrenciler ve özel eğitim*. Ankara: Kök yayıncılık.
- Akkanat, H. (1999). Üstün veya özel yetenekliler. *Milli Eğitim Bakanlığı Dergisi*, 103.
- Archambault, F. X., Westberg, K. L., Brown, S. W., Hallmark, B.W., Zhang, W., and Emmons, C. L. (1993). ' Classroom practices used with gifted third and fourth grade students.' *Journal for the Education of the Gifted*, 16, (103-119).
- Atabay, N. (2004). *Üstün yetenekli olan ve olmayan ergenlerin algıladıkları anne baba tutumları ile uyum düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Ataman, A. (1984). *Ankara ili resmi şehir ilkokullarındaki üstün yetenekli çocukların fiziksel gelişim özelliklerinin değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları, No: 132.
- Ataman, A. (1998). *Üstün zekâlılar ve üstün yetenekliler*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları, No:1018.
- Ataman, A. (2000). *Aileler ve öğretmenler üstün zekalı çocuklara nasıl yardımcı olabilir*. Özel Eğitimde Aile Sempozyumu. Ankara. MEB Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri Genel Müdürlüğü, (123-134).

- Ataman, A. (2003). *Özel gereksinimli çocuklar ve özel eğitime Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim Yayıncılık.
- Ataman, A. (2014). *Üstün Zekalılar ve Üstün Yetenekliler Konusunda Bilinmesi Gerekenler* (Baskı 1). Ankara: Vize Yayıncılık.
- Bilgili, A.E. (2000). *Üstün Yetenekli Çocukların Eğitimi Sorunu*. Çağdaş Eğitim Dergisi, 19 (2) 9-15.
- Bozgeyikli, H., Doğan, H., ve Işıklar, A., (2012). Üstün yetenekli öğrencilerin mesleki olgunluk düzeyleri ile algıladıkları sosyal destek düzeyleri arasındaki ilişki. *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 28(1), 133-149.
- Bohner, G., ve Wanke, M., (2002). *Attitudes and attitude change*. East Sussex, UK: Psychology.
- Brown, S.,W, Renzulli, J., S., Gubbins, E., J., Zhang, W., Chen, C., (2005): Assumptions Underlying The Identification Of Gifted And Talented Students. *Gifted Child Quarterly*, 49 (1), 68-79.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2009). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Callahan. C. M., Lundberg. A. C., and Hunsaker. S. L. (1993) The development of Scale for Evaluation of Gifted Identification Instruments (SEGII) *Gifted Child Quarterly*, 37(3).
- Chan, D. W. (2001). Characteristics and competencies of teacher of gifted learners:hong kong teacher perspective. *Roeper Review*, 23(4).
- Clark, B.(2002). *Growing up children*. NewJersey, USA.
- Clark, C. (1996). Working with able learners In regular classrooms in the United Kingdom. *Gifted and talented International*, 11(1), 34-38.
- Cleaver, S. (2011) *The common core: everything you need to know to succeed*. Scholastic Instructor; 121(1).

- Cohn, S. J. (1981). *What is giftedness? A multidimensional approach*. In A. H. Kramer (Ed.), *Gifted children: Challenging their potential* (pp. 33-45). New York: Trillium Press.
- Copenhaver, R. W., and McIntyre, D. J. (1992). Teachers' perceptions of gifted students. *Roeper Review*, 14, (151-153).
- Cropley, A. J., ve Urban, K. K. (2000). Programs and strategies for nurturing creativity. *International handbook of giftedness and talent*, 2.
- Coşkun, B. (2007). *Görsel sanatlarda üstün yetenekli çocukların eğitimi ile ilgili öğretmen görüşleri ve değerlendirmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı, Ankara.
- Cutts, N. E. ve Mooslesey, N. (2001). *Üstün zekâlı ve yetenekli çocukların eğitimi*. (Çev. İsmail Ersevîm). İstanbul: Özgür Yayınları.
- Çağlar, D. (2004a). *Üstün çocukların özellikleri*. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları No:63.
- Çağlar, D. (2004b). *Üstün zekâlı çocukların eğitim modelleri, I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi bildiriler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Çağlar, D. (2004c). *Yaratıcı çocuklar ve yaratıcılığın geliştirilmesi*. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları No:63.
- Çapan E. B. (2010). "Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 3(12), 140-154.
- Çepni, S., and Gökdere, M. (2002). "Profiles of the Gifted Students In Turkey, Education: Changing Times, Changing needs", First International Conference On Education, Faculty Of Education, Eastern Mediterranean University Gazimağusa, Turkish Republic of Northern Cyprus.
- Dağlıoğlu, H. E. (1995). *İlkokul 2.-5.sınıflara devam eden çocuklar arasından üstün yetenekli olanların belirlenmesi*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

- Dağlıoğlu, H. E. (2010). Üstün yetenekli çocukların eğitiminde öğretmen yeterlikleri ve özellikleri. *Milli Eğitim Dergisi*, 186, 72-84.
- Darga H. (2010). *İlköğretim 1.sınıfta saptanan üstün yetenekli çocuklara ve sınıf arkadaşlarına uygulanan zenginleştirme programının çoklu zeka alanlarındaki performans düzeylerini arttırmaya etkisi*. (Yayımlanmamış doktora tezi) Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Davalos, R., ve Griffin, G. (1999). The impact of teachers' individualized practices on gifted students in rural, heterogeneous classrooms. *Roepers Review*, 21, (308-314).
- Davaslıgil, U., Aslan, E. ve Beşkardeş, Ü. (2000). *Üstün ve özel yetenekli çocuklara ait alt komisyonu*. I. İstanbul Çocuk Kurultayı Projeler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü. (1995). Üstün çocuklar, yaşadıkça eğitim, (43).
- Davaslıgil, Ü. (2004a). *Üstün çocuklar*. I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Seçilmiş Makaleler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları Cilt 63.
- Davaslıgil, Ü. (2004b). *Üstün zekalı çocukların eğitimi, üstün yetenekli çocuklar seçilmiş makaleler kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Davaslıgil, Ü., Uzun M., Çeki, E., Köse, M. A., Çapkan, N.ve Sirin, M. R., (2004c). *Üstün yetenekli çocuklar durum tespiti komisyonu ön raporu kitabı*, I. Türkiye Üstün Yetenekliler Kongresi, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul,s.56, 87, (97-98).
- Davis, G. A. and Rimm, S. B. (2004). *Education of the gifted and talented* (5th ed.). MA, USA: Allyn and Bacon.
- Dobson, L. (1999). *Homeschooling the early years*. USA: *Prima Publishing*.
- Dori, S. (2000). Taking a different path: A Mother's Reflections On Homeschooling. *Roepers Review*, 22(4).
- Şayir, T. (2015). *Üstün Yetenekli Çocuklara İlişkin Sınıf Öğretmenlerinin Bilgi Düzeylerinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi)*. Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler

Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı, Eğitim Programları ve Öğretim Bilim Dalı, İstanbul.

Dönmez, N. (2004). *Bilim sanat merkezleri'nin kuruluşu ve işleyişinde yapılması gereken düzenlemeler, kulaksızoğlu vd.*, üstün yetenekli çocuklar bildiriler kitabı, Çocuk Vakfı Yayınları, İstanbul, (s. 71-72).

Durum Tespit Komisyonu Ön Raporu (2004). *I. Türkiye üstün yetenekli çocuklar kongresi*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Elcik, F. (2015). *Üstün Yetenekli Öğrencilerin Çevresinden Algıladıkları Sosyal Destek Düzeyi İle Sosyal Duygusal Becerileri Arasındaki İlişki (Doktora Tezi)*. Dumlupınar Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Anabilim Dalı, Sosyal Bilgiler Eğitimi Bilim Dalı.

Enç, M. (2005). *Üstün beyin gücü*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.

Eraslan, Ç. B. (2010). Öğretmen adaylarının üstün yetenekli öğrencilere ilişkin metaforik algıları. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 3(12), 140-154.

Ersoy Ö. ve Avcı N. (2004): "Üstün zekâlı ve üstün yetenekliler", Şirin, M. R., Kulaksızoğlu, A. ve Bilgili, A. E. (2004). *Üstün yetenekli çocuklar: seçilmiş makaleler kitabı*. (ss:195-210). İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

Ersoy, Ö. ve Avcı, N. (2001). *Özel gereksinimi olan çocuklar ve eğitimleri "özel eğitim"*. İstanbul: YA-PA Yayınları.

Feldhusen, J. F., ve Jarwan, F. A. (2000). *Identification of gifted and talented youth for educational programs*. In K. A. Heller, F. J. Mönks, R. J. Sternberg, & R. F. Subotnik (Eds.), *International handbook of giftedness and talent* (2nd ed., pp. 271-282). Oxford, UK: Elsevier.

Freeman, J. (2006). The emotional development of gifted and talented children. *The Journal of the World Council for Gifted and Talented Children*, 2(21), 20-29.

Gagne, F. (2003). *Transforming gifts into talents: The DMGT as a developmental theory*. In N. Colangelo & G.A. Davis (Eds.), *Handbook of gifted education* (3rd ed., pp. 60-74). Boston: Allyn & Bacon.

- Gallagher, J. J. (2000). Unthinkable thoughts: Education of gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 44(1), 5-12.
- Gökdere, M., Ayvacı, H. S. ve Küçük, M. (2004). Üstün yetenekli çocukların karşılaştıkları temel problemler. *Çağdaş Eğitim Aylık Eğitim Öğretim Dergisi*, 29(313), 23-32.
- Gökdere, M., ve Küçük, M., (2003) Üstün yetenekli öğrencilerin fen eğitimindeki durum: Türkiye örneklemini. *Kuramda ve uygulamada Eğitim Bilimleri* 3(1), 101-124.
- Gross, M. U. (2002). "Issues in the cognitive development of exceptionally gifted individuals". k. A. Heller, F. J. Mönks, R. Subotnik ve Robert Sternberg. *International Handbook Of Giftedness And Talent*. (179-192). Oxford: Elsevier.
- Güvenç, B. (1991). 'Özel eğitim konusu olarak üstün yetenekliler', üstün yeteneklilerin eğitimi isimli sempozyuma sunulan bildiri, İnanç Vakfı, (İstanbul, 28-29 Ağustos).
- Hansen, J. B., ve Feldhusen, J. F. (1990). Off campus training of teachers of gifted: A program model. *Gifted International*, 6, (54-62).
- Hodge, K. and Kemp, C. (2002). The role of invitational curriculum in the identification of giftedness in young children. *Australian Journal of Early Childhood*, 27(1).
- Hoogeveen, L., Hell, J. G., ve Verhoeven, L. (2005). Teacher attitudes toward academic acceleration and accelerated students in the netherlands. *Journal for the Education of the Gifted*, 29(1).
- Horn, R. E. (2000). Teaching philosophy with argumentation maps newsletter of, *The American Philosophical Association*, November.
- Hökelekli, H. ve Gündüz, T. (2004). *Üstün yetenekli çocukların karakter özellikleri ve değerler eğitimi*. I Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi Bildiriler Kitabı. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları Cilt 64. <http://www.ustunzekalilar.org/egitim-programlari/makaleler/385-turkiyede-ustun-yeteneklilik-egitim-tarihcesi.html>
- Johnsen, S. K., Haensly, P., ve Ryser, G. (2002). Changing general education classroom practices to adapt for gifted students. *Gifted Child Quarterly*, 46(1), 45-63.

- Jost, M. (2006). *İleri zekalı çocukları tespit etmek ve desteklemek* (Çev. A. Kanat). İzmir: İlya İzmir Yayınevi.
- Kanlı, E. (2011). Üstün zekalı ve normal ergenlerin mükemmeliyetçilik, depresyon ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişkilerin incelenmesi. Atatürk Eğitim Fakültesi, *Eğitim Bilimleri Dergisi*, 33, 103-121.
- Kaplan, S. N. (1986). The Grid: A Model to Construct Differentiated Curriculum for the Gifted, *Systems And Models For Developing For The Gifted And Talented*, J.S. Renzulli, Creative learning Press, Inc.
- Karnes, F. A. ve Bean S. (1996). "Leadership and the gifted". *Focus on Exceptional Children*, 29(1), 1-12.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım, 151-152.
- Kontaş, H. (2009). *Bilsem öğretmenlerinin program geliştirme ihtiyaçlarına ilişkin geliştirilen programın etkililiği*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Ankara, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kontaş, H. (2010). Üstün yetenekli ilköğretim öğrencilerinin öğrenme stratejileri. *İlköğretim Online*, 9(3), 1148-1158.
- Koshy, V. (2001). *Teaching mathematics to able children*. London: David Fulton Publishers.
- Kurnaz, A., Tüybek, C., ve Taşkesen, Ü. S. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrencilere ilişkin görüş ve uygulamaları*. Üstün yetenekli Çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti Milli Eğitim Yasası 11 Haziran 1986, RG Sayı: 51.
- Lewis, J. F. (1982). Bulldozers or chairs? Gifted students describe their ideal teacher. *G/C/T*, 23, 16-19.
- Leana, M. Z. (2009). *Üstün ve normal öğrencilerin yönetici işlevlerinin ve çalışma belleklerinin değerlendirilmesi ve ihtiyaçlarına yönelik eğitim programının uygulanması*. (Yayımlanmamış doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.

- Malkoç, T. (2004). Üstün yetenekli çocuklar ve müzik eğitimi, I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- McCoach, D. B. (2007). What predicts teachers' attitudes toward the gifted?. *Gifted Child Quarterly*, 51(3).
- MEB, (2010). *Bilim ve sanat merkezleri süreci (üstün yetenekli bireylerin eğitimi) iç denetim raporu*. Ankara: MEB İç Denetim Birim Başkanlığı.
- MEB, (2011). Millî Eğitim Bakanlığı, Özel eğitim ve rehabilitasyon merkezleri yönetmeliği.
- Metin, N. (1999). *Üstün yetenekli çocuklar*. Ankara: Özaşama Matbaacılık.
- Meyen, E. L. ve Skrtic, T. M. (1988). *Exceptional children and youth*, love publishing company denver, Colorado, USA.
- Milligan, J. (2001). Effective Staff Development in Low Socio-Economic Rural Setting: A Microethnograph of Teachers' Perceptions of Giftedness. *Rural Education and Small Schools*.
- Millî Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği (2012). *TC Resmi Gazete* 28360 (21).
- Mills, C. J. (2003). Characteristics of effective teachers of gifted students: teacher background and personality styles of students. *Gifted Child Quarterly*, 47(4).
- Montgomery, D. (1996). *Educating the Able*. London: Cassel Wellington House.
- Moon, T. R. ve Brighton, C. M. (2008). Primary teachers' conceptions of giftedness. *Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 31, No. 4, pp. 447-480.
- Munro, J. (2008). *Mathematical giftedness and talent*. <http://www.edfac.unimelb.edu.au/eldi/selage/documents/GLTmathematicalgifted.pdf> adresinden 08.04.2016 tarihinde alınmıştır.
- NAGC. (1990). "Giftedness and the gifted: what's it all about?". *Eric Digest*. Erişim Tarihi: 08.04.2016 tarihinde ulaşılmıştır.
- Nazik, B. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Ya-Pa Yayınları.

- NCATE, (2008). Gifted and talented education program standards. *National Councilfor Accreditation of Teacher Education*.
- Neumeister, K. S., Adams, C. M., Pierce, R. L., Cassady, J. C. and Dixon, F. A. (2007). Fourth-Grade teachers' perceptions of giftedness: Implications for identifying and serving diverse gifted students. *Ball State University Journal for the Education of the Gifted*. Vol. 30, No. 4, pp. 479 – 499.
- Nordby, S. M. (2004). *A glossary of gifted education*. Retrieved, April 04, 2016, from <http://members.aol.com/svennord/ed/GiftedGlossary.htm>.
- Özcan, D., Beşgöl, M., Kaptanoğlu, H., ve Aygün, S. (2015). Examination of Primary School Teachers' Opinions about Gifted Students. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, (190), 416 – 424.
- Öner, N. (1997). *Türkiye''de kullanılan psikolojik testler*. İstanbul: Boğaziçi Üniversitesi.
- Özgüven, I. E. (1999). *Psikolojik testler*. Ankara: PDREM Yayınları.
- Özkan, D. (2009). *Yönetici, öğretmen, veli ve öğrenci görüşlerine göre bilim ve sanat merkezlerinin örgütsel etkinliği*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özsoy, Y. (1989). *Özel ilgi ve eğitim gerektiren çocuklar çalışma raporu*. Ankara: UNICEF Bilgilendirme Seti.
- Özsoy, Y., Özyürek, M. ve Eripek, S. (2002). *Özel eğitime giriş. Özel eğitime muhtaç çocuklar*. Ankara: Karatepe Yayınları.
- Özsoy, Y., Saldıroğlu, H., ve Sever, M. (1991). *Üstün yetenekli çocuklar ve eğitimleri ön raporu*. Ankara: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı Özel Eğitim ve Rehberlik Dairesi Başkanlığı.
- Palancı, M. (2004). *Üstün yetenekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik gerçeklik terapisi temelli okul rehberlik ve psikolojik danışma hizmetleri modeli*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.

- Pfeiffer, S. I., Kumtepe, A., & Rosado, J. (2006). Gifted identification: Measuring change in a student's profile of abilities using the Gifted Rating Scales. *The School Psychologist*, 60(3), 106-111.
- Porter, L. (1999). *Gifted young children*. Buckingham: Open University Press.
- Pyryt, M. C. (2004). Pegnato revisited: Using discriminant analysis to identify gifted children. *Psychology Science*, 46(3), 342-347.
- Renzulli, J. S. (1986). *The three-ring conception of giftedness: a developmental model for creative productivity*. In R.J. Sternberg & J.E. Davidson (Eds.), *Conceptions of giftedness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Renzulli, J. S. ve Reis, S. M. (1986). *The Enrichment triad/Revolving Door model: A Schoolwide Plan for the development of creative production*. In J.S. Renzulli (ed) *System and models for developing programs for the gifted and talented* Mansfield Center, CT: Creativ Learning Press.
- Rivero, L. (2002). *Creative Home Schooling*. USA: Great Potential Press Inc.
- Robinson, A. ve Clinkenbeard, P.R. (2008). *History of giftedness: Perspectives from the Past Presage Modern Scholarship*. Handbook of Giftedness in Children, ed. Steven I. Pfeiffer ISBN: 978-0-387-74399-8, Springer Science+Business Media Press.
- Roeper, A. (1982). *How the gifted cope with their emotions*. Roeper Review, 5, 21-24.
- Sak, U. (2010). *Üstün zekalılar: özellikleri tanılanmaları ve eğitimleri*. Maya Akademi, Ankara.
- Sak, U. (2013). *Üstün zekalılar özellikleri tanılanmaları eğitimleri* (3. Baskı). Ankara: Vize yayıncılık.
- Sak, U. ve Erişti, B. (2012). Think less-talk more or talk less-think more: A comparison of gifted students' engagement behaviors in regular and gifted science classrooms. *Asia-Pacific Journal of Gifted and Talented Education*, 4(1), 1-11.
- Sakallı, D. M. (2012). *Öğretmenlerin üstün yetenekli öğrencilere yönelik, algılarının, görüşlerinin ve eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi*. (Yayınlanmamış doktora tezi)

Yakın Doğu Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Lefkoşa.

Şahin, E. (2015). *Üstün yetenekli öğrencilerin (ilkokul 3. ve 4. sınıf düzeyinde) (BİLSEM'lere) seçim sürecine ilişkin yönetici ve öğretmen görüşleri açısından incelenmesi (Kocaeli ili İzmit ilçesi örneği) (Yüksek Lisans Tezi)*. Okan Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.

Sayler, M. (1994). Investigation of talented students. *University of North Teksas*, Denton TX.

Shaunessy, E. (2003). State policies regarding gifted education. *Gifted Chil Today*, 26(3), 16-23.

Silverman, L. K. (1993). *Social development, leadership, and gender issues*, In L. K. Silverman (Ed.), *Counseling the Gifted and Talented*. Denver, CO: Love Publishing.

Silverman, L. K. (1994). The moral sensitivity of gifted children and the evolution of society. *Roeper Review*, 17(2), 110-116.

Sisk, D. (1987). *Creative teaching of the gifted*. USA: Mc Graw-Hill Inc.

Sürmeli, V. (2015). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler hakkındaki farkındalık düzeyleri (Yüksek Lisans Tezi)*. İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme Anabilim Dalı, İstanbul.

Smutny, J. F. (1998). Recognising and honoring the sensitivities of gifted children. *Gifted Education Communicator*, CAG. 29 (3).

Smutny, J. F. (2001). *Stand up for your gifted*. Canada: Free Spirit Publishing.

Sousa, D. A. (2003). *How the gifted brain learners*. California: Corwin Press.

Steinberg, L., ve Silk, J. S. (2002). Parenting adolescents. In: Bornstein MH, editor. *Handbook of parenting: Vol. 1: Children and parenting*. Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates; pp. 103–133.

Steenbergen-Hu, S., ve Moon, S. M. (2011). The effects of acceleration on high-ability learners: A meta-analysis. *Gifted Child Quarterly*, 55(1), 39-53.

- Strip, C., ve Hirsch, G. (2000). *Helping gifted children soar*. Great Potential Pres, ABD.
- Şahin, F. (2013). Üstün yetenekli öğrencilerin özellikleri konusunda okul öncesi yardımcı öğretmen adaylara verilen eğitimin etkisi. *Üstün Yetenekliler Eğitimi ve Araştırmaları Dergisi (UYAD)*, 1(3).
- Şahin, F., ve Kargın, T. (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitimin öğretmenlerin bilgi düzeyine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(02), 001-013.
- Şenol, C. (2011). *Üstün yetenekliler eğitim programlarına ilişkin öğretmen görüşleri (Bilsem örneği)*. (Yüksek lisans tezi). Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Eğitim Programları ve Öğretim Anabilim Dalı, Elazığ.
- Tannenbaum, A. J. (2003). *Nature and nurture of giftedness*. In N. Colangelo & G. A. Davis (Eds.) *Handbook of gifted education* (3rd edition) (pp. 45-59). Boston: Allyn and Bacon.
- Tekbaş, D. (2004). *Kaynaştırma ortamında üstün zekalı çocuğa uygulanan zenginleştirme programı hakkında örnek olay incelemesi ve programın etkililiğine ilişkin bir araştırma*. (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İlköğretim Ana Bilim Dalı, Ankara.
- Temel, F., ve Çaltık, İ. (2002). *Alternatif eğitim: Ev okulu uygulamaları. Erkençocukluk gelişimi ve eğitimi sempozyumu*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Toll, M. F. (2000). 'The importance of teacher preparation programs to appropriately serve students who are gifted.' *Understanding Our Gifted*, 12, (14-16).
- Tucker, B., ve Hafenstein, N. (1997). *Psychological Intensities on Young Gifted Children*. *Gifted Child Quarterly*, 41 (3), 66-75.
- Tuttle, F. B., and Becker, L. (1980). *Characteristics and identification of gifted and talented students*. National Education Association Washington. D.C.
- Uzun, M. (2004). *Üstün yetenekli çocuklar el kitabı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.

- VanTassel-Baska, J., ve Stambaugh, T. (2005). Challenges and possibilities for serving gifted learners in the regular classroom. *Theory into Practice*, 44(3), 211-217.
- Walker, B., Hafenstein, N. L. ve Enslow, L. (1999). Meeting the needs of gifted learners in the early childhood classroom. *Young Children*, 54(1), 32-36.
- Webb, J. T. (1993). Nurturing Social-Emotional Development of Gifted Children. *International Handbook of Research and Development of Giftedness and Talent*. USA: Pergamon Press.
- Westberg, K. L, and Daoust, M. E. (2003). The results of the replication of the classroom practices survey replication in two states. *The National Research Center on the Gifted and Talented Newsletter*, 3(8).
- Winner, E. (1996). *Gifted children myths and realities*. New York: Basic Books.
- Yakmacı-Güzel, B. (2002). *Üstün yeteneklilerin belirlenmesinde yardımcı yeni bir yaklaşım: Dabrowski'nin aşırı duyarlılık alanları*, (Doktora tezi). İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Yakmacı-Güzel, B. (2009). *Türk öğretmenlerinin üstün yeteneklilerin eğitimi konusundaki görüşleri*. Üstün yetenekli çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yaşar, Ö., ve Palıncı, M. (2011). Üstün yetenekli çocuk ve ergenlerin psikososyal özellikleri. *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (89-108).
- Yılmaz, N. (2004). *Çoklu Üstün yeteneklilerde duygusal, sosyal, ahlaki gelişim ve yaratıcılık: Bir Vak'a çalışması*. I. Türkiye Üstün Yetenekli Çocuklar Kongresi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Atatürk Eğitim Fakültesi.
- Yılmaz, N., ve Bozoğlu, G. (2009). *Bilim ve sanat merkezlerinde eğitim gören üstün yetenekli çocukların eğitim programlarına düzenli devam etmeme nedenleri "Amasya Örneği"*. Üstün yetenekli çocuklar II. Ulusal Kongresi Yeni Açılımlar/25-27 Mart, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Zeidner, M. (1999). Test anxiety in intellectually gifted school students. *Journal Of Anxiety, Stress & Coping*, 12(2).<http://www.yok.gov.tr/web/guest/egitim-fakuleteleri-yeniden-yapilandirilacak>

EKLER

Ek 1. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algı Ölçeği

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Algı Ölçeği

Sayın meslektaşım,

Özel Eğitim bölümü yüksek lisans tez kapsamında yapmış olduğum bu araştırmanın amacı “Üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarımızın” belirlenmesidir. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü size uygun olan seçeneği işaretleyerek (X) belirtiniz. Bu ankette verilen görüşler sadece araştırma için kullanılacaktır. Ankete göstereceğiniz ilgi ve samimi cevaplarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi/Özel Eğitim Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Deniz Özcan
Jale Dinarlı

Kişisel Bilgiler

Uyruk: TC..... KKTC.....

Yaş:

Branşımız:

Çalıştığınız Kurum: Özel..... Devlet.....

Mesleki Kıdeminiz:

- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11-15 yıl
- 16-20 yıl
- 21 yıl ve üzeri

Üstün zekalı/yetenekliler ile ilgili daha önce herhangi bir eğitime katıldınız mı?

Evet..... Hayır.....

Üstün zekalı/yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını öneriyor musunuz?

Evet..... Hayır.....

ÖĞRETMENLERİN ÜSTÜN YETENEKLİ ÖĞRENCİLERE YÖNELİK ALGILARI	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
Sayın meslektaşım, Bu bölümde Üstün yetenekli öğrencilere yönelik algılarınız alınacaktır. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü yanda verilen; “ Kesinlikle Katılmıyorum ”, “ Katılmıyorum ”, “ Kararsızım ”, “ Katılıyorum ”, “ Kesinlikle katılıyorum ” yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği “X” işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.					
Öğrenme İstekliliği					
1. Gerek kendilerine gerekse çevrelerinde yaşanan olaylara karşı çok duyarlıdırlar	( )	( )	( )	( )	( )
2. Sabırlıdırlar	( )	( )	( )	( )	( )
3. Kendilerinin koydukları kuralların geçerli olmasını isterler	( )	( )	( )	( )	( )
4. Taş, böcek türü şeyleri toplamayı severler.	( )	( )	( )	( )	( )
5. Herşeyi mükemmel yapmaya çalışırlar	( )	( )	( )	( )	( )
6. Çok meraklıdırlar	( )	( )	( )	( )	( )
7. Çok girişkendirler	( )	( )	( )	( )	( )
8. Farklı fikirlerine, hayallerine saygı duyulmasını isterler	( )	( )	( )	( )	( )
9. Mantık yürütme yetenekleri oldukça gelişmiştir	( )	( )	( )	( )	( )
Ifade Etme Özellikleri					
10. Fikirlerinde ayrıntı verirler	( )	( )	( )	( )	( )
11. Okuma, yazma gibi öğrenme aktivitelerine karşı çok isteklidirler	( )	( )	( )	( )	( )
12. Yaşıtlarına oranla fiziksel gelişimleri ileridedir	( )	( )	( )	( )	( )
13. Çok soru sorarlar	( )	( )	( )	( )	( )
14. Sınıf düzeylerinin 1-2 yıl üzerinde kitaplar okumayı severler	( )	( )	( )	( )	( )
15. Rekabeti severler	( )	( )	( )	( )	( )
16. Gelişmiş bir mizah anlayışları vardır	( )	( )	( )	( )	( )
17. Üretken, açık ayrıntılı fikirler sunma yeteneğine sahiptirler	( )	( )	( )	( )	( )
18. Çabuk öğrenir kolay hatırlarlar	( )	( )	( )	( )	( )
Kişilik Özellikleri					
19. Fiziksel enerji seviyeleri yüksektir	( )	( )	( )	( )	( )
20. Hayali arkadaşlar yaratacak kadar kuvvetli bir hayal gücüne sahiptirler	( )	( )	( )	( )	( )
21. Duyguları kolayca incinebilecek kadar çok hassastırlar	( )	( )	( )	( )	( )
22. Başkalarının emirleri altına girmeyi sevmezler	( )	( )	( )	( )	( )
23. Grup içerisinde lider olarak yer alırlar					
24. Arkadaş olarak kendilerinden 2-3 yaş ileride olanları seçerler	( )	( )	( )	( )	( )
Öğrenme Özellikleri					
25. Müzik, resim, dans, drama gibi alanlarda başarı gösterirler	( )	( )	( )	( )	( )
26. Fazla çalışmaya gerek duymazlar	( )	( )	( )	( )	( )
27. Duyduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler	( )	( )	( )	( )	( )
28. Okuduklarını uzun süre belleklerinde tutup hatırlayabilirler	( )	( )	( )	( )	( )
29. Kendilerine ait orjinal ilgileri vardır	( )	( )	( )	( )	( )
30. Var olan kuralları sorgulama özellikleri vardır	( )	( )	( )	( )	( )
Zihinsel Özellikleri					
31. Dinozor, uzay, rakamlar gibi soyut fikirlere karşı ilgileri fazladır	( )	( )	( )	( )	( )
32. Zihinsel enerji seviyeleri yüksektir	( )	( )	( )	( )	( )
33. Bulmaca, labirent gibi zihinsel aktivitelerle uğraşmayı severler	( )	( )	( )	( )	( )
34. Akademik başarı için yüksek yeteneğe sahiptirler	( )	( )	( )	( )	( )

Ek 2. Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Görüş Ölçeği

Üstün Yetenekli Öğrencilere Yönelik Öğretmen Görüş Ölçeği

Sayın meslektaşım,

Özel Eğitim bölümü yüksek lisans tez kapsamında yapmış olduğum bu araştırmanın amacı “Üstün yetenekli öğrencilere yönelik görüşlerinizin” belirlenmesidir. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü size uygun olan seçeneği işaretleyerek (X) belirtiniz. Bu ankette verilen görüşler sadece araştırma için kullanılacaktır. Ankete göstereceğiniz ilgi ve samimi cevaplarınızdan dolayı teşekkür ederiz.

Yakın Doğu Üniversitesi
Atatürk Eğitim Fakültesi
Özel Eğitim Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Deniz Özcan
Jale Dinarlı

Kişisel Bilgiler

Uyruk: TC..... KKTC.....

Yaş:

Branşınız:

Çalıştığınız Kurum: Özel..... Devlet.....

Mesleki Kıdeminiz:

- 1-5 yıl
- 6-10 yıl
- 11-15 yıl
- 16-20 yıl
- 21 yıl ve üzeri

Üstün zekalı/yetenekliler ile ilgili daha önce herhangi bir eğitime katıldınız mı?

Evet..... Hayır.....

Üstün zekalılar/yetenekli öğrenciler için ayrı bir program hazırlanmasını öneriyor musunuz?

Evet..... Hayır.....

Sayın meslektaşım, Bu bölümde “Üstün zekalı/yeteneklilere yönelik görüşleriniz alınacaktır. Lütfen her maddeye ilişkin görüşünüzü yanda verilen; “ Kesinlikle Katılmıyorum ”, “ Katılmıyorum ”, “ Kararsızım ”, “ Katılıyorum ”, “ Kesinlikle katılıyorum ” yazan kutucuklardan görüşünüze en uygun seçeneği “X” işareti koyarak, hiçbir maddeyi BOŞ BIRAKMAYINIZ.	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılmıyorum	Kararsızım	Katılıyorum	Kesinlikle Katılıyorum
1.Eğitim programları üstün zekalı/yetenekli bireylerin ihtiyaçlarını karşılayabilir	( )	( )	( )	( )	( )
2. Normal sınıf ortamlarında üstün zekalı/yeteneklilerle eğitim verilmesinde bir sakınca yoktur	( )	( )	( )	( )	( )
3.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesi için özel eğitim programları hazırlanmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
4.Üstün zekalıların kabiliyetlerinin gelişmesinde huzurlu, emin,sıcak bir aile ortamı gerekmektedir	( )	( )	( )	( )	( )
5.Sınıf öğretmenleri üstün zekalı öğrencilere yönelik ek öğrenim tasarımı hazırlamalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
6.Üstünlerin süratine uygun problem çözme tekniği gerektiren ödevler verilmelidir	( )	( )	( )	( )	( )
7.Öğretmenler üstünlere eğitim verirken daha çok gözlem, deney, proje gibi yöntemler kullanılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
8. Eğitim sistemimizde üstünlerle ilgili ayrı farklılaştırılmış eğitim programlarına ihtiyaç duyulmaktadır	( )	( )	( )	( )	( )
9.Üstünlere yönelik bakanlık bünyesinde bilim sanat merkezleri açılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
10. Üstün zekalılar için özel sınıflar açılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
11. Üstünlerle ilgili öğretmen yetiştiren fakültelerde ders konulmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
12. Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti eğitim politikası içerisinde üstünler de yer almalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
13. Üstünler için gerekirse özel donanımlı okullar açılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
14. Üstün zekalı/yeteneklilere aynı konuda tekrara dayanan uzun ödevler verilmesi doğru değildir	( )	( )	( )	( )	( )
15. Sınıfta onlara değil, diğer arkadaşlarına yanıt vermede öncelik tanınmalı, derse karşı şevkleri kırılmamalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
16. Üstün olduğu fark edilen öğrencilere rutin görevler verilmemelidir	( )	( )	( )	( )	( )
17.Üstünlerin uygulanması pratik olmayan ya da henüz olası görülmeyen yaratıcı, alışılmamış düşünceleri dinlenmelidir	( )	( )	( )	( )	( )
18. Okul zamanının bir bölümünde arkadaşlarına konuları öğrenmelerinde yardımcı olmaları istenmemelidir	( )	( )	( )	( )	( )
19.Öğretmenler üstün öğrencinin başarısını, sınıf arkadaşlarının başarı seviyesi ile değil kendi öğrenme gücü ve hızı ile karşılaştırılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
20. Daha zor sorular sorarak, yeni düşünceler geliştirmelerini isteyerek, çocukların zekâlarının özellikle yaratıcı yanını geliştirmelerine fırsat tanınmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
21. Öğretmenler sürekli kendilerini yenilemelidir	( )	( )	( )	( )	( )
22. Akademik konular için resim, müzik, beden eğitimi gibi derslerin ihmal edilmesinden kaçınılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
23. İleri öğrenim için en uygun yolun seçilmesinde uzmanlarla işbirliği yapmaları için öğrenciler yönlendirilmelidir	( )	( )	( )	( )	( )
24. Eğitim Bakanlığının hazırladığı programda üstünlere yönelik içerikler yer almaktadır	( )	( )	( )	( )	( )
25. Okul denetmenlerinden üstünlere yönelik görüşleri de alınmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
26. Mevcut sistem içerisinde üstünlere yönelik derslikler açılmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
27. Üstün zekalı/yetenekli çocukları yönlendirebileceğimiz kurum veya dernekler ülkemizde mevcuttur	( )	( )	( )	( )	( )
28. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile öğretmenler diyalog kurmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
29. Üstün zekalı/yetenekli çocukların aileleri ile okul idareleri diyalog kurmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
30. Üstün zekalı çocuklara yönelik dersler tasarlanmalıdır	( )	( )	( )	( )	( )
31. Üstün zekalı/yetenekli olduğu düşünülen öğrencilerle ilgili öğretmenler okul yönetimine de bilgi verilmelidir	( )	( )	( )	( )	( )

EK 3. KKTC Milli Eğitim Bakanlığı İzin Yazısı

**KUZEY KIBRIS TÜRK CUMHURİYETİ
MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI
İLKÖĞRETİM DAİRESİ MÜDÜRLÜĞÜ**

Sayı: İÖD.0.00-35/2015/1B -457

Lefkoşa, 18 Mart 2015

Sayın Jale DİNARLI,
Yeşilyurt Özel Eğitim Merkezi
Yeşilyurt - Güzelyurt.

Müdürlüğümüze bağlı özel eğitim merkezlerinde görev yapan özel eğitim öğretmenlerine uygulamak istediğiniz, “**Özel Eğitim Öğretmenlerinin, Üstün Zekalı Öğrencilerin Eğitimine Yönelik Algı ve Görüşlerinin Belirlenmesi**” konulu anket çalışmanız ve ekinde sunulan sorular, Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü tarafından incelenmiştir.

Yapılan incelemede çalışmanın etik ve bilimsel çerçevede uygulanması uygun görülmüştür. Çalışmanın tüm aşamalarında gizlilik ve gönüllülük ilkelerine dikkat edilmesi gerekmektedir.

Anketi uygulamadan önce okul müdürlükleri ile temas kurulması ve anket tamamlandıktan sonra da sonuçların **Talim ve Terbiye Dairesi Müdürlüğü**'ne iletilmesi hususunda gereğini saygı ile rica ederim.

Ali NİZAM
Müdür

EK 4. Orjinallik Raporu

Turnitin Orjinallik Raporu

Jale Thesis i Jale Dinarlı tarafından

Jale Thesis i (tez) den

- 21-Tem-2016 17:56 EEST' de işleme konu
- NUMARA: 690904145
- Kelime Sayısı: 19695

Benzerlik Endeksi

%15

Kaynağa göre Benzerlik

Internet Sources:

%15

Yayınlar:

%0

Öğrenci Ödevleri:

%0